

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«РІВНЕНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ»**



ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VII МІЖВУЗІВСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ**

**ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК КРАЇНИ ПІД ЧАС
ВОЄННОГО СТАНУ: ПРОБЛЕМИ І ШЛЯХИ
ПОДОЛАННЯ КРИЗИ**

**присвячено 70-ти річчю спеціальності
071 Облік і оподаткування**

Головний редактор

Корсун Ярослав Петрович – директор Відокремленого структурного підрозділу «Рівненського фахового коледжу Національного університету біоресурсів і природокористування України», Заслужений працівник освіти України, відмінник освіти України, відмінник аграрної освіти та науки I ступеня, ад'юнкт-професор менеджменту, член-кореспондент Міжнародної кадрової академії, дійсний член (академік) Інженерної академії України

Заступники головного редактора:

Царук Василь Юрійович – д.е.н, заступник директора з навчальної роботи

Балдич Людмила Володимирівна – методист коледжу

Мартинова Ірина Миколаївна – завідувач економічного відділення

Редакційна колегія:

Конончук Оксана Миколаївна – викладач-методист, голова циклової комісії економічних дисциплін; **Гнатюк Алла Аркадіївна** – к.е.н, доцент, викладач-методист; **Немкович Оксана Борисівна** – к.е.н, викладач-методист; **Позанховський Віктор Анатолійович** - к.е.н, доцент, спеціаліст вищої категорії; **Матвійчук Любов Анатоліївна** – викладач економічних дисциплін, викладач-методист; **Обарчук Еліна Всеволодівна** – викладач економічних дисциплін, викладач-методист; **Бондарчук Ірина Павлівна** - викладач економічних дисциплін, викладач-методист; **Чернега Ірина Григорівна** – викладач економічних дисциплін, спеціаліст вищої категорії.

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК КРАЇНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ: ПРОБЛЕМИ І ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ КРИЗИ: матеріали VII Міжвузівської наук.-практ. Інтернет-конф., присвяченої 70-ти річчю спеціальності 071 Облік і оподаткування здобувачів фахової передвищої та вищої освіти (м. Рівне, 24 листопада 2022 р.) : тези доповідей. – Рівне : ВСП «РФК НУБіП України», 2022. – 227 с.

У збірнику представлені тези доповідей учасників VII Міжвузівської науково-практичної Інтернет-конференції «Економічний розвиток країни під час воєнного стану: проблеми і шляхи подолання кризи» (ВСП «РФК НУБіП України», м. Рівне, 24 листопада 2022 р.), які відображають результати наукових досліджень проблем економіки в Україні та їх вирішення під час військового стану. Для науково-педагогічних працівників, здобувачів закладів фахової передвищої та вищої освіти, науковців, практичних працівників.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій несуть автори тез доповідей.

Друкується за рішенням засідання циклової комісії економічних дисциплін. Протокол від 24 листопада 2022 року № 5.

ЗМІСТ

| | |
|----------------|---|
| ПЕРЕДМОВА..... | 8 |
|----------------|---|

СЕКЦІЯ І «НАВЧАННЯ І ОСВІТА»

| | ст. |
|--|-----|
| <i>Басиста Евеліна, науковий керівник: Т. Грицик, викладач природничих дисциплін</i> ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН ЛЮДИНИ В ПЕРІОД ВІЙСЬКОВИХ ЧИННИКІВ ВСП «РФК НУБіП України»..... | 10 |
| <i>Грицик Тетяна, викладач природничих дисциплін</i> РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЗАСОБАМИ ДОМАШНЬОГО ФІЗИЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ ВСП «РФК НУБіП України»..... | 14 |
| <i>Дрикалович Артем, науковий керівник: Т. Грицик, викладач</i> ПИТАННЯ ТЕРМОЯДЕРНОГО СИНТЕЗУ: СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ВСП «РФК НУБіП України»..... | 18 |
| <i>Лисюк Тамара, викладач, Осінчук Ірина, викладач</i> КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж геодезії та землеустрою Поліського національного університету» | 22 |
| <i>Люльчик Вадим, к.с-г.н, викладач, Малимон Стефанія, викладач</i> РОЛЬ ФАХОВИХ КОЛЕДЖІВ У БУДІВНИЦТВІ ЕКОЛОГІЧНОЇ ДЕРЖАВИ ВСП «РФК НУБіП України»..... | 28 |
| <i>Лютко Інна, науковий керівник: Л. Матвійчук, викладач-методист</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ ВСП «РФК НУБіП України»..... | 32 |
| <i>Ольхова Софія, науковий керівник: І. Бондарчук, викладач-методист</i> НАЙБІЛЬШ ЗАТРЕБУВАНІ ПРОФЕСІЇ 2022-2023 РОЦІ ВСП «РФК НУБіП України»..... | 36 |
| <i>Смикало Олексій, науковий керівник: Т. Кристончук, д.п.н., професор</i> ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ РИНКУ ЗЕМЛІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ВСП «РФК НУБіП України»..... | 41 |
| <i>Трохимчук Оксана, науковий керівник: Т. Кристончук, д.п.н., професор</i> ПОРЯДОК ЗМІНИ ЦІЛЬОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ ВСП «РФК НУБіП України»..... | 44 |

СЕКЦІЯ II «ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ»

| | ст. |
|--|-----|
| <i>Анталік Катерина, науковий керівник: Л. Матвійчук, викладач-методист</i> ЛУКА ПАЧОЛІ ТА ЙОГО ВНЕСОК В БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ВСП «РФК НУБіП України» | 49 |
| <i>Бондарчук Ірина, викладач економічних дисциплін, викладач-методист</i> ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ПРИБУТКОВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ВСП «РФК НУБіП України» | 52 |
| <i>Котелюк Вікторія, науковий керівник: О. Конончук, викладач-методист</i> ПОДАТКОВІ ЗМІНИ З ПОЧАТКУ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ ВСП «РФК НУБіП України» | 58 |
| <i>Матвійчук Любов, викладач-методист, ВСП «РФК НУБіП України»</i> <i>Слесар Тетяна, к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування, НУБіП України</i> БОРОТЬБА З УХИЛЕННЯМ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ – ЩЕ ОДИН КРОК ДО ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ..... | 60 |
| <i>Назарук О., науковий керівник: О. Немкович, к.е.н., викладач-методист</i> АНАЛІЗ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ: ЗАГАЛЬНА СХЕМА ПРОВЕДЕННЯ ВСП «РФК НУБіП України» | 65 |
| <i>Намчук Ангеліна, науковий керівник: Л. Матвійчук, викладач-методист</i> ГРОШОВА ДОПОМОГА ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМ ОСОБАМ ПІД ЧАС ВІЙНИ ВСП «РФК НУБіП України» | 69 |
| <i>Наулік Тетяна, науковий керівник: А. Гнатюк, к.е.н., доцент, викладач-методист</i> ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ ВСП «РФК НУБіП України» | 74 |
| <i>Ношкалюк Богдана, науковий керівник: Л. Матвійчук, викладач-методист</i> РИСИ ХАРАКТЕРУ ТА ПРОФЕСІЙНІ ЯКОСТІ СУЧАСНОГО БУХГАЛТЕРА ВСП «РФК НУБіП України» | 78 |
| <i>Панасюк Арсеній, науковий керівник: І. Бондарчук, викладач-методист</i> ПРИБУТКОВІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ ВСП «РФК НУБіП України» | 82 |
| <i>Робейко Анастасія, науковий керівник: Л. Матвійчук, викладач-методист</i> ЗМІНИ ПДВ ПІД ЧАС ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО, НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ ВСП «РФК НУБіП України» | 86 |
| <i>Стецюк Владислав, науковий керівник: І. Мартинова, викладач-методист</i> СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ І ОБЛІК ВСП «РФК НУБіП України» | 90 |
| <i>Струкало Анастасія, науковий керівник: Л. Матвійчук, викладач-методист</i> БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ ВСП «РФК НУБіП України» | 93 |

| | |
|--|-----|
| <i>Ступак Оксана, науковий керівник: Л. Матвійчук, викладач-методист</i> ДОПОМОГА ПО ЧАСТКОВОМУ БЕЗРОБІТТЮ ВСП «РФК НУБіП України» | 96 |
| <i>Черемуха Марія, науковий керівник: Л. Матвійчук, викладач-методист</i> ЦІКАВІ ФАКТИ ПРО ПРОФЕСІЮ БУХГАЛТЕРА ВСП «РФК НУБіП України» | 101 |
| <i>Чернега Ірина, викладач економічних дисциплін, спеціаліст вищої категорії</i> СУБСИДІЇ ПО – НОВОМУ ВСП «РФК НУБіП України» | 105 |
| <i>Шевчук Тетяна, науковий керівник: Л. Матвійчук, викладач-методист</i> ГРАНТОВІ ІНІЦІАТИВИ ДЛЯ УКРАЇНЦІВ ВСП «РФК НУБіП України» | 108 |

СЕКЦІЯ ІІІ «ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ»

| | |
|---|-----|
| | ст. |
| <i>Карплюк Катерина, науковий керівник: Н. Гурман, викладач</i> ПЛАТІЖНІ КАРТКИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж геодезії та землеустрою Поліського національного університету» | 113 |
| <i>Колодюк Олександр, науковий керівник: І. Бондарчук, викладач-методист</i> НЕБАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ВСП «РФК НУБіП України» | 116 |
| <i>Назарук Оксана, науковий керівник: І. Чернега, спеціаліст вищої категорії</i> ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ: ПРОБЛЕМИ ТА РІШЕННЯ ВСП «РФК НУБіП України» | 121 |
| <i>Пастушенко Наталія, викладач економічних дисциплін, викладач-методист</i> ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВСЬКИХ СИСТЕМ В УМОВАХ ВІЙНИ ВСП «РФК НУБіП України» | 124 |
| <i>Познаховський Віктор, к.е.н., доцент, спеціаліст вищої категорії</i> ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ВСП «РФК НУБіП України» | 127 |

СЕКЦІЯ IV
«ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ»

| | ст. |
|---|-----|
| <i>Вознюк Михайло, науковий керівник: І. Мартинова, викладач-методист</i> БІЗНЕС В УМОВАХ ВІЙНИ: ХТО ЗАЗНАВ НАЙБІЛЬШИХ ВТРАТ ТА ЯК ВІДНОВЛЮЮТЬСЯ ПІДПРИЄМТСТВА ВСП «РФК НУБіП України» | 131 |
| <i>Данильчук Андрій, науковий керівник: Л. Балдич, викладач, методист коледжу</i> ЯК ПРАЦЮЄ БІЗНЕС НА РІВНЕНЩИНІ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ: РЕЛОКАЦІЯ, МІКРОГРАНТИ І НАПОВНЕННЯ БЮДЖЕТУ ВСП «РФК НУБіП України» | 136 |
| <i>Драганчук Вадим, науковий керівник: Т. Купчишина, викладач-методист</i> РЕЛОКАЦІЯ БІЗНЕСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ВСП «РФК НУБіП України» | 141 |
| <i>Живюк Руслана, науковий керівник: Е. Обарчук, викладач-методист</i> ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ВСП «РФК НУБіП України» | 145 |
| <i>Козачок Оксана, Кушнір Богдан, науковий керівник: І. Мартинова, викладач</i> АДАПТАЦІЯ ЕКСПОРТУ ПРОДУКТІВ ПЕРЕРОБКИ ПІД ЧАС ВІЙНИ ВСП «РФК НУБіП України» | 148 |
| <i>Кузь Вадим, науковий керівник: Л. Балдич, викладач, методист коледжу</i> ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ВІЙНИ ВСП «РФК НУБіП України» | 151 |
| <i>Левчик Ангеліна, науковий керівник: І. Бондарчук, викладач-методист</i> ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ ВСП «РФК НУБіП України» | 157 |
| <i>Левчик Ангеліна, науковий керівник: Л. Балдич, викладач, методист коледжу</i> ЛОГІСТИКА ТА МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ В УМОВАХ ВІЙНИ ВСП «РФК НУБіП України» | 160 |
| <i>Мазепа Софія, науковий керівник: І. Мартинова, викладач-методист</i> УДАР ПО ТОРГІВЛІ ПІД ЧАС ВІЙНИ ВСП «РФК НУБіП України» | 164 |
| <i>Рис Ірина, науковий керівник: І. Мартинова, викладач-методист</i> ПРОБЛЕМА ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ВСП «РФК НУБіП України» | 167 |
| <i>Цинко Дарина, науковий керівник: Л. Балдич, викладач, методист коледжу</i> РОЗВИТОК БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ ВСП «РФК НУБіП України» | 171 |
| <i>Шелестун Данило, науковий керівник: Т. Купчишина, викладач-методист</i> АГРАРНИЙ БІЗНЕС УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ВСП «РФК НУБіП України» | 175 |

СЕКЦІЯ V «МЕНЕДЖМЕНТ»

| | ст. |
|---|-----|
| <i>Артюшик Світлана, науковий керівник: О. Конончук, викладач-методист</i> ГРОШОВІ РЕФОРМИ ТА ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ ВСП «РФК НУБіП України» | 180 |
| <i>Гнатюк Алла, к.е.н., доцент, спеціаліст вищої категорії</i> ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ВСП «РФК НУБіП України» | 183 |
| <i>Горщикова Діана, науковий керівник: Е. Обарчук, викладач-методист</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ТА МОРАЛЬНІ НАСЛІДКИ ДЛЯ ЛЮДЕЙ, ЩО ПЕРЕБУВАЛИ ПІДОКУПАЦІЄЮ ВСП «РФК НУБіП України» | 186 |
| <i>Івашко Наталія, науковий керівник: І. Бондарчук, викладач-методист</i> РОЛЬ МЕНЕДЖЕРА В ОРГАНІЗАЦІЇ ВСП «РФК НУБіП України» | 190 |
| <i>Івашко Наталія, науковий керівник: О. Конончук, викладач-методист</i> ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ВСП «РФК НУБіП України» | 195 |
| <i>Колодюк Олександр, науковий керівник: О. Конончук, викладач-методист</i> ВИРОБНИЧА СТРУКТУРА ПІДПРИЄМСТВА ВСП «РФК НУБіП України» | 199 |
| <i>Конончук Оксана, викладач економічних дисциплін, викладач-методист</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ ВСП «РФК НУБіП України» | 205 |
| <i>Конончук Михайло, науковий керівник: Олександр Янчук, к.т.н., доцент</i> ПРИЙНЯТТЯ ЕФЕКТИВНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ З ВИКОРИСТАННЯМ ГЕОГРАФІЧНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ Національний університет водного господарства і природокористування..... | 210 |
| <i>Котелюк Віка, науковий керівник: Е.Обарчук, викладач-методист</i> ПОЛОНЕНІ, ЩО ВАРТО ЗНАТИ ПРО ПРАВА ПОЛОНЕНИХ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ ВСП «РФК НУБіП України» | 214 |
| <i>Обарчук Елліна, викладач економічних дисциплін, викладач-методист</i> АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОЇ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ ВОЄННОГО ТА ПОВОЄННОГО СТАНУ: ПРОБЛЕМИ, ЗАВДАННЯ, ПРІОРИТЕТИ ВСП «РФК НУБіП України» | 218 |
| <i>Панасюк Арсеній, науковий керівник: О. Конончук, викладач-методист</i> ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ, ЯК ОДНА ІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЗАДОВОЛЕННЯ СПОЖИВАЧА ВСП «РФК НУБіП України» | 223 |

ПЕРЕДМОВА

Економіка України зазнає колосальних збитків від російської збройної агресії, й наразі ці втрати оцінити важко, адже війна триває. Однак, усі ми розуміємо, що битви виграє армія, а війну – економіка.

24 листопада 2022 року на базі Відокремленого структурного підрозділу «Рівненського фахового коледжу Національного університету біоресурсів і природокористування України» відбулася VII Міжвузівська науково-практична Інтернет-конференція «Економічний розвиток країни під час воєнного стану: проблеми і шляхи подолання кризи».

Метою конференції було ознайомлення з науковими дослідженнями проблем сучасного стану та перспектив розвитку економіки в Україні та світі в умовах надзвичайного та воєнного стану.

В роботі конференції взяли участь представники 5 закладів освіти з різних областей і міст України, а саме: Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ; Відокремлений структурний підрозділ «Рівненський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України», м. Рівне; Національний університет водного господарства і природокористування, м. Рівне; Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж геодезії та землеустрою Поліського національного університету», с. Ярунь, Новоград-Волинського району, Житомирської області.

До оргкомітету конференції надійшло 53 тез доповідей від здобувачів фахової передвищої та вищої освіти, науковців і фахівців-практиків. З них 4 представлені науковцями з інших закладів освіти.

Представлені до розгляду матеріали свідчать про актуальність теми конференції, широкі міжвузівські зв'язки, посилення інтеграції науки і практики, високий загальний рівень наукових досліджень. Робота конференції проходила за такими тематичними напрямками: навчання і освіта; облік і оподаткування; фінанси, банківська справа та страхування; підприємництво, торгівля та біржова діяльність; менеджмент.

Шок, завданий війною українській економіці, перекреслив прогрес, якого було досягнуто упродовж останніх років. Дані дослідження підкреслюють масштаби викликів, з якими Україна стикається, намагаючись відновити свою економіку та водночас даючи відсіч російській агресії, яка не припиняється. Матеріали конференції будуть корисними для всіх учасників заходу і читачів, які цікавляться сучасними проблемами та шляхами економічного сталого розвитку України під час війни.

*Любов Матвійчук,
викладач-методист*

СЕКЦІЯ І «НАВЧАННЯ І ОСВІТА»



*«Не розум із книг, а книги із розуму народилися.
Хто очистив свій розум чистими роздумами про істину,
той подібний до дбайливого господаря,
що викопав у своєму домі джерело чистої води»*

Григорій Сковорода

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН ЛЮДИНИ В ПЕРІОД ВІЙСЬКОВИХ ЧИННИКІВ

*Евеліна Басиста,
здобувач освіти 1 курсу, 11-П групи
спеціальності «Менеджмент»,
Науковий керівник: Т.Грицик, викладач
ВСП «РФК НУБіП України»*

Що ми знаємо про стрес? Чи має місце це явище у нашому житті? Можливо саме мене це не стосується та омине? Чи можемо ми отримати стрес в повсякденному житті? Особливо це відчули усі українці, які прокинулися вранці 24-го лютого від сильних та неочікуваних вибухів. Можливо, не кожен усвідомив, можливо, організм не показав, що отримав стресове навантаження та наслідки в когось раніше, в когось пізніше, але все ж проявляться.

Хоча, до війни наш організм також отримував стрес у повсякденному житті. Не було ніяких виключень, усі: люди в офісах, люди з фізичними навантаженнями, школярі, студенти — усі хвилюються і отримують стрес.

Стрес (від англ. stress — напруга, тиск) — неспецифічна реакція організму у відповідь на дуже сильну дію (подразник) ззовні, яка перевищує норму, а також відповідна реакція нервової системи. Загалом, стрес розрізняють гострий та хронічний. Гострий стрес — такий ми відчуваємо, коли спізнюємося на зустріч — може навіть виявитися корисним нам та нашому організму, а от хронічний здатен стати значною проблемою для здоров'я та самопочуття.

Безперервний стрес спроможний негативно вплинути на наш організм кількома різними шляхами. Стрес, з яким не борються, може сприяти розвитку серйозних серцевих захворювань, таких як гіпертонія, ожиріння, діабет та інші.

Гормон стресу – кортизол, завдання якого – підвищувати рівень глюкози в крові під час стресових ситуацій, оскільки в таких умовах організму

потрібно більше енергії [3]. Що стається з нашим організмом, коли кортизолу виділяється забагато? Часом люди навіть не помічають підвищений рівень стресу, а симптоми приходять поступово і не одразу помітні.

Перш за все можна помітити зміни у структурі тіла (жирові відкладення на обличчі, шиї та животі), слабкість, ослаблення кістково-м'язового апарату. Але, крім цього, кортизол на деякий час ставить імунітет на паузу. Він деактивує дуже важливі особливі Т-клітини, які називають природними клітинами-кілерами. Зазвичай ці клітини мають два завдання: вбивають віруси і ракові клітини.

Тобто, чим більше в нашому організмі кортизолу, тим слабкіша імунна система і менше захисту в цей час. Ось чому можна помітити закономірність наявності стресової ситуації перед тим як людина захворіла вірусною інфекцією.

Якщо підвести маленький висновок, то стрес робить нас вразливими до інфекцій, вірусів, грибків, плісняви та інших негараздів. Як із цим боротись? В ідеалі, було б добре позбутись самих чинників стресу. Та в теперешній час ми не обираємо, отримувати чи не отримувати стрес. Негативні події, які відбуваються навколо кожного українця, автоматично запускають в організмі стрес. Залишаються лише методи для полегшення стресу [2].

Погана якість сну є важливим фактором в настрої людини [4]. Отже, один із найшвидших способів, як підняти настрій людини – покращити якість сну. Порушення сну, зміна режиму сну та недосипання тісно пов'язані з депресією, а також погіршують розумові та фізичні функції.

Харчуванню відводять не меншу роль у боротьбі зі стресом: обмеження споживання цукру може допомогти заспокоїтися і через це менше стресувати; корисно додати до тижневого меню жирну рибу [5]. Жирні кислоти омега-3, що містяться у рибі, такій як сардини, лосось та тунець, здатні стимулювати утворення серотоніну та сприяти полегшенню стресу та тривожності.

Слід звернути увагу на вживання кофеїну. Однієї, двох філіжанок кави випивати на день цілком достатньо. Хоч в кавових зерен є кілька корисних

властивостей, – наприклад, вони містять антиоксиданти, які борються зі шкідливими вільними радикалами організму, – природний кофеїн кави насправді може посилити відчуття стресу та тривожність, оскільки, згідно з результатами досліджень, кофеїн здатний підвищувати артеріальний тиск. Кофеїн також спроможний стимулювати утворення кортизолу, ще більше посилюючи відчуття стресу та тривожності.

Догляд за собою також може бути заспокійливим: ванна з піною та заспокійливим ароматом (наприклад, лаванди чи евкаліпту), бішофітні ванни допомагають розслабитися та відпочити, в першу чергу морально. Також допомагає зменшити вплив стресу вечірня прогулянка під улюблений плейлист, телефонна розмова з близьким другом чи відвідування спортивної зали. Фізична активність є корисною не лише для тіла, а й для психічного здоров'я. Усі види вправ, від йоги до кардіо, можуть знімати стрес.

Безсоння, панічні атаки, тривожність, підвищений кортизол, депресивний стан, хвилювання, безпідставні переживання можуть бути наслідком низького рівня вітаміну D3 в організмі [1]. За результатом аналізів, така нестача вітаміну є в середньому в 98% людей, які мають вище перераховані симптоми. Слідкуймо за рівнем вітаміну D3 у нашому організмі, щоб зменшити додаткові чинники стресових ситуацій.

Медики стверджують, що дієвою дієтичною добавкою у боротьбі зі стресом буде ашваганда. Це одна з найпопулярніших трав в аюрведичній медицині, яку століттями використовують для полегшення стресу, посилення концентрації та підвищення енергійності. Вона належить до класу адаптогенів, тож здатна допомогти людському організму впоратися зі стресом. Цю добавку можна легко ввести у щоденну процедуру догляду за собою.

Друга за популярністю дієтична добавка – мінерал магній, який здатний допомогти розслабити м'язи, нервову систему та створити загальне відчуття спокою. Крім того, дієтичні добавки з магнієм здатні сприяти покращенню травлення, що може стати ще однією причиною обрати такий помічник від стресу. Можна також вживати більше багатих на магній харчових продуктів:

темно-зелені листові овочі, авокадо, квасоля, горіхи та насіння, шоколад. Також можна пригадати про арома-терапію, яка може зменшити рівень стресу.

Отже, стрес має великий вплив на наш організм. Ми не одразу це можемо помітити, але він від цього нікуди не зникає. Не завжди у нас є змога боротися з його чинниками, особливо враховуючи теперешню важку ситуацію, тому варто звернути увагу на методи для полегшення стресу. Їх є безліч, на будь-який смак, і зазвичай вони настільки прості, що навіть не потрібно прикладати значних зусиль. Звичайно, варто також відвідати лікаря для консультації щодо стресу в організмі і методів боротьби з ним.

Література:

1. Вітамін D3 в організмі [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://www.instagram.com/tv/CiXKPrYDYKU>
2. Джордан Пітерсон: 12 правил життя. Як перемогти хаос. – К. : Наш формат, 2020. – 320 с.
3. Кортизол, його коротке пояснення [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://www.instagram.com/reel>
4. Настрій людини, від чого він залежить [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://ua.iherb.com/blog/5-natural-mood-supplements/1257>
5. Поради для полегшення стресу [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://ua.iherb.com/blog/7-stress-relief-tips/1570>

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЗАСОБАМИ ДОМАШНЬОГО ФІЗИЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ

*Тетяна Грицик,
викладач природничих дисциплін,
циклова комісія загальноосвітніх дисциплін,
ВСП „РФК НУБіП України”*

Сучасній людині ХХІ століття досить часто доводиться діяти в нестандартних ситуаціях, розв'язувати завдання, які вимагають неординарних підходів, проявляти кмітливість та винахідливість. Тому проблема розвитку творчого мислення належить до актуальних проблем процесу навчання, зокрема навчання фізики.

Фізика – природнича наука про будову, властивості та форми матерії, найзагальніші закономірності її руху та взаємодії. Фізичні знання складають першооснову усіх галузей природознавства.

В основі фізичних знань, які накопичені людством протягом тисячоліть, – спостереження та експеримент, фізика – наука експериментальна. Метою експериментальної фізики є проведення експериментів, що відкривають нові факти і підтверджують відомі фізичні закони. З історії фізики можна навести чимало прикладів, коли ті чи інші явища та процеси були відкриті методами експериментальної фізики, інколи навіть випадково і нецілеспрямовано.

Навчання фізики базується на широкому використанні демонстраційних дослідів, які допомагають з'ясувати зміст фізичних понять та залежностей. Але вирішальне значення фізичних експериментів, на наше глибоке переконання, – це розвиток творчого мислення, дослідницьких здібностей студентів.

Творчість – це продуктивна людська діяльність, здатна породжувати якісно нові матеріальні та духовні цінності суспільного значення. Серед властивостей та ознак механізму творчості психологи називають наступні:

творчість не є елітарним психічним явищем, вона притаманна практично кожній людині; творчість не має віку, вона розвивається у процесах відкриття, створення, самоподолання та самоздійснення; механізм творчості має складові, які виникають неодноразово і розвиваються різними темпами.

Однак, незважаючи на значні напрацювання із зазначеної проблеми, недостатньо розв'язаними залишаються питання втілення конкретних способів та засобів розвитку творчості у реальну навчальну практику, розвитку компонентів творчого мислення у навчальному процесі.

Мета даної роботи – продемонструвати дидактичні можливості фізичного експерименту у напрямку розвитку творчого мислення, розглянути способи розвитку компонентів творчого мислення засобами фізики. Розглянемо дидактичні особливості постановки цікавих експериментів з фізики. Значну увагу приділимо дослідом, що ілюструють застосування фізичних явищ та процесів на практиці.

Основне завдання цікавих фізичних експериментів полягає у:

- розвитку творчого мислення, дослідницьких здібностей;
- формуванні цілісної природничої картини світу;
- розвитку інтересу до вивчення фізики, активізації пізнавальної діяльності;
- формуванні самостійних практичних умінь [2].

За своїм змістом пропоновані цікаві експерименти охоплюють основні розділи курсу фізики: механіка, молекулярна фізика і термодинаміка, електрика та магнетизм, оптика.

Домашні фізичні експерименти не передбачають наявності типового обладнання з фізики. Для їх проведення усі необхідні матеріали та прилади загальнодоступні або їх можна виготовити в домашніх умовах з підручних матеріалів. Учні та студенти, які цікавляться фізикою, можуть виконати експерименти самостійно в домашніх умовах у процесі дистанційного навчання, що є актуальним.

У процесі домашніх фізичних експериментів з механіки досліджуємо: рух за інерцією, плавучість тіл, сполучені посудини, атмосферний тиск, рівновагу тіл, сили пружності, деформації тіл, сили тертя, тяжіння, майструємо прості механізми [1, 3]. Розглянемо декілька прикладів.

Дослід „Інерційна” монета. Покладіть на склянку шматок картону розміром 7×10 см з монетою зверху. Різко вдарте по ребру картону. При цьому він вилітає, а монета падає на дно склянки. Чому?

Дослід „Загадки тіла людини” Правим боком станьте впритул біля стіни. Підніміть одночасно ліву руку і ногу. Зробіть спроби утриматися в такому положенні. Чому людина втрачає рівновагу?

Дослід „Стан невагомості”. Для експерименту необхідні пластикова банка (відерце) з водою та міцний шнур. До дуги банки з водою прив’яжіть достатньо міцний шнур і обертайте банку у вертикальній площині. Проходячи через верхню точку, банка розміщується доверху дном, але вода не виливається. Чому?

У процесі домашніх фізичних експериментів з молекулярної фізики та термодинаміки досліджуємо теплові явища, різні види теплообміну, властивості твердих тіл, розширення тіл під час нагрівання, процес теплопровідності, зміни агрегатних станів речовини, властивості рідин, явища поверхневого натягу та капілярності, явища дифузії, міжмолекулярної взаємодії, зміну об’єму газу при нагріванні та інші [1, 3].

Дослід „Дротяне кільце”. Кільце з дроту опустіть у мильний розчин і утворіть на ньому мильну плівку. З нитки зробіть невелику петельку, змочіть її мильною водою і покладіть на плівку. Доторкніться краєм паперу до мильної плівки всередині петельки. Вона відразу випрямиться у правильне кільце. Чому?

Великий чеський педагог Ян Амос Коменський сформулював золоте правило дидактики, в якому говориться про те, що у процесі навчання доцільно застосовувати усі можливі природні засоби пізнання – зір, слух,

нюх, дотик, смак тощо. Якщо до предмета пізнання можна доторкнутись – застосуємо тактильні відчуття, якщо його можна побачити і почути – підключаємо зорові та слухові рецептори, якщо можна понюхати і посмакувати – робимо це. Самостійне виконання фізичних експериментів сприяє максимальному залученню усіх згаданих вище природних можливостей людини.

Завдяки самостійній практичній діяльності розвиваються пізнавальні інтереси та дослідницькі здібності – тобто формується інтелектуально розвинена творча особистість. Відбувається „перевідкриття” знань, перетворення зовнішнього досвіду у внутрішній суб’єктивний досвід. Отримують розвиток вольові якості – наполегливість, віра у власні сили, цілеспрямованість, рішучість.

Педагоги та батьки мають керувати розвитком творчих здібностей юної особистості. Цього можна досягти через організацію різноманітних цікавих фізичних експериментів у домашніх умовах. Вони приносять дітям емоційне піднесення та яскраві переживання. При цьому навчання – цікаве, захоплююче і приносить радість пізнання.

Література:

1. Горяїнов А. Фізика. Просто про складне / Горяїнов А. – К. : Книгоноша, 2019. – 344 с.
2. Методика викладання фізики : Навчальні експерименти / Уклад. Н.В.Пастернак, О.І.Конопельник, О.В.Радковська. – Львів : Видав. центр ЛНУ ім. І.Франка, 2007. – 106 с.
3. Перельман Я.І. Фізика на кожному кроці / Перельман Я.І. – Тернопіль : Богдан, 2019. – 360 с.

ПИТАННЯ ТЕРМОЯДЕРНОГО СИНТЕЗУ: СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

*Артем Дрикалович,
здобувач освіти 1 курсу, 11-П групи
спеціальності "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність",
Науковий керівник: Т.Грицик, викладач
ВСП „РФК НУБіП України”*

Сонце, а також усі інші зірки виробляють енергію за рахунок реакції, яка називається термоядерним синтезом. Якщо термоядерний синтез вдасться відтворити на Землі, то буде отримано практично безмежну кількість чистої, безпечної та доступної енергії для задоволення світового попиту. Проблема отримання альтернативних видів енергії є надзвичайно актуальною, зважаючи на вичерпання запасів традиційних видів палива.

Як саме відбувається термоядерний синтез? Коротко термоядерний синтез – це процес, в ході якого два легкі атомні ядра об'єднуються в одне важче ядро з вивільненням величезної кількості енергії [3]. Термоядерні реакції відбуваються в матерії, що знаходиться в стані плазми – гарячого зарядженого газу, що складається з позитивних йонів і електронів, що вільно рухаються, і володіє унікальними властивостями, відмінними від твердих тіл, рідин і газів.

При злитті на Сонці ядра стикаються один з одним за дуже високої температури, що перевищує десять мільйонів градусів Цельсія, що необхідно для подолання взаємного електричного відштовхування. Як тільки ядра долають це відштовхування і виявляються на дуже близькій відстані один від одного, ядерна сила тяжіння між ними переважає електричне відштовхування і дозволяє злитися. Щоб це сталося, ядра повинні знаходитися в замкнутому просторі, що збільшує ймовірність їхнього зіткнення. На Сонці умови для термоядерного синтезу створюються внаслідок колосального тиску, створюваного його величезною гравітацією.

Кількість енергії, що виділяється при термоядерному синтезі, дуже велика – у чотири рази більша, ніж при реакціях поділу ядер. На термоядерних реакціях може бути засновано роботу майбутніх термоядерних енергетичних реакторів. Відповідно до планів, у термоядерних реакторах першого покоління використовуватиметься суміш важких ізотопів водню – дейтерію та тритію. Теоретично, з використанням лише кількох грамів цих реагентів можна зробити один тераджоуль енергії, що приблизно дорівнює енергії, необхідній одній людині в розвиненій країні протягом шістдесяти років.

На Землі для злиття дейтерію та тритію потрібні: температура, що перевищує 100 мільйонів градусів Цельсія; сильний тиск; досить замкнений простір для утримання плазми та забезпечення протікання термоядерної реакції. Хоча в даний час в ході експериментів регулярно досягаються умови, дуже близькі до тих, які потрібні в термоядерному реакторі, необхідно покращити показники утримання та стабільності плазми. Вчені та інженери з усього світу продовжують випробовувати нові матеріали та розробляти нові технології для отримання термоядерної енергії.

Дослідження в галузі термоядерного синтезу та фізики плазми проводяться більше ніж у 50 країнах, і в ході багатьох експериментів було успішно проведено термоядерні реакції, хоча чистого приросту енергії так і не було досягнуто. Кількість часу, необхідного для відтворення процесу, що відбувається на зірках, залежатиме від мобілізації ресурсів у рамках глобального партнерства та співробітництва.

Скільки коштує термоядерний реактор? Якщо на будівництво вугільної електростанції потрібно близько 2,8 млрд доларів, то термоядерний реактор коштуватиме 2,7 млрд доларів. Що буде під час вибуху термоядерного реактора? Нічого, бо термоядерний реактор не може вибухнути. Штучні термоядерні реакції протікають за умов близьких до

космічного вакууму. В іншому випадку розігріти плазму до необхідних температур буде просто неможливо.

Аджай Роян, співзасновник Mithril Capital (у партнерстві із мільярдером Пітером Тілем), у 2013-му вперше вклав 2 млн доларів в Helion Energy (Редмонд, Вашингтон), щоб та зібрала прототип термоядерного реактора. З того часу Mithril продовжує інвестувати у Helion [1].

У 2020-му Helion завершила свій шостий прототип реактора, який назвала Trenta. Наразі компанія будує сьомий, Polaris, паралельно створюючи восьмий, Antares, який, за планами Кіртлі, повинен стати першим термоядерним реактором, який продукуватиме більше енергії, ніж витрачає. Helion також вдається скористатися близьким розташуванням до концентрації талантів.

Компанія створює Polaris у Еверетті, Вашингтон, біля одного з найбільших заводів Boeing, і це дає їм змогу легко знайти інженерів-контрактників і конструкторів. Кіртлі каже, що ранки вони проводять за вдосконаленням і оновленням систем і конденсаторів.

Так, наприклад, інвестиційна фірма взяла участь в останньому раунді інвестицій, під час якого Helion вдалося залучити 500 млн (за оцінки вартості \$3 млрд), а також потенційно ще 1,7 млрд, якщо сьомий прототип компанії працюватиме як треба. Цей раунд очолив Сем Альтман з Y Combinator.

2021-й рік для технології ядерного синтезу був дуже успішним як у питанні інвестицій, так і у прогнозах, адже розробникам вдалося залучити понад 3 млрд для фінансування наступного покоління реакторів [2]. Деякі з них мають потенціал комерційного використання вже продовж п'яти років.

Гендиректор Девід Кіртлі пояснює, що початкова дослідницька робота, на якій ґрунтується Helion, була виконана у федеральних лабораторіях, і саме з них вийшла компанія Helion у 2013-му. Звільнившись від федеральної дослідницької бюрократії, Helion з того часу

один за одним створює нові прототипи. «Менталітет стартапу – це не просто хороша якість, це необхідна умова. І саме на цьому ми зосередилися від самого початку», – каже Кіртлі [1].

Дослідники ядерного синтезу десятиліттями намагалися створити найсильніші у світі електромагніти, за допомогою яких вони б розробили реактори із такими потужними магнітними полями, щоб ті могли утримати і стиснути потік позитивно заряджених протонів у формі такої гарячої плазми, що ті синтезуються у гелій. У новітній системі Helion енергія, що виробляється через термоядерні реакції, постійно нагтовхується на магнітне поле, яке відштовхує її. Це веде до коливань, які генерують електричний потік, – його і збирає Helion напряму з реактора.

Ядерний синтез (поєднання атомів водню і гелію) обіцяє безмежну електроенергію без вуглецевих викидів, ризиків перегрівання реактора і фактично без радіоактивних відходів, що асоціюються із сучасними АЕС. Сучасні дослідження питання термоядерного синтезу свідчать про значні успіхи на шляху побудови термоядерного реактора, що придатний для практичного використання. Сподіваємося, що у недалекому майбутньому людство нарешті перейде до якісно нового джерела енергії – термоядерного.

Література:

1. Американський стартап Helion Energy пообіцяв запустити ефективний термоядерний реактор до 2024 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://3dnews.ru/1053298>
2. Створити штучне сонце. Чому Білл Гейтс і Джеф Безос повірили в ядерний синтез – джерело енергії з нульовими викидами [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://forbes.ua/innovations>
3. Ядерний синтез [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://uk.wikipedia.org/wiki>

КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ

*Тамара Лисюк, викладач,
Ірина Осіпчук, викладач,
ВСП «Фаховий коледж геодезії та землеустрою
Поліського національного університету*

Одним із основних завдань сучасної вищої освіти є впровадження компетентнісного підходу у професійну підготовку студентів, що полягає не лише в формуванні професійних знань, умінь та навичок у студентів, а й підготовку компетентного фахівця, який глибоко розуміє і знає свою роль у суспільстві, вміє творчо використовувати набуті знання на практиці, а також вміє працювати з людьми у колективі. Саме тому компетентнісний підхід є актуальним і претендує на чільне місце концептуальної основи освітньої політики держави.

Поняття “компетентність” (лат. *competentia*, від *compeo* – спільно добиваюся, досягаю, відповідаю, підходжу) у словниках трактується як “володіння знаннями, що дозволяють судити про що-небудь”, “обізнаність у чому-небудь”, “авторитетність, повноправність”. “Компетентна” у своїй справі людина (від лат. *competens* – відповідний, здібний) означає “обізнана, що є визнаним знавцем в якому-небудь питанні, авторитетна, повноправна, що володіє колом повноважень, здатною до чогось”.

Основною метою професійної освіти в Україні визнана підготовка компетентного фахівця, здатного до ефективної професійної роботи за фахом і конкурентного на ринку праці. Процес сучасної підготовки спеціалістів із бухгалтерського обліку і суміжних знань відбувається в умовах інтеграції України в загальний європейський і світовий освітянський простір, що вимагає ретельного вивчення, подальшого опрацювання та застосування не тільки світових методологічних і методичних облікових надбань, а й міжнародного досвіду практичної підготовки професіональних бухгалтерів. У цьому контексті важливим є

обґрунтування значення та ролі компетентностей студентів облікових спеціальностей у системі формування сучасних знань, що в методичному плані потребує вирішення проблеми більш широкого і науково обґрунтованого впровадження компетентнісного підходу в організацію підготовки майбутніх фахівців у сфері обліку й оподаткування. В умовах глобалізації економіки, міжнародних принципів організації обліку і вироблених для господарських потреб стандартів фінансової звітності (управління і регулювання національних економік і глобальних ринків капіталу та інвестицій) проблема підготовки висококваліфікованого персоналу набуває не тільки національного, але і міжнародного значення.

Сучасне розуміння економіки включає гармонізацію людини і природи, проектування, оптимізацію навколишнього середовища, що знижує суперечності між унікальністю людини, людських співтовариств і стандартністю реального світу. Компетентнісний підхід висуває на перше місце не інформованість студента, а вміння вирішувати проблеми, що виникають у таких ситуаціях:

- 1) у пізнанні і поясненні явищ дійсності;
- 2) в освоєнні сучасної техніки і технології;
- 3) у взаєминах людей, в етичних нормах, в оцінці власних вчинків;
- 4) у практичному житті під час виконання соціальних ролей громадянина, члена покупця, клієнта, глядача, городянина, виборця;
- 5) у правових нормах і адміністративних структурах, у споживчих і естетичних оцінках;
- 6) у виборі професії й оцінці своєї готовності до навчання в професійному навчальному закладі, коли необхідно орієнтуватися на ринку праці;
- 7) за необхідності вирішувати власні проблеми: життєвого самовизначення, вибору стилю і способу життя, способів вирішення конфліктів.

З позицій системного підходу ми розглядаємо формування професійної компетентності майбутніх фахівців обліку та аудиту через основну ідею: розгляд системи досліджуваного процесу з погляду всебічності, цілісності. Системний підхід забезпечує комплексне вивчення проблеми дослідження і використовується через цілісну реалізацію таких положень: формування професійної компетентності засобами самостійної роботи; дослідження системи та вивчення її структурних компонентів, системоутворюючих чинників, функціональних зв'язків і стосунків тощо.

Формування професійної компетентності має свою специфіку на різних етапах навчання в блоках загальнокультурної, професійної і спеціальної підготовки. Інтегральним критерієм ефективності підготовки є рівень сформованості професійної компетентності у майбутніх фахівців з обліку та аналізу. Найважливішими критеріями формування професійної компетентності майбутніх фахівців з обліку та аналізу є світоглядний, мотиваційний, поведінковий, когнітивний, оцінний та ін. Актуальність якісної підготовки фахівців, які володіють професійними знаннями, пов'язана також зі стратегією застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні, зокрема потребою визначення спеціальних компетентностей майбутніх фахівців з обліку та оподаткування, здатних усунути розбіжності в оцінці результатів господарсько-економічної діяльності на міжнародному рівні.

Компетентнісний підхід має пронизувати всі аспекти професійної підготовки – мотиваційний, змістовий, оцінний. Так, ідеї компетентнісного підходу стали сьогодні стрижневими для розробки нової системи оцінювання навчальних досягнень майбутніх фахівців. Однак для професійної підготовки фахівців у коледжах компетентнісні засади моніторингу навчальних досягнень є нині недостатньо характерними, оскільки система навчання і виховання побудована значною мірою на традиційній системі освіти. Потребує введення інновацій і змістовий аспект компетентнісного підходу до підготовки фахівців у вигляді

новітнього навчально-методичного забезпечення (інтерактивних підручників, електронної методичної літератури тощо). У освітньому процесі мають запроваджуватися нові форми і методи професійної підготовки фахівців, нові способи навчальної діяльності, які сприятимуть розвитку базових і спеціальних компетенцій. У межах мотиваційного аспекту значущим є психологічний чинник – здатність майбутнього фахівця адекватно реагувати на зміни в професійному середовищі, гнучкість у прийнятті рішень, відхід від стереотипності мислення та ін. Компетентнісний підхід до проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців у технікумі взаємопов'язаний і взаємозумовлений з проблемою фахової компетентності викладачів як суб'єктів одного зі студентами освітнього простору. Для викладачів коледжу введення компетентнісного підходу завжди пов'язувалося і пов'язується з певними труднощами. По-перше, освітній процес у коледжі до останнього часу був пов'язаний з процесом передачі готових знань, накопичених за тим чи іншим напрямком аграрного виробництва; нині, натомість, такий спосіб професійної підготовки призводить до того, що випускники аграрних закладів освіти не можуть адаптувати отримані знання до реалій агропромислової сфери. Сучасний фахівець повинен виявляти професійну гнучкість, мобільність, адаптивність на ринку праці. По-друге, викладачі при переході до освітнього процесу на компетентнісних засадах повинні створювати принципово нове навчально-методичне забезпечення процесу професійної підготовки – з урахуванням вимог освітньокваліфікаційних характеристик. Зазначений процес ускладнюється тим, що чітко окреслених стандартів такого методичного забезпечення на сьогодні фактично не існує – а, значить, викладач має виявляти достатній рівень наукової й методичної креативності при розробці нових програм, навчально-методичних комплексів та ін. Навчально-методичне забезпечення професійної підготовки фахівців, побудованої на засадах

компетентнісного підходу передбачає використання інноваційних навчальних і методичних підходів, а саме:

- наявності потужної професійної складової у кожній навчальній програмі (в тому числі й соціально-гуманітарного циклу предметів, а не лише фахових);

- активної участі самих студентів в процесі професійної підготовки (впровадження інноваційних інтерактивних форм і методів навчання);

- зростанні частки самостійної роботи студентів над професійними завданнями;

- посилення уваги до вибіркового компонента змісту освіти з метою зростання рівня професійної підготовленості студентів під час навчання у коледжі.

Таким чином, компетентнісний підхід у освіті визначається добором цілей та змісту освіти шляхом визначення результатів професійної підготовки у вигляді сукупності компетенцій випускників. Крім того, компетентнісний підхід можна представити як метод моделювання результатів професійної підготовки та їх представлення як норм якості освіти у навчальних закладах різного рівня акредитації [6, с. 20].

Отже, професійна компетентність – це поєднання теоретичної і практичної підготовленості майбутнього фахівця до майбутньої професійної діяльності та основний показник наявності у нього розвинутого професійного мислення. На думку науковців, характерними ознаками ключових професійних компетентностей є такі характеристики:

- 1) багатофункціональність (оволодіння компетентностями дозволяє розв'язувати різноманітні проблеми у повсякденному житті та професійній діяльності);

- 2) інтелектоємність (компетентності передбачають наявність загального і професійного інтелекту, вимагають абстрактного та професійного мислення, саморефлексії, самоідентифікації, самооцінювання тощо);

3) багатовимірність (включають різноманітні розумові процеси: аналітичні, комунікативні, «ноу-хау», здоровий глузд тощо) [3, 43]. У результаті аналізу різних підходів до вибору компетентностей слід наголосити, що на сьогодні немає системного та узгодженого їх переліку.

Таким чином, для формування професійної компетентності студента технікуму – майбутнього аграрного працівника необхідні: володіння принципами взаємної співпраці, поєднання професійних якостей і особистісних позицій, прагнення до саморозвитку та самореалізації у своїй майбутній професійній діяльності. Тільки творчий настрій, жага знань і постійний пошук сприяють формуванню професійної компетентності майбутнього фахівця, професіонала своєї справи. Саме вони пробуджують у нього справжню свідомість і творчу активність, прагнення до саморозвитку та самореалізації.

Література:

1. Бібік Н. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування / Н. Бібік // Основна школа. – Вип. 3-4. – 2005.
2. Єрмаков І. Педагогіка життєтворчості: орієнтири для XXI століття / І. Єрмаков // Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство: наук.-метод. зб. - К. : Контекст, 2000. – С. 58-72.
3. Локшина О. І. Компетентнісна спрямованість розвитку європейської освіти / О. І. Локшина // Наукова скарбниця освіти Донеччини. – 2008. – № 2 (3). – С. 126-131.
4. Пометун О. І. Теорія і практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн / О. І. Пометун. – К.: КІС, 2004.
5. Овчарук О. Перспективи запровадження компетентнісного підходу до вітчизняного змісту освіти / О. Овчарук // Основна школа. – Вип. 3-4. – 2005.
6. Овчарук О. Перспективи запровадження компетентнісного підходу до вітчизняного змісту освіти / О. Овчарук // Основна школа. – Вип. 3-4. – 2005.

РОЛЬ ФАХОВИХ КОЛЕДЖІВ У БУДІВНИЦТВІ ЕКОЛОГІЧНОЇ ДЕРЖАВИ

*Стефанія Малимон, викладач
Вадим Люльчик, к.с-г.н, викладач
ВСП «РФК НУБіП України»*

Значна частина сьгоднішніх студентів коледжів походять з сільської місцевості, та і самі коледжі часто є острівками доступної освіти в районних центрах чи промислових містечках, де екологічні проблеми виражені і помітні особливо гостро. Неозброєним оком можна побачити руйнацію ґрунтів через ерозійні процеси, забруднення води і пересихання малих річок та озер, зменшення врожайності на полях через глобальне потепління, значне зменшення біорізноманіття, погіршення якості атмосферного повітря, виникнення нових хвороб через забруднене повітря, воду та продукти харчування, зростання смертності населення через стан довкілля. Екологічна ситуація також різко погіршилась через воєнні дії.

Сьгоднішні студенти, в майбутньому фахівці різних галузей народного господарства повинні бути озброєні екологічними знаннями, розумінням основних екологічних законів, мати хоча б невеликий, але практичний досвід вирішення екологічних проблем на локальному рівні, які призведуть, при комплексному підході, в межах держави, до отримання глобальних переваг.

Екологічні знання, екологічна свідомість в студентів коледжів формуються на заняттях з екології, а також спеціальних дисциплін. Всі без винятку затверджені Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти України державні стандарти вищої освіти включають в себе екологічну компетентність, яка формує прагнення до збереження природного навколишнього середовища та забезпечення сталого розвитку суспільства. Для цього педагогу потрібно вміти відібрати з усього потоку інформації такий зміст екологічного матеріалу, який необхідно глибоко

засвоїти студентам, знайти методи і методичні прийоми його подачі, способи включення екологічних знань як в навчальний процес, так і в позааудиторні форми роботи.

Необхідно встановити єдність пізнання, переконання і дії студентів, майбутніх спеціалістів. Все це допомагає по-справжньому виховувати у студентів почуття відповідального ставлення до навколишнього середовища.

Методологічною основою екологічного навчання та виховання є розуміння нерозривного зв'язку людини з природою, залежність її здоров'я та виживання від збереження екологічної рівноваги в природі.

Досягнення цієї мети можливе за умови, коли зміст екологічної освіти буде включати такі важливі компоненти: екологічні знання; екологічна етика; вміння та навички. При цьому майбутні фахівці повинні вміти оперувати поняттями сталого розвитку, поєднувати екологічні вимоги з економічними та соціальними, маючи при цьому екологічні за перший пріоритет, як вимагають і рішення конференції ООН в Ріо-де-Жанейро щодо довкілля та розвитку 1992 року, які в повному обсязі ратифіковані Україною.

Педагогічним працівникам коледжів потрібно пам'ятати, що екологічна компетентність повинна бути розвинута не лише у студентів суто екологічних чи близьких до них спеціальностей, а охоплювати майбутніх фахівців всіх галузей. Для прикладу, потрібно передбачати дисципліну «Екологічне право» у студентів-юристів, на будівельних відділеннях в курсі «Будівельні матеріали» можна приділити значну увагу вибору екологічно чистих матеріалів. При підготовці студентів економічних спеціальностей слід поглиблено вивчити економіку природокористування, а також економічні важелі вирішення екологічних проблем. Студенти агрономічних спеціальностей повинні розуміти перспективність поступового переходу на вирощування екологічно чистої продукції в Україні, що має бути цілим комплексом заходів, починаючи з

законодавства, яке би стимулювало сільгосп підприємства для вирощування екологічної продукції, до широкого інформування населення, яке на власних присадибних ділянках могло б також займатися вирощуванням такої продукції. Студент повинен знати і принципи об'єднання дрібних виробників, в тому числі екологічно-чистої продукції в сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи, які дозволять не тільки вирощувати, а і реалізовувати органічну продукцію як на внутрішньому ринку, так і за кордон. Це дасть можливість покращити здоров'я населення та продовжити тривалість життя. Звісно ж, при цьому, студенти всіх спеціальностей повинні вивчати базовий курс «Основи екології» або «Екологія». Розділ «Природоохоронні заходи» має включатися в курсові та дипломні проекти, а студенти в такому випадку розумітимуть, що екологічні знання будуть актуальними для них не лише під час розробки навчальних проектів, а і також в подальшій роботі за спеціальністю.

Велику увагу у здійсненні екологічного виховання, формування еколого-економічного мислення студентської молоді в коледжах потрібно надавати краєзнавчому принципу, який полягає в поглибленні знань про природу рідного краю, її неповторності, а також в ознайомленні із проблемами, які виникли в результаті недбалого природокористування:

Тільки конкретні проблеми рідного краю найбільш гостро розкривають важливість екологічних проблем людства і спонукають до конкретних дій. Екологічне виховання неможливе без здійснення конкретних природоохоронних заходів, конкретних дій кожної людини, кожного студента з розв'язання екологічної проблеми.

Природоохоронна робота щодо формування екологічної свідомості може і має проводитися спільно з державними і громадськими організаціями: Державним управлінням охорони навколишнього природного середовища, що є в кожній області, Українським товариством охорони природи, Державними обласними науковими бібліотеками, краєзнавчими музеями тощо. Це та база, де завжди можна збагатитися

новими даними про стан довкілля в області, а також спільно вирішувати екологічні проблеми краю. Ці організації завжди радо долучають студентів до своїх заходів, а також на їх базі можна проводити відкриті заняття з участю широкого кола спеціалістів. ВСП «Рівненський коледж НУБіП України», за підтримки адміністрації, так проводить природоохоронні акції, семінари, конференції, ділові зустрічі, зустрічі за круглим столом, екологічні форуми з виступами спеціалістів, що робить навчальні заняття більш вагомими, спонукає студентів до конкретних природоохоронних дій, сприяє формуванню екологічного стилю життя.

Особливої уваги заслуговує співпраця з громадською організацією «За чисте довкілля» та з представництвом Глобального екологічного фонду Програми малих грантів Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй в Україні, з якими коледжі можуть спільно працювати над екологічними проектами, отримувати фінансування для вирішення екологічних проблем свого краю, а також практично здійснювати формування еколого-економічного мислення майбутніх фахівців на шляху до сталого розвитку суспільства. На сьогодні Глобальний екологічний фонд пропонує фінансування локальних, в тому числі студентських проектів, пов'язаних з проблемами біорізноманіття, змінами клімату, водними об'єктами, деградацією земель, озоновим шаром, стійкими органічними забруднювачами. Екологічні знання повинні переходити в переконання і в певні дії, тобто в конкретну природоохоронну роботу.

Тісно може переплітатися з екологічною підготовкою студентів позааудиторна, наприклад, гурткова робота в коледжах. Проведення засідань гуртків у формі природоохоронної акції, експедицій, екскурсій, безпосереднього спілкування з природою є однією з найбільш ефективних форм і методів екологічного виховання. Студенти на власні очі побачать наслідки несанкціонованого відпочинку туристів, засмічення територій, загрози існуванню рідкісної рослинності, проблеми об'єктів природно-заповідного фонду.

Для прикладу, студенти ВСП «Рівненський фаховий коледж НУБіП України», члени екологічного гуртка «Джерело» взяли шефство над ботанічним заказником державного значення «Вишнева гора». Кожного року проводиться акція «Вишневій горі - друге дихання», під час якої студенти впорядковують територію заказника. Ведеться науково-дослідна робота з вивчення природи ботанічного заказника державного. Організуються екологічні експедиції з метою дослідження ландшафтів заказника. Студенти ознайомлюються зі станом рідкісних червонокнижних рослин крайньої північної точки степу, якою є даний заказник. Матеріали досліджень представлені в матеріалах студентських конференцій та в навчальному відеофільмі «Вишнева гора - ботанічний заказник державного значення» що став спільною роботою викладачів та студентів коледжу.

Отже, можна зробити висновок, що тільки єдність пізнання, переконання і дій студентів допомагає виховувати в майбутніх фахівцях почуття відповідального ставлення до навколишнього середовища. Тільки такі фахівці з глибокими екологічними знаннями, високим рівнем екологічної свідомості та екологічної культури будуть конкурентоспроможні на ринку праці, та забезпечать будівництво екологічної держави.

УДК 376

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

*Інна Лютко,
здобувач освіти 3 курсу, 31-О групи
спеціальності «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: Л. Матвійчук, викладач-методист
ВСП «РФК НУБіПУ країни»*

Від початку повномасштабного вторгнення росії в Україну, станом на 7 листопада 2022 р., 2 739 українських закладів освіти постраждали внаслідок бомбардувань та обстрілів російської армії, з них 333 зруйновані

повністю.

Українська освіта зазнала багатьох трансформацій. Хтось із здобувачів освіти підключався на урок з бомбосховища, хтось з авто у дорозі, у когось лунала повітряна тривога, хтось був вже закордоном і через різницю у часі було важко підключитися, у когось просто не було Інтернету чи технічних можливостей, що не дозволяло їм отримувати нову інформацію. Закладам освіти довелося закінчувати навчальний рік дистанційно. Але вже з вересня Міністерство освіти і науки рекомендує повернути студентів в аудиторії там, де це дозволяє ситуація.

Зважаючи на територіальну локацію того чи іншого навчального закладу, знаходження його поруч зі стратегічними об'єктами, керівники місцевих адміністрацій, керівники закладів освіти самостійно приймають рішення щодо оцінки безпеки і формату освітнього процесу, враховуючи рекомендації Міністерства освіти та науки України.

«Безпечний навчальний процес – один із наших пріоритетів. Як і організація якісної подачі знань для наших дітей. Саме очне навчання, коли діти взаємодіють у соціальному середовищі, найкраще сприяє їхньому розвитку. Тому, за можливості, заклади освіти області запроваджують «офлайн» навчання або комбінують його із дистанційкою», - сказав очільник Рівненської області Віталій Коваль [2].

З 1 вересня 2022 р. в офлайн-режимі працюють ті навчальні заклади, у яких є належно обладнані укриття. Усі інші заклади освіти здійснюють навчання в онлайн-форматі або практикують змішану форму. Усе залежить від безпекової ситуації в країні та регіоні. Дитячі садки теж працюють за такою системою. Мають облаштовані укриття – працюють, не мають – переходять до онлайн навчання [1].

Керівники повинні забезпечити безумовне переривання освітнього процесу, що здійснюється в будівлі, приміщенні закладу освіти, у разі включення сигналу «Повітряна тривога» або інших відповідних сигналів оповіщення. Здобувачі освіти повинні прослідувати до споруд цивільного

захисту і перебувати в них до скасування сигналу.

За можливості, повністю або частково продовжити освітній процес в укритті. Після скасування сигналу повернутись до приміщення закладу освіти та продовжити заняття.

Заклади освіти мають забезпечити підготовку до осінньо-зимового періоду та опалювального сезону з урахуванням можливостей залучення альтернативних джерел енергії, адаптованого з метою економного використання енергоресурсів.

У разі вимушеної зміни місця проживання не обов'язково змінювати місце навчання, адже навчання може здійснюватись у трьох формах: очна, дистанційна та змішана. Однак, якщо бажання відвідувати заняття у іншому закладі все ж з'явилося, батьки, інші родичі, опікун чи інший законний представник, або і сам здобувач освіти, якщо йому виповнилось 18 років, має звернутись із відповідною заявою до обраного закладу. Заяву (а також її скановану копію чи фотокопію) можна подати безпосередньо в навчальний заклад, електронною поштою, поштою, факсом або іншими засобами зв'язку на розсуд заявника. Заява подається в довільній формі, будь-які додаткові документи не вимагаються, а надаються закладу освіти лише за бажанням заявника.

Одним з найголовніших завдань на сьогодні - це відновити очне навчання. Освіта сьогодні рахується як інвестиція в мирне майбутнє. В Рівненській області 570 освітніх закладів вже мають облаштовані укриття. Крім того, 100% здобувачів освіти - готові розпочати освітній процес в очній, дистанційній та змішаній формах навчання. На сьогоднішній день почальні заклади області працюють таким чином: очно – 188 (34.4%); змішано – 240 (43.9%); дистанційно – 118 (21.6%) [3].

Відновили очне навчання в аудиторіях улюбленого закладу і здобувачі освіти Відокремленого структурного підрозділу «Рівненського фахового коледжу Національного університету біоресурсів і природокористування України». Хоча в країні війна, відвідувати заняття

хочуть всі. Студенти не бояться виходити на навчання, кажуть, що під боком є надійне бомбосховище. У День знань перше заняття в навчальному закладі ВСП «РФК НУБіП України» було присвячене інструктажу з цивільної безпеки. Студенти були ознайомлені з правилами поведінки у воєнний час та шляхами евакуації до бомбосховища. Туди спускаються перечекати повітряну тривогу здобувачі освіти, викладачі та співробітники закладу, люди із сусідніх будинків. Як довго триватиме навчання не відомо, але студенти щасливі, що мають змогу хоча б зараз відвідувати коледж.

Не всі здобувачі освіти після пар їдуть додому є і такі, які проживають в гуртожитках ВСП «РФК НУБіП України». Коли студенти знаходяться в гуртожитку і чують сигнал повітряної тривоги, вони завжди спускаються до бомбосховища під супроводом вихователя. Під час повітряної тривоги коли здобувачі освіти на парах в аудиторіях, тоді кожна група разом з викладачем згуртовано проходять до бомбосховища, та займають відведене місце для своєї групи. Всі знають, що покидати бомбосховище слід лише після сигналу про відбій повітряної тривоги, або в разі аварійного стану приміщення – внаслідок пожежі, високої концентрації шкідливих газів, відсутності повітря. Після сигналу про відбій всі студенти, викладачі, співробітники закладу повертаються до коледжу на робочі місця.

Попри те, що в країні війна, здобувачі освіти мають навчатися і тим самим хоч трохи психологічно перелаштуватися на ритм звичного життя.

Література:

1. Навчання під час війни: що відбувається із загальною середньою та вищою освітами. *Українська Гельсінська спілка з прав людини* : веб-сайт. URL : <https://helsinki.org.ua/articles/osvity-pid-chas-viyny-shcho-vidbuvaietsia-iz-zahalnoi-serednoi-ta-vyshchoi-osvity> (дата звернення: 12.11.2022).

2. Діти Рівненщини повернулися до навчання. *Рівне 1*: веб-сайт. URL : https://rivne1.tv/news/140769-diti-rivnenshchini-povernulisya-do-navchannya#google_vignette (дата звернення: 12.11.2022).
3. Освіта і війна: як на Рівненщині готуються до нового навчального року. *Рівненська обласна державна адміністрація*. веб-сайт. URL : <https://www.rv.gov.ua/news/osvita-i-viina-iak-na-rivnenshchyny-hotuiutsia-do-novoho-navchalnoho-roku> (дата звернення: 12.11.2022).

УДК 378.14

НАЙБІЛЬШ ЗАТРЕБУВАНІ ПРОФЕСІЇ 2022-2023 РОЦІ

*Софія Ольхова,
здобувач освіти 3 курс, 31-Ф групи
спеціальності 072 Фінанси, банківська
справа та страхування*

*Науковий керівник: І. Бондарчук, викладач-методист
ВСП «РФК НУБіП України»*

Тенденції та попит на затребувані професії змінюються кожного року. Люди навчаються, розвиваються, дізнаються щось зовсім інше, щось не зване ними раніше, відкривають все нові і нові таланти та можливості у собі, змінюють свій кругозір та прагнуть досягти великих висот.

З малечку кожен із нас уявляв ким він (вона) буде в майбутньому. Хтось мріяв бути вченим, стати найкращим в своїй галузі, щоб його знали, ним пишалися та пам'ятали, як творця чогось нового. Інший хотів бути лікарем, щоб допомагати людям, лікувати та дбати про них, приносити користь та рятувати їх життя. В іншого ж на думці було стати актором. Покорити сцену театру або великого кіно, проникнути за лаштунки, щоб відчувати ту атмосферу свободи вираження емоцій, відкритості в діях, можливості показати себе справжнім.

Час проходив, мрії змінювалися, але ціль бути важливим, а також головним у своєму житті, залишилася в багатьох. З цим і прийшла нова тенденція на актуальні професії. Хочу зазначити, що немає «поганої» або

«хорошої» діяльності. Кожна справа, кожна робота є складовою загального функціонування та розвитку у різних сферах суспільства.

Зібравши та вивчивши певну кількість інформації, я сформувала 4 основних групи, із декількома складовими, щодо актуальних професій 2022-2023 років.

Відкриває мій список **СФЕРА ІТ-ТЕХНОЛОГІЙ**.

Навіть не дивно, що однією з найбільш конкурентоспроможною і висококваліфікованою сферою на сучасному ринку праці є саме ця діяльність. Можливість чудового кар'єрного зросту та стабільності, наче обіцяє зацікавленій людині, що її чекає успіх, велика заробітна плата і вихід на всесвітній рівень вагомості. Основними напрямками в цьому дійстві обирають:

 **Java-розробник** – це знавець програмного забезпечення мовою Java. Сучасне створення веб-програм, мобільних додатків тощо.

 **Product-менеджер** – висококласний спеціаліст, що має стежити за проектом: від початку його планування до самого релізу. Корегувати конкретний задум, надавати нове індивідуальне бачення, щодо нього, а також поширення його в товаристві.

 **Маркетинг, відеомонтаж, графіка** – всі моменти пов'язані із сферою Digital, просування виробництва в соціальних мережах, створення та коригування надзвичайно захоплюючих затій

 **SEO-спеціаліст** – фахівець котрий просуває вебресурси в пошукових системах Google, Bing, Baidu тощо. Основна характеристика-це робота з внутрішньою та зовнішньою оптимізацією сайту.

 **Спеціаліст з кібербезпеки** – фахівець який має захищати всі дані від хакерських атак. А користувачів – від крадіжки їх даних. Для цього потрібні знання з комп'ютерної криміналістики, вміння швидко та вчасно вирішувати проблеми, щодо безпеки та усунення багів.

Заробітна плата ІТ-спеціаліста може коливатися від 3 000\$-30 000\$ і набагато більше, в залежності рівня кваліфікації.



Другою групою хочу виділити **ФІНАНСОВИЙ МАРКЕТИНГ**.

Безумовно знання у сфері фінансів, цільова фінансова грамотність для кожного громадянина країни є важливим чинником для існування. Правильне корегування та розподіл власних ресурсів може забезпечити стабільне а також позитивне фінансове становище в теперішньому і майбутньому. Фінансовий маркетинг включає в себе багато понять, проте, одним із головних визначень є те, що ця галузь відповідає за вивчення та позиціонування банків, імідж компаній, фінансову консультацію з приводу пристосування в реаліях сучасності, фінансових компонентів існування. Більш розширено можна виділити такі напрямки економічної діяльності в сфері регламентування фінансових внесків, як:

🚦 **Аудит** – виходячи із законів України. Незалежний аудит перевіряє публічну бухгалтерську звітність, облік первинних документів. Згідно отриманої інформації складає свій незалежний фінансовий висновок, достовірність обліку, його повноти, щодо фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання на державному рівні. Середня зарплата працівника в цій сфері коливається від 5000-30000 грн.

🚦 **Фінансовий консультант** – він один із тих хто готує індивідуальні фінансові плани для клієнтів на основі аналізу їхнього фінансового та інших станів. Основна мета – захист фінансових ресурсів

для клієнта, можливість вийти в більший прибуток від початкових внесків. Зарплата відповідно коливається в районі 6000-20000 тис.грн

✚ **Торговий агент** – основна робота-встановлення взаємовигідного співробітництва між клієнтами і покупцями, між різними видами бізнесу та фінансового ринку. Розрізняють багато класифікацій, такі як: візитери, інформатори, ті, що реалізують нематеріальні цінності тощо. Робота не є однією із легких, але маючи базові знання можна вийти на не поганий прибуток та саморозвиток. Заробітна плата від 4000-15000 грн.



Наступним типом хочу зазначити працівників в **МЕДИЧНІЙ СФЕРІ**.

Актуальність в цій професії завжди була, є і буде. Одними з важливих напрямків в цій галузі виділяють:

✚ **Хірург** – саме він рятує життя багатьом людям. Його праця є надскладною та кропіткою. Зазначимо, що зарплата хірурга від 10000-60 000 грн. (все залежить від напрямку роботи та спеціальності).

✚ **Стоматолог** – Здорова ротова порожнина дуже важлива в нашому житті. Заробітна плата змінюється від 6000-50000 грн.

✚ **Психолог** – працівник в цій сфері поіклуються про ваше психічне здоров'я та емоційний стан, допоможе вам порадою та надасть висококваліфіковану допомогу. Зарплата в нього від 6000-35000 грн.



Остання категорія, яку хотіла б зазначити **ПРАЦІВНИКИ В BEAUTY ІНДУСТРІЇ**.

Розвиток цієї сфери пов'язаний із потребами людей в догляді за собою і своїм зовнішнім виглядом. Великий розподіл напрямків, можливість влаштувати свою кар'єру, притягує до себе все більше і більше людей. Ось основні категорії вибору:

✚ **Стиліст** – це спеціаліст, котрий має допомагати не тільки з вибором правильного фасону, а із гармонічністю вигляду всього образу на людині. Персональний стиліст або ж той, що працює на більшому ринку праці може заробляти від 11000-40000 грн. Можливість кар'єрного зросту дозволяє працювати навіть з відомими зірками. Тоді і гонорари будуть більшими. З цим напрямком також пов'язаний модельєр, дизайнер одягу, візажист тощо.

✚ **Майстер манікюру та педикюру** – з ініціативою в майбутньому, майстер може працювати на себе, відкривати власну справу, або працювати в салонах краси. Хороша перспектива, адже багатьом із нас потрібен догляд за своїми нігтками. Зарплата за місяць може складати 2000-25000 грн.

✚ **Майстер шугаринга** – все більше і більше актуальний вибір саме в цьому русі. Із стабільність клієнтів можна отримувати заробітну плату від 5000-30000 грн.



Література:

1. Непочатенко О.О. Фінанси підприємств: підручник/ О.О. Непочатенко, Н.Ю. Мельничук. – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 504с.

УДК 332.72

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ РИНКУ ЗЕМЛІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

*Олексій Смикало,
здобувач освіти V курсу, 53Б-групи,
спеціальності «Геодезія та землеустрій»
Науковий керівник: Т. Кристончук, д.п.н., професор
ВСП «РФК НУБіП України»*

Європейський досвід створення ринку землі формується з виявлення основних проблем ринку у країнах-членах ЄС з урахуванням сучасних вимог щодо проведення земельних реформ (вивчення досвіду країн-членів ЄС щодо формування й забезпечення ефективного функціонування ринку сільськогосподарських земель), системного аналізу (порівняння підходів країн-членів ЄС до державного регулювання, оцінки землі, розвитку орендних відносин, охорони земель та інфраструктурного забезпечення в умовах функціонування ринку сільськогосподарських земель).

Проблему функціонування ринку сільськогосподарських земель у розвинутих країнах Європи досліджує Л. Альошкіна. Зокрема, науковець зазначає, що у країнах Європи держава регулює та обмежує приватну

власність на землю. Максимальну величину земельної власності на сім'ю встановлено в Румунії –100 га, в Угорщині – 300 га на особу. Крім цього, в Угорщині пріоритетне право на придбання земельних ділянок сільськогосподарського призначення надається особам, які пов'язані із сільськогосподарською діяльністю і мають аграрну освіту [1, с.7].

У Польщі ринок земель регулюється переважно економічними засобами. Держава через спеціально створене Агентство сільськогосподарської власності державної казни здійснює викуп у селянських господарств земель та нерухомості й продає їх перспективним господарствам, малоземельним, молодим селянам тощо. Пріоритет надається покупцям, які мають належну кваліфікацію. У цілому у більшості розвинутих країн світу земельне право представлене величезною кількістю законодавчих актів, що регулюють практично всі сфери земельних відносин. Крім того, тут існує досить жорстка система, що так чи інакше обмежує "несправедливий" перерозподіл землі – мова йде, в першу чергу, про сільськогосподарські землі [1, с.7].

Становлення та особливості функціонування ринку землі досліджує А. Грінченко. Науковець здійснює аналіз економічних та соціальних проблем формування ринкових земельних відносин в Україні. Автором акцентовано на розвитку тіньового ринку землі, який породив нові проблеми та суперечності формування офіційного ринку землі в Україні та привів до зростання загроз економічній безпеці. А. Грінченко зазначає, що повноцінний ринок землі не може бути сформований, а отже, не може бути відмінений мораторій на купівлю-продаж земель до того часу, поки не буде проведений облік нинішніх власників земель та якості цих земель. Громади, як обрані народом представники місцевої влади на селі повинні брати активну участь у формуванні ринку землі [2, с.97].

Зарубіжний досвід регулювання ринку землі та можливості його адаптації в Україні при розгляді питання про скасування мораторію на продаж землі досліджує С. Гоштинар. Науковець розглядає основні

нормативно-правові акти, які регулюють ринок землі в Іспанії та Франції. Ринок земель сільськогосподарського призначення в Іспанії регулюється загальнонаціональним законодавством і земельним законодавством автономних регіонів, основним документом є Королівський законодавчий декрет № 7/2015 від 30 жовтня. Основою земельного законодавства Франції є Цивільний кодекс, Сільськогосподарський кодекс, Кодекс навколишнього середовища, Податковий кодекс, згідно з якими власність на земельні ресурси може бути приватною, державною і муніципальною. Також у Франції діє складна система регіональних нормативно-правових актів з багатьох питань володіння, користування і розпорядження землею, що знаходиться у приватній власності. Право іноземців на набуття ними права власності на землі сільськогосподарського призначення у Франції та Іспанії майже не обмежується, виключенням є лише землі виноградників у Франції, та прибережна зона в Іспанії, на які поширюється виняткове право державної власності [3, с.174].

Враховуючи вітчизняний досвід ринку землі, О. Чигрин стверджує, що сучасною проблемою вітчизняної економіки є формування цивілізованого ринку землі. Україну виділяють в світі як країну, яка має вагомий аграрний потенціал через найбільші запаси чорноземів. Ринок землі – це засіб перерозподілу земельних ділянок між власниками і користувачами шляхом економічних методів на основі конкурентного попиту та пропозиції, що забезпечує: купівлю-продаж, оренду, заставу земельних ділянок або прав на них; визначення вартості землі та визнання її капіталом і товаром; розподіл простору між конкуруючими варіантами використання земель та суб'єктами ринку. Ринок землі як саморегулююча в установленому правовому середовищі система складається з семи основних елементів: попит, пропозиція, ціна, менеджмент, маркетинг, інфраструктура, ділові процедури. В Україні, як і в будь-якій іншій країні світу, ринок землі виконує три головні завдання: забезпечує реалізацію принципу ефективного використання землі; формує відношення до землі

як до особливої цінності, сприяє збереженню земель і підвищенню їхньої родючості; забезпечує розширення доступу селян до землі, головним чином тих, хто здатний ефективно господарювати, виробляти необхідну для ринку сільськогосподарську продукцію [4, с.7].

Отже, в Європі активно фінансується ринок землі та землеустрій, а сама функція землеустрою лише вдосконалюється. Зростає кількість банків, готових працювати з аграрним сектором економіки, пропонуючи кредити на дуже вигідних умовах. Порівняно з країнами ЄС, державні субсидії на земельні ділянки в Україні знаходяться на дуже низькому рівні.

Література:

1.Альошкіна Л.П. Розвиток світового ринку землі та застосування передового досвіду в Україні. Видавництво: Агросвіт (№ 21,). Уманський університет садівництва, Умань, 2011. С. 6-9.

2.Грінченко А.Ю. формування ринку землі: теорія і практика усунення загроз на шляху європейської трансформації: Науковий вісник Ужгородського національного університету, Ужгород, 2018. С.97-101.

3.Гоштинар С.Л. Зарубіжний досвід регулювання ринку землі та можливості його адаптації в Україні. Одеський державний університет внутрішніх справ (№ 3), Одеса, 2020. С.174-178.

4.Чигрин О.Ю. Реформування ринку землі: аналіз тенденцій на Україні та європейський досвід: Вісник СумДУ. (№ 3,). Суми, 2017. С.6-17.

УДК 332.72

ПОРЯДОК ЗМІНИ ЦІЛЬОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ

*Оксана Трохимчук,
здобувач освіти V курсу, 53Б-групи,
спеціальності «Геодезія та землеустрій»
Науковий керівник: Т. Кристончук, д.п.н., професор
ВСП «РФК НУБіП України»*

Проект землеустрою щодо відведення земельних ділянок, як і будь-який інший землевпорядний проєкт, охоплює правові, економічні та технічні документи, які містять розрахунки, опис, проєктні плани, в яких

обґрунтовуються і відображаються в графічній та текстовій формі заходи [4, с.488].

Поділ земель за цільовим призначенням належить до числа найважливіших правових інструментів у питаннях забезпечення раціонального землекористування та охорони земель. У загальному розумінні, під цільовим призначенням земельної ділянки слід розуміти визначений законодавством правовий режим її експлуатації (використання), який забезпечує реалізацію права користування земельною ділянкою у такий спосіб, що відповідатиме суспільним інтересам та не завдаватиме шкоди навколишньому природному середовищу.

Встановлюючи цільове призначення земельної ділянки, держава забезпечує особливу охорону земель як основного національного багатства, реалізуючи, таким чином положення статті 14 Конституції України від 28.06. 1996 № 254к/96-ВР [3, с.28-34].

Зміна цільового призначення земельних ділянок державної або комунальної власності провадиться органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування, які приймають рішення про затвердження проєктів землеустрою щодо відведення земельних ділянок та передачу цих ділянок у власність або надання у користування. Тобто за загальним правилом установлює цільове призначення земельної ділянки, яка надається із земель запасу, або змінює цільове призначення той орган, в компетенції якого знаходиться передача цих ділянок у власність або надання їх у користування. Слід чітко зазначати, за рахунок якої категорії земель відводиться конкретна земельна ділянка [1, с.50].

У разі ухвалення судом рішення про надання земельної ділянки у користування або передачу у власність замовником проєкту її відведення є фізична або юридична особа, на користь якої прийнято рішення. Проєкт відведення земельної ділянки розроблюють на основі завдання, затвердженого замовником, що є невід'ємною частиною договору на проведення відповідних робіт [4, с.489].

У цілому, порядок зміни цільового призначення земельної ділянки подібний до порядку відведення земельної ділянки у власність із земель державної або комунальної власності, але має деякі свої особливості. Отже, покроковий порядок зміни цільового призначення з ОСГ на забудову буде виглядати таким чином:

- оформлення заяви власника на зміну цільового призначення. На даний час дозвіл на зміну цільового призначення земельної ділянки вже не потрібен. Для першого кроку необхідна нотаріально засвідчена заява на зміну цільового призначення земельної ділянки, підписана власником.

- розробка проєкту зміни цільового призначення земельної ділянки. Для розробки проєкту землеустрою про зміну цільового призначення необхідно звернутися в землевпорядну організацію, яка має у своєму штаті сертифікованих інженерів-землевпорядників, та укласти відповідний договір на розробку землевпорядної документації.

- затвердження проєкту зміни цільового призначення земельної ділянки. Після розробки проєкт землеустрою щодо зміни цільового призначення земельної ділянки передається на затвердження до органу місцевого самоврядування (селищної, сільської, міської ради народних депутатів, центру об'єднаної територіальної громади). Орган місцевого самоврядування на черговій сесії приймає рішення про затвердження чи щодо відмови у затвердженні проєкту землеустрою. Відмова у затвердженні проєкту землеустрою може бути оскаржена в судовому порядку.

- отримання витягу із кадастру (ДЗК). Після затвердження подається проєкт щодо зміни цільового призначення земельної ділянки державному кадастровому реєстратору до місцевого ЦНАПу з метою внесення відомостей про зміну цільового призначення до Державного земельного кадастру (ДЗК).

- внесення в реєстр речових прав нового цільового призначення. Завершальним етапом оформлення права на земельну ділянку, цільове призначення якої було змінено у встановленому законом

порядку, є державна реєстрація речового права зацікавленої особи, що проводиться суб'єктом реєстрації речових прав на нерухоме майно відповідно до вимог закону [2].

Після одержання позитивного висновку державної експертизи проєкт відведення земельної ділянки розглядають сільська, селищна чи міська рада, районна держадміністрації, які затверджують його або в установленому порядку подають до інших органів, що мають повноваження надавати у користування або передавати у власність земельні ділянки.

Таким чином, порушення порядку встановлення та зміни цільового призначення земель є підставою для визнання недійсними рішень органів державної влади та місцевого самоврядування про надання земельних ділянок громадянам та юридичним особам; визнання недійсними угод щодо земельних ділянок; відмови у державній реєстрації земельних ділянок або визнання реєстрації недійсною.

Література:

1. Даугуль В., Алексенко А. Актуальні питання використання земель сільськогосподарського призначення органами місцевого самоврядування: практ.-посібник Х.: Фактор, 2018. 176 с.
2. Зміна цільового призначення земельної ділянки. Порядок 2022: URL: <https://zemlevporyadnik.com.ua/zmina-ciljovogo-priznachennja.html>
3. Мартин А.Г. Сучасні проблеми класифікації та встановлення цільового призначення земельних ділянок. Землевпорядний вісник. Том №220. 2007. С. 28-34.
4. Третяк А.М. Землевпорядне проектування: теоретичні основи і територіальний землеустрій: навч.-посібник К.: Вища освіта, 2006. 528 с.

СЕКЦІЯ II ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ



Облік і оподаткування

*«Хто думає про науку, той любить її,
а хто її любить, той ніколи не перестане учитись,
хоча б зовні він і здавався бездіяльним»*

Григорій Сковорода

*Катерина Анталік,
здобувач освіти 2 курсу, 22-О групи
спеціальності «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: Л.Матвійчук, викладач-методист
ВСП «РФК НУБіП України»*

Протягом тисячоліть облік зазнав значних змін, які були б неможливими без певних історичних передумов, що створили технічну базу обліку та послужили основою методики, використовуваної ним сьогодні. Такими передумовами для обліку, як і для багатьох інших наук, послужили найгеніальніші винаходи та досягнення людства, які протягом обмежених історичних термінів змінили вигляд планети та самої людини.

Роль Луки Пачолі полягає в тому, що він перший ясно і повно передав практичні засоби подвійного запису, які існували в ті часи. Своєю працею він відкрив шлях для майбутніх поколінь, завдання яких було в подальшій розробці його вчення і застосування в усіх видах практичної діяльності, а не тільки в торгівлі [1].

Можна узагальнити внесок Луки Пачолі в розвиток бухгалтерського обліку:

- запропонував подвійний запис, при цьому лише до такої галузі господарства, як торгівля. Сутність подвійного запису полягала в тому, що будь-яку операцію відображали двічі – один раз за дебетом одного рахунку, інший раз – за кредитом іншого;
- дав пояснення дебету й кредиту рахунків. Якщо один рахунок одержував і за це був винен, то виникало поняття «дебет», якщо другий видавав і за це мав, то виникало поняття «кредит»;
- запропонував персоніфікацію рахунків, відповідно до якої за кожним рахунком стояла відповідна персона (особа) або група осіб. Наприклад, за рахунком «Каса» стояв касир, за рахунком «Капітал» – власник, за рахунком «Товари» – комірник. У подальшому

персоналістична модель обліку стала фундаментом щодо юридичного його трактування;

- навів такі групи рахунків: інвентарні, результативні, операційні та операційно-результативні, таким чином, здійснив першу класифікацію рахунків;
- у системі рахунків запропонував використовувати такий рахунок, як «Прибутки й збитки», сальдо якого повинно переноситися на рахунок «Капітал»;
- майже всі рахунки рекомендував відкривати проводками через рахунок «Капітал». Наприклад, майнові рахунки дебетувати одночасно із кредитуванням рахунку «Капітал», рахунки кредиторської заборгованості кредитувати з одночасним дебетуванням рахунку «Капітал». Таким чином, поява цього рахунку фактично означала виникнення подвійної бухгалтерії;
- описав процедуру оформлення в обліку господарських операцій за допомогою трьох книг: Пам'ятної (Меморіалу), Журналу й Зошита (Головної книги). Порядок здійснення записів у цих трьох книгах формує уявлення про першу форму обліку – старорітальську (венеціанську), при цьому хронологічні й систематичні записи в книгах здійснювалися окремо;
- запропонував такі постулати обліку: сума дебетових оборотів завжди тотожна сумі кредитових оборотів тієї ж системи рахунків; сума дебетових сальдо завжди тотожна сумі кредитових сальдо тієї ж системи рахунків;
- сформулював такі правила: не можна нікого вважати боржником (дебітором) без його відома, навіть, якщо це здалося б доцільним; не можна вважати нікого довірителем (кредитором) при відомих умовах без його згоди;
- рекомендував обов'язковість проведення інвентаризації майна в окремих аркушах (інвентаризаційних описах) або книгах;

- запропонував першу класифікацію джерел покриття заборгованості за товари: готівка; кредит; обмін товари на товари; погашення дебіторської заборгованості кредиторською;
- навів класифікацію витрат залежно від їх відношення до: підприємства (торгові й домашні), товару (прямі й непрямі), господарського процесу (звичайні й надзвичайні);
- навів дві протилежні рекомендації щодо застосування принципів оцінки: за продажними максимально високими цінами й за собівартістю. Використання максимально високих цін призводило до систематичного завищення величини капіталу й зменшення прибутку. Оцінку за собівартістю передбачав здійснювати в поточному обліку;
- трактував баланс як процедуру, пов'язану зі встановленням тотожності оборотів за дебетом й кредитом рахунків Головної книги;
- розглядав бухгалтерський облік як самостійний метод, що може використовуватися як на окремих підприємствах, так і за його межами [2].

Прямий вплив роботи Л. Пачолі, відбилося тільки на деяких дидактичних роботах з подвійної бухгалтерії, а не на практиці обліку. Трактат «Про рахунки і записи» вплинув, якщо не на бухгалтерську практику безпосередньо, то щонайменш, на багато праць, що з'явилися в різних країнах в XVI ст. Робота Пачолі стала основою багатьох книг першого циклу літератури з бухгалтерії, опублікованих в Німеччині, Нідерландах (Фландрії), Франції і Англії слідом за виданням першого трактату з бухгалтерії в Італії. А.С. Літтлтон охарактеризував ситуацію, що склалася в літературі з бухгалтерського обліку протягом перших 150 років після публікації Пачолі, як «рідкісний випадок, коли перша книга по предмету виявилася домінуючою ...». Деякі перші друковані роботи по бухгалтерії були, «в кращому випадку, Пачолі переробкою, в гіршому – грубим перекладом без посилання на справжнього автора» [3].

Подальший розвиток бухгалтерського обліку тісно пов'язаний з появою виробництва, розвитком банківської системи, встановленням міжнародних зв'язків, зростанням ролі цінних паперів, участю держави в економічному житті країни.

Література:

1. Васільєва Л. М. Внесок Луки Пачолі в розвиток бухгалтерського обліку. *Агросвіт*. 2014. № 7. С. 13–16. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/agrosvit_2014_7_4 (дата звернення: 12.11.2022).
2. Кужельний М.В., Лінник В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: підручник. Київ: КНЕУ, 2011. 334 с. URL : https://chytalnya.at.ua/publ/kuzhelnij_m_v_linnik_v_g_teorija_bukhgalterskogo_obliku_pidruchnik_kijiv_kneu_2001_334_S/1-1-0-203 (дата звернення: 12.11.2022).
3. Мосієнко О. В. Вклад Лука Пачолі у розвиток бухгалтерського обліку. С. 134-136. URL : http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/1634/3/Naukovi_chut_2013_tom_2_134-136.pdf (дата звернення: 12.11.2022).

УДК 338.45

ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ПРИБУТКОВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

*Ірина Бондарчук,
викладач-методист
ВСП «РФК НУБіП України»*

Стійке економічне явище, як прибутковість, проявляється як підтверджена здатність підприємства генерувати позитивний фінансовий результат від здійснення як основної так і всієї господарської діяльності. Таким чином, прибутковість - це перевищення доходу над здійсненими витратами, в розмірі достатньому для ефективного подальшого функціонування [3, с.35]. Поняття прибутковості виражає ступінь

ефективності використання прибутку і ступінь ефективності управління ним. Підвищення прибутковості можливе за рахунок пошуку резервів і шляхів збільшення прибутку.

При аналізі та оцінці прибутковості необхідно враховувати те, що на неї впливають різні фактори, як зовнішні так і внутрішні. У зв'язку з цим прибуток розглядається як керований об'єкт, який може піддаватися планування та прогнозування, обліку та аналізу, регулювання і контролю.

Зовнішні та внутрішні фактори наведені у табл. 1.

Таблиця 1

Зовнішні та внутрішні фактори впливу на прибутковість

| Зовнішні | Внутрішні |
|--|--|
| <ul style="list-style-type: none"> - система оподаткування; - державне регулювання цін; - нормативні документи галузі, в якій працює підприємство; - умови та ставки кредитування. | <ul style="list-style-type: none"> - цінова політика; - обсяг діяльності (кількість та номенклатура продукції, ціни); - обсяг та характеристика витрат обігу; - чисельність працівників; - фонд оплати праці; - показники ефективності роботи обладнання та працівників. |

Процес накопичення прибутку відбувається під впливом факторів внутрішнього та зовнішнього характеру.

Внутрішні фактори впливу на прибуток підприємства - це фактори, які залежать від діяльності підприємства: обсяг діяльності підприємства, стан та ефективність використання ресурсів підприємства, рівень доходів, рівень витрат, ефективність цінової та асортиментної політики [1, с.63].

Зовнішні фактори впливу на прибуток підприємства - це фактори, які не залежать від діяльності підприємства: державне регулювання цін в сучасних умовах на товари, які входять до споживчого кошика, подорожчання послуг інших галузей народного господарства, система оподаткування, зміна нормативних документів по кредитуванню, збільшення облікової ставки за користування кредитними, політика

держави по формуванню доходів, відсутність індексації доходів населення залежно від темпів інфляції [2, с.83].

Фактори зовнішнього середовища мають величезний вплив на прибутковість, тому їх можна розглядати як можливості та загрози для підприємства, їх позитивний чи негативний вплив буде залежати від ефективності управління підприємства. Фактори, такі як інфляція, відсутність індексації доходів населення, податки, курс валют, політична ситуація, скорочення іноземних інвестицій негативно позначились на розвитку підприємств в останні роки, і тому потребують ретельного дослідження для того, щоб надати доречні рекомендації по мінімізації їх впливу [2, с.87].

Залучення іноземних інвестицій дає змогу країні отримати ряд вигод, бо вони сприяють впровадженню нових технологій на підприємстві, використанню передового зарубіжного досвіду, розвитку малого і середнього бізнесу, зростанню інвестиційного потенціалу територій та ін.

Прямі іноземні інвестиції — найбільш бажана форма капіталовкладень для економік, що розвиваються, тому що вона дозволяє реалізовувати великі проекти; крім того в країну надходять нові технології, нові практики корпоративного управління, тощо.

Прямі іноземні інвестиції в Україну також почали скорочуватись. У 2022 році вони становили на 470 млн. дол. США, з України – на 107 млн. дол. США. [2, с.99].

Наводимо щоквартальний графік надходження прямих іноземних інвестицій в економіку України за останні 10 років (рис.1.):

Проаналізувавши динаміку сплати податків упродовж восьми місяців 2022 року платники податків Рівненщини сплатили до бюджетів усіх рівнів 9 млрд 87 млн грн податків та зборів. Приріст до аналогічного періоду минулого року склав 1 млрд 561 млн грн або плюс 21 відсоток. Зокрема, до державного бюджету сплатили майже 3,7 млрд гривень, що перевищує надходження відповідного періоду минулого року на 585,5 млн

гривень. Доходи місцевих бюджетів упродовж восьми місяців 2022 року склали понад 5,4 млрд гривень, а це на 975,9 млн грн більше, ніж торік або плюс 22 відсотки.

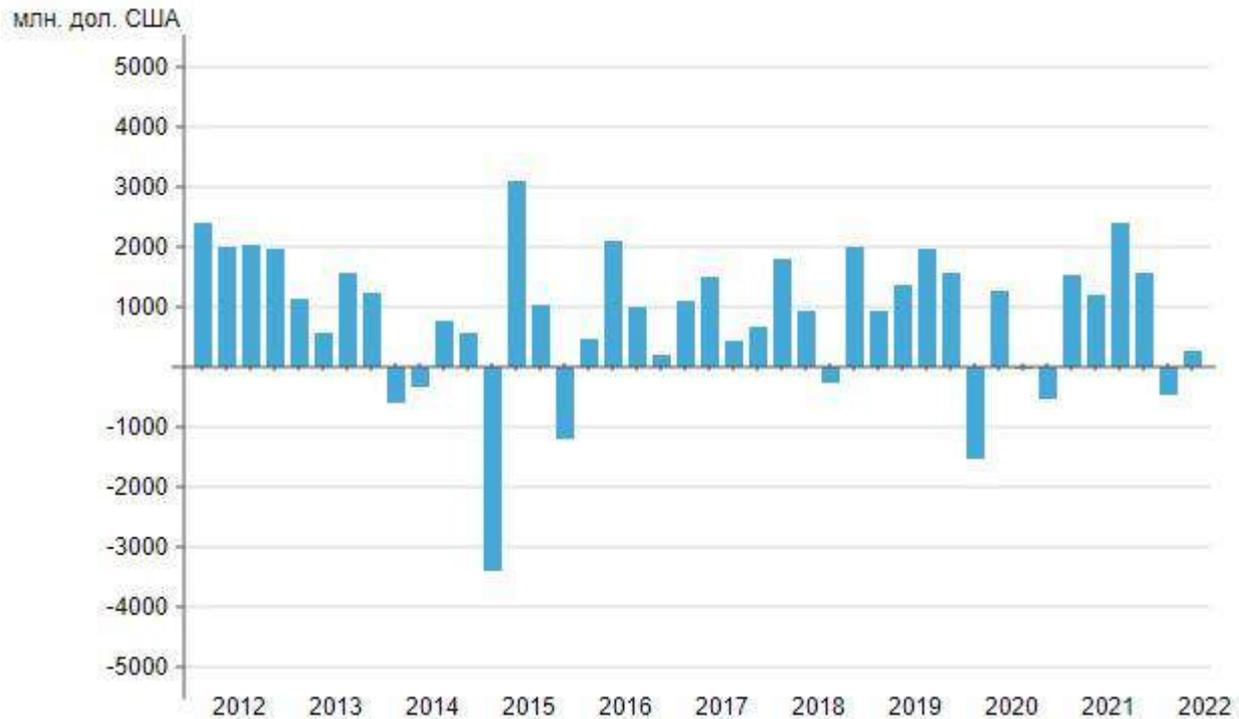


Рис.1. Прямі іноземні інвестиції в Україну

Проаналізувавши дані за останні три роки державної служби статистики, спостерігається досить негативна динаміка розміру прибутку вітчизняних підприємств в абсолютному вимірі. Хоча у 2020 році, порівняно з 2019 роком прибуток в абсолютному вимірі зменшився на 40 млн. грн., а вже у 2021 в порівнянні з 2020 зменшився на 16,3 млн. грн. Найбільший розмір прибутку отримали підприємства від фінансової і страхової діяльності. Найменший розмір прибутку отримали підприємства сільського господарства [3, с.31].

Звернемо увагу на той факт, що частка прибуткових підприємств у загальній їх кількості за 2020-2022 рр. коливається, але в цілому має тенденцію до зменшення. Таким чином, порівнюючи питому вагу підприємств, що отримали прибуток у 2022 році з 2020 роком, можна

відмітити їх зменшення на 8,2 %. Така ситуація свідчить про збільшення збиткових підприємств, закриття приватного бізнесу, що пов'язано з військовими діями в Україні [3, с.32].

Необхідно відзначити, що багато підприємств не просто зменшують свою прибутковість, а банкрутують. Банкрутство підприємств як економічне явище безпосередньо пов'язане зі зниженням ефективності їх діяльності у військовому стані [3, с.32].

Кількість збиткових підприємств в Україні зростає, а ті підприємства, які виходять на прибуток отримують його у меншому розмірі або взагалі банкрутують. Інвестиції в країну скоротились з 2014 року, у зв'язку з нестабільною політичною та економічною ситуацією в Україні та світі. Інфляційні процеси та падіння купівельної спроможності призвели до скорочення виробництва, і навіть банкрутства багатьох підприємств. Проаналізувавши теперішню ситуацію в Україні, можна виокремити ряд проблем, з якими стикаються вітчизняні підприємці: війна, високий рівень інфляції; нестабільний курс валют; скорочення інвестицій; нестабільна політична та економічна ситуація в країні і як результат падіння купівельної спроможності, висока конкуренція, банкрутство.

Для підвищення прибутковості діяльності підприємства, треба шукати не використані можливості, а саме резерви збільшення прибутку. Такі резерви можна знайти на стадіях планування виробництва, безпосередньо на виробничому етапі та етапі реалізації продукції, шукати нових покупців. Визначення поняття резерву підвищення прибутку базується на науково обґрунтованій методиці розробки заходів по його мобілізації [2, с.215].

Розглядаючи резерви максимізації прибутку, слід звернути увагу на те, що прибуток залежить як від доходів підприємства, так і від його витрат. Отже, збільшення прибутку можна досягти двома способами: зменшити витрати на виробництво або збільшити дохід від реалізації.

Тому перед підприємством постає питання правильно сформуванати цінову стратегію й обрати оптимальний обсяг виробництва.

Для того, щоб рівень прибутковості ставав кращим, на підприємстві повинні здійснюватися заходи тільки в наступному порядку [1, с.191]:

- організаційні (удосконалювати виробничу структуру, удосконалювати організаційну структуру управління, диверсифікувати виробництво, реструктурувати виробництво тощо);

- технічні (оновити техніко-технологічну базу, переозброїти виробництво, вдосконалити вироби, які виробляються);

- економічні важелі та стимулювання (удосконалювати тарифну систему, форму і систему оплати праці, прискорити обіг оборотних коштів тощо).

У разі проведення змін не в такому порядку, позитивні зрушення у ефективності діяльності будуть малопомітними, або відсутніми взагалі.

Висновки з проведеного дослідження. В результаті зробленого аналізу було систематизовано поняття «прибутку» і «прибутковості». Визначено, що прибуток є основною метою діяльності підприємства, джерелом фінансування його розвитку, вдосконалення його матеріально-технічної бази та продукції, забезпечення всіх форм інвестування, об'єктом оподаткування та джерелом сплати податків; а під прибутковістю слід розуміти стійке економічне явище, що проявляється як підтверджена здатність підприємства генерувати позитивний фінансовий результат від здійснення як основної так і всієї господарської діяльності. Автором було проведено дослідження факторів, які впливають на прибуток, серед яких були виділені зовнішні та внутрішні. В роботі узагальнені резерви збільшення прибутку, а саме: підвищення обсягів випуску та реалізації продукції; зниження витрат на виробництво та реалізацію продукції; покращення якості продукції; підвищення продуктивності праці; дотримання найсуворішого режиму економії на всіх ділянках виробничо-господарської діяльності підприємства; вдосконалення норм та

нормативів; більш повне використання вторинних ресурсів та попутних продуктів; застосування правильної тактики при встановленні цін.

Література:

1. Мочерний С. В., Устинко О. А., Чоботар С. І. Основи підприємницької діяльності: Посібник. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2002. – 280 с.
2. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства : підручник / С.Ф. Покропивний. – [Вид. 3-є, перероб. та доп.]. – К. : КНЕУ, 2006. – 528 с.
3. Огійчук М. Ф. Суть прибутку та підходи до методики його визначення / М. Ф. Огійчук // Економіка АПК. – 2009. – № 6. – С. 31–45.

УДК 336.25

ПОДАТКОВІ ЗМІНИ З ПОЧАТКУ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ

*Вікторія Котелюк,
здобувач освіти 3 курсу, 31-О групи,
спеціальності «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: О. Конончук, викладач-методист,
ВСП «РФК НУБіП України»*

З початку повномасштабної війни економіка України «ослабла» і Верховна Рада була змушена вносити нові зміни для вирішення проблем, які виникали у суспільстві. Одним із них було регулювання податків: їх зменшення, або збільшення. Загалом було введено багато змін до Податкового кодексу України, і в цій статті я б хотіла висловити думку про ті, які мені найбільше запам'ятались.

Перша з них це «нульове» розмитнення. Щоб зекономити кошти люди почали масово перевозити машини і в перший місяць після прийняття, кордон перетнуло аж 33,5 тисячі машин. В самому ж законі йдеться про: звільнення імпорту від мита та ПДВ товарів, які ввозяться підприємствами, а також звільнення від митних платежів транспортних

засобів, які ввозяться громадянами. Така пільга не поширюється на товари, які мають походження з держави-агресора [1].

Наступна це сплата Єдиного соціального внеску. Для платників першої та другої групи було дозволено не сплачувати його, а для третьої групи можливість переходу на систему сплати зі ставкою 2%. Якщо платник вирішив не сплачувати внесок, то декларація за цей період не подається. Після скасування воєнного стану, платники автоматично повертаються до ставки податку, що було вибрано раніше.

Ще одною із важливих змін, яку було прийнято після повномасштабного вторгнення це встановлення нульової ставки акцизного податку, а саме на бензин, інші нафтопродукти, важкі дистиляти, скраплений газ, пропан та ізобутан. Зокрема були товари які не вважались реалізацією і не підлягали податковому зобов'язанню, а саме :

- примусова передача для потреб держави;
- передача для потреб забезпечення оборони держави, військовим та правоохоронним органам або медичним закладам, без попереднього або наступного відшкодування вартості товару;
- передача як гуманітарної допомоги [2].

Остання - скасування земельного податку. З 1 березня 2022 року по 31 грудня року, наступного за роком, у якому припинено воєнний, надзвичайний стан, не нараховується та не сплачується земельний податок та плата за землю державної та комунальної власності за землю та паї, що розташовані на територіях проведення бойових дій (перелік затверджує Кабмін) та скасування сплати земельного податку за земельні ділянки, надані для розміщення постійної діяльності ЗСУ, МВС України, Нацполіції, Державної прикордонної служби України, Нацгвардії [3].

Можна зробити висновок, що держава робить максимум зусиль для стабілізації економіки, яка під час війни сильно постраждала. Ми повинні працювати і не опускати рук для покращення нашого життя і як найшвидшої перемоги.

Література:

- 1) Закон № 2118-IX прийнято та підписано Президентом. Набрав чинності 07.03.2022 року. URD: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/7/685375/> (дата звернення: 07.11.22)
- 2) Законопроект «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування нафтопродуктів та палив моторних» № 7137 від 11.03.2022 року. URD: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/7/685375/> (дата звернення 07.11.22)
- 3) Законопроект «Про внесення змін до статті 283 Податкового кодексу України щодо звільнення від земельного податку окремих суб'єктів, що боронять незалежність і територіальну цілісність України» № 7274 від 11.04.2022 року. URD: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/7/685375/> (дата звернення 07.11.22)

УДК 336.2

БОРОТЬБА З УХИЛЕННЯМ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ – ЩЕ ОДИН КРОК ДО ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

*Любов Матвійчук, викладач-методист
ВСП «РФК НУБіП України»,*

*Тетяна Слесар, к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

Ухилення від сплати податків через низькоподаткові юрисдикції несе загрози для соціально-економічного розвитку держави: спотворюється дія ринкових механізмів, коли національні підприємства стають менш конкурентоспроможними; виникають ризики бюджетної стабільності внаслідок втрати податкових надходжень, що призводить до обмежень у

фінансуванні соціальних виплат. При цьому, громадяни стають деморалізовані до виконання власного податкового обов'язку.

Прогалини та неточності у законодавстві України дозволяють суб'єктам господарювання здійснювати податкову оптимізацію цілком на легальних засадах, а тому межу між оптимізацією та ухиленням від сплати податків постає доволі складно довести.

Проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо імплементації міжнародного стандарту автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки» від 17.10.2022 р. N 8131 [1], розроблений Кабінет Міністрів та підтриманий Верховною Радою України задля забезпечення впровадження Україною двох міжнародних стандартів у царині прозорості та обміну інформацією для податкових цілей: загального стандарту звітності та належної перевірки інформації про фінансові рахунки (CRS) та стандарту щодо обміну інформацією за запитом (EOIR) [2].

Єдиний стандарт автоматичного обміну податковою інформацією (CRS) – це документ, який передбачає щорічний автоматичний обмін інформацією між державами, які імплементували багатосторонню конвенцію про співпрацю між компетентними органами з питань автоматичного обміну інформацією за стандартом CRS [2].

Основна мета впровадження CRS – боротьба з ухиленням від сплати податків, офшорами та розмиванням податкової бази [2].

Автоматичний обмін інформацією слугуватиме для України ефективним механізмом виявлення та перевірки незадекларованих та неоподатковуваних доходів. Отримана інформація від фінансових агентів може стати ефективним засобом у боротьбі з незаконним привласненням коштів та фінансуванням тероризму.

Законопроект має впровадити два міжнародні стандарти у сфері прозорості та обміну інформацією:

1. Загальний стандарт звітності та належної перевірки інформації про фінансові рахунки (Common Standard on Reporting and Due Diligence for Financial Account Information (CRS));

2. Стандарт щодо обміну інформацією за запитом (EOIR).

Документом пропонується:

- встановити пряму вимогу для фінансових агентів застосовувати правила Загального стандарту звітності CRS, включаючи коментарі до нього, під час здійснення належної комплексної перевірки (due diligence) фінансових рахунків;
- встановити вимоги щодо мінімального строку зберігання документів, що підтверджують виконання фінансовими агентами вимог Загального стандарту звітності CRS (щонайменше 5 років);
- врегулювати перехідні правила для застосування Загального стандарту звітності CRS;
- упровадити диференційовану систему фінансових (штрафних) санкцій для фінансових агентів, що передбачає відповідальність за різні види правопорушень, враховуючи істотність правопорушення;
- ввести до Податкового кодексу України визначення терміна «партнерство»;
- уточнити правила надання інформації на запит контролюючих органів банками та іншими суб'єктами інформаційних відносин для виконання зобов'язань ДПС як компетентного органу України відповідно до міжнародних конвенцій, які містять положення про обмін інформацією для податкових цілей (для збору інформації за запитами компетентних органів інших держав);
- передбачити для резидентів України, які на договірних умовах надають послуги щодо управління або адміністрування іноземними трастами, зобов'язання інформувати органи ДПС про укладення відповідних договорів, зберігати на території України та надавати на запит контролюючого органу документи про структуру власності,

кінцевих бенефіціарних власників, первинні документи та окрему фінансову звітність щодо діяльності іноземних трастів;

- ввести для іноземних компаній з місцем ефективного управління в Україні та для нерезидентів, які ведуть в Україні діяльність, що утворює постійне представництво, зобов'язання розкривати контролюючим органам інформацію про структуру власності та кінцевих бенефіціарних власників відповідно до вимог, аналогічних тим, що застосовуються до юридичних осіб, які зареєстровані в Україні тощо [3].

Законопроект передбачає також такі нововведення в частині CRS: банки, інвестиційні компанії та інші фінансові установи будуть зобов'язані перевіряти рахунки фізичних та юридичних осіб – нерезидентів та передавати цю інформацію податковій. Також це необхідно для створення ефективної системи контролю за дотриманням фінансовими установами вимог щодо встановлення підзвітних рахунків та подання звітності за такими рахунками [2].

Кожна особа має платити податки з усіх доходів та подавати податкову декларацію в тій країні, податковим резидентом якої вона є. Податкові органи знають, що в українців та їхнього бізнесу можуть бути закордонні рахунки. На них акумулюються певні доходи, проте їх не завжди декларують в Україні. Виявлення їх було можливе в індивідуальних ситуаціях (за персоніфікованим запитом), і це займало багато часу. Після запровадження автообміну податкові органи отримуватимуть дані про фінансові активи автоматично, без направлення запитів, щодо всіх підзвітних закордонних рахунків податкових резидентів України та почнуть боротися з ухиленням від сплати податків [2].

Проблемним залишається питання визначення податкового резидентства, а саме під час визначення того, резидент якої країни фізична чи юридична особа. Оскільки законопроект передбачає обмін інформацією

саме щодо резидентів, то проблемні питання з належністю осіб до того чи іншого резидентства виникатимуть.

Ухвалення проєкту Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо імплементації міжнародного стандарту автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки» – важливий нагальний крок, оскільки впровадження автоматичного обміну інформацією необхідне для України і в економічному, і в політичному аспектах. Запровадження CRS – ще один крок євроінтеграції та одночасне виконання вимоги щодо вступу України в ЄС [2].

Література:

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо імплементації міжнародного стандарту автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки : проєкту Закону України від 17 жовт. 2022 р. N 8131. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/П082431?an=1> (дата звернення 12.11.2022).
2. Громов О. Ефективний контроль за незадекларованими доходами. *Урядовий кур'єр* : веб-сайт. URL : <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/efektivnij-kontrol-za-nezadeklarovanimi-dohodami/> (дата звернення 12.11.2022).
3. Козлова О. Проєкт щодо імплементації міжнародного стандарту автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки пройшов перше читання. *Liga Zakon*: веб-сайт. URL : https://biz.ligazakon.net/news/215430_prokt-shchodo-mplementats-mzhnarodnogo-standartu-avtomatichnogo-obmnu-nformatsyu-pro-fnansov-rakhunki-proyshov-pershe-chitannya. (дата звернення 12.11.2022).

АНАЛІЗ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ: ЗАГАЛЬНА СХЕМА ПРОВЕДЕННЯ

*О. Назарук,
здобувач освіти 4 курсу, 4-ОБ групи
спеціальності «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: О. Немкович, к.е.н.,
викладач-методист
ВСП «РФК НУБіП України»*

Ефективне функціонування підприємства забезпечується шляхом прийняття своєчасних і чітких управлінських рішень, у процесі формування яких важливе місце займає аналіз дебіторської заборгованості.

Він спрямований на виявлення величини та динаміки економічних показників, які характеризують якість та ефективність використання дебіторської заборгованості, а також дозволяє встановити причини і ймовірні наслідки дії різних факторів. Це, своєю чергою, дає можливість побудувати ефективну взаємодію підприємства з його дебіторами.

Методика аналізу дебіторської заборгованості є предметом дослідження багатьох сучасних зарубіжних та українських вчених, а саме: Стоун Д., Хитчинг К., Дж.В. Хорн, З. Боді, Роберт К. Мертон, М. С. Білик, О. І. Гадзевич, С. В. Дубровська, А. Г. Загородній, Г. І. Кіндрацька, О. Г. Лищенко та інші.

На підставі аналізу економічної літератури нами розроблена загальна схема аналізу дебіторської заборгованості, яка включає мету та завдання аналізу, його інформаційну базу, методи та етапи аналізу (рис. 1).



Рис. 1. Загальна схема аналізу дебіторської заборгованості [1, 2, 3]

У процесі аналізу розраховуються основні показники, що характеризують стан та якість дебіторської заборгованості (табл. 1).

Таблиця 1

Показники для аналізу дебіторської заборгованості [1, 2, 3]

| ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ У РОЗРАХУНКАХ | | |
|---|---|---|
| 1 | 2 | 3 |
| Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги ($K_{об}$) | Демонструє, скільки разів впродовж року обернулися гроші, вкладені у розрахунки з покупцями і замовниками | $K_{об} = \frac{\text{Чистий дохід від реалізації}}{\text{Середньорічний розмір дебіторської заборгованості за продукцію (товари, роботи, послуги)}}$ <p>Чим більша кількість оборотів, тим краще – у цьому випадку підприємство швидше отримує оплату за рахунками за товари, роботи і послуги</p> |
| Термін погашення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги (період інкасації) (T_n), дні | Показує час, впродовж якого дебіторська заборгованість обернеться у гроші | $T_n = \frac{360 \text{ днів}}{K_{об}}$ <p>Чим триваліший період погашення, тим вищий ризик неповернення дебіторської заборгованості</p> |
| Коефіцієнт співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованостей ($K_{дз/кз}$) | Характеризує здатність підприємства погашати свої зобов'язання за рахунок дебіторів | $K_{дз/кз} = \frac{\text{Дебіторська заборгованість}}{\text{Кредиторська заборгованість}}$ <p>Оптимальним співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованостей вважається 1:1</p> |
| Коефіцієнт відволікання оборотних коштів у дебіторську заборгованість (K_v) | Показує, яку частину у структурі оборотних активів займає дебіторська заборгованість за продукцію (товари, роботи, послуги) | $K_v = \frac{\text{Дебіторська заборгованість за продукцію (товари, роботи, послуги)}}{\text{Оборотні активи}}$ <p>Тенденція до зростання оцінюється негативно</p> |

| 1 | 2 | 3 |
|---|--|---|
| Питома вага дебіторської заборгованості у чистому доході від реалізації (ПВ _{дз/чд}), % | Показує, яку частку у структурі чистого доходу від реалізації займає дебіторська заборгованість за продукцію (товари, роботи, послуги) | $Ч_{дз/чд} = \frac{\text{Дебіторська заборгованість за продукцію (товари, роботи, послуги)}}{\text{Чистий дохід від реалізації}} \times 100\%$ <p>Оптимальною вважається динаміка даного показника до зниження, оскільки свідчить про зменшення суми дебіторської заборгованості у підприємстві</p> |
| ПОКАЗНИК ЯКОСТІ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ | | |
| Коефіцієнт простроченої дебіторської заборгованості (К _{пр}) | Показує, яку частку у структурі дебіторської заборгованості за продукцію (товари, роботи, послуги) займає прострочена дебіторська заборгованість | $K_{пр} = \frac{\text{Сума дебіторської заборгованості за продукцію (товари, роботи, послуги), неоплаченої у встановлений строк}}{\text{Середньорічний розмір дебіторської заборгованості за продукцію (товари, роботи, послуги)}}$ <p>Тенденція до зростання оцінюється негативно</p> |

Таким чином, аналіз дебіторської заборгованості надає можливість керівництву підприємства визначити зміну розміру дебіторської заборгованості впродовж досліджуваного періоду; оцінити співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей, розробити пропозиції щодо досягнення його оптимального рівня; виявити ймовірність ризиків у результаті впливу дебіторської заборгованості, встановити їх характер та допустимі межі, розробити пропозиції для зниження виявлених ризиків; розрахувати співвідношення між розміром дебіторської заборгованості та обсягом реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), розглянути доцільність збільшення об'ємів відпуску продукції з відстрочкою платежу, встановити цінові знижки для пришвидшення оплати за виставленими рахунками.

Якісно проведений аналіз дебіторської заборгованості дозволить визначити основні напрями політики ефективного управління дебіторською заборгованістю, своєчасного її погашення та уникнення безнадійних боргів.

Література:

1. Гадзевич О. І. Основи економічного аналізу і діагностики фінансово-господарської діяльності підприємства : навч. посібник. К. : Кондор, 2004. 180 с.
2. Кіндрацька Г. І. Економічний аналіз: теорія і практика : підручник. К. : Знання, 2008. 487 с.
3. Ковальчук К. Ф Аналіз господарської діяльності: теорія, методика, розбір конкретних ситуацій : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2012. 326 с.

УДК 336.5

ГРОШОВА ДОПОМОГА ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМ ОСОБАМ ПІД ЧАС ВІЙНИ

*Ангеліна Намчук,
здобувач освіти 3 курсу, 31-О групи
спеціальності «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: Л. Матвійчук, викладач-методист
ВСП «РФК НУБіП України»*

З початком повномасштабної війни на території України, тисячі українців вимушені були тікати від ракет та пострілів. Кількість внутрішньо переміщених осіб (ВПО) в Україні перевищила 8 млн. людей.

Українська влада, і міжнародні організації почали підтримувати та допомагати ВПО, надаючи їм різноманітну допомогу.

Державна допомога здійснюється відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022р. № 332 «Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам» [1] в розмірі 2

тис. грн. дорослому та 3 тис. грн. дітям та людям з інвалідністю. Зазначимо, така допомога надається не всім, а лише громадянам, які виїхали з місць проведення активних бойових дій, оточення чи тимчасової окупації. Для її одержання потрібно заповнити заяву встановленого зразка. Заповнену заяву та підтверджуючі документи подають до органів соціального захисту, уповноважених осіб органів місцевого самоврядування, ЦНАПу або онлайн через додаток «Дія».

Відповідно до Порядку компенсації витрат за тимчасове розміщення (перебування) внутрішньо переміщених осіб, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 березня 2022 року № 333 [2], компенсація витрат, що пов'язані з безоплатним тимчасовим розміщенням (перебуванням) ВПО надається на осіб:

- які перемістилися з тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя, території територіальних громад, які розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій або які перебувають в тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні);

- житло яких зруйноване або непридатне для проживання внаслідок пошкодження, інформація про яке внесена до Державного реєстру майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією Російської Федерації, або щодо якого подано документальне підтвердження від органів місцевого самоврядування факту пошкодження/знищення нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією Російської Федерації.

Компенсація надається за умови відсутності заборгованості власника жилого приміщення за житлово-комунальні послуги:

- фізичним особам – громадянам України,
- які є власниками житла, або їх представниками, наймачами (орендарями) житла державної або комунальної власності, спадкоємцями, які прийняли спадщину,

- безоплатно розміщували у своїх приміщеннях ВПО, крім членів своєї сім'ї.

Сума компенсації розраховується з урахуванням кількості днів, протягом яких житлове приміщення надавалося для розміщення внутрішньо переміщеної особи, з дня її розміщення, але не раніше дати взяття на облік ВПО відповідним органом або через Портал «Дія».

Кількість людино-днів визначається шляхом додавання кількості ВПО, які проживали у житловому приміщенні власника, в кожний день місяця.

Сума компенсації за кожен людино-день визначається на рівні 14,77 гривні. У період з 1 жовтня 2022 р. по 31 березня 2023 р. сума компенсації визначається на рівні 30 гривень за кожен людино-день. Загальна сума компенсації визначається шляхом визначення добутку загальної кількості людино-днів на суму компенсації за кожен людино-день.

Окрім державної допомоги внутрішньо переміщені особи можуть отримати вітчизняну та міжнародну цільову грошову підтримку, що реалізується спільно з урядом України. Зокрема, таку допомогу ВПО можуть отримати від Місії Міжнародного Комітету Червоного Хреста в Україні, ЮНІСЕФ «Спільно», Агентства ООН, Норвезької ради у справах біженців, благодійних та гуманітарних фондів тощо.

Грошова допомога від Юнісеф «Спільно» це додаткова підтримка багатодітних українських сімей, які постраждали від війни. Право на виплату допомоги за рахунок коштів ЮНІСЕФ мають такі категорії населення:

- сім'ї, до складу яких входять троє і більше дітей, віком до 18 років;
- сім'ї, до складу яких входить принаймні одна дитина з інвалідністю до 18 років.

Розмір допомоги: 2220 грн. на кожного члена сім'ї, але не більше як на п'ять осіб [3].

Виплата допомоги Всесвітньої продовольчої програми ООН здійснюється в розмірі 2220 гривень на кожного члена домогосподарства на місяць, але не більш як для трьох осіб. Виплата допомоги здійснюється щомісяця протягом трьох місяців через систему Міжнародних грошових переказів Western Union на території України, та через будь-якого іншого постачальника фінансових послуг, з яким у Всесвітньої продовольчої програми ООН укладено угоду, шляхом надсилання грошового переказу внутрішньо переміщеній особі.

Виплата допомоги Управління Верховного комісара ООН у справах біженців внутрішньо переміщених осіб (УВКБ ООН) здійснюється в розмірі 2220 гривень на кожного члена сім'ї на місяць. Виплата допомоги здійснюється щомісяця протягом не менше ніж трьох місяців шляхом зарахування коштів на банківський рахунок внутрішньо переміщеної особи.

За результатами розгляду інформації про отримувачів Місія Міжнародного Комітету Червоного Хреста в Україні або Товариство Червоного Хреста України на підставі проведеної внутрішньої перевірки на контактний номер мобільного телефону отримувача надсилають повідомлення про прийняте рішення щодо виплати допомоги. Виплата допомоги здійснюється в розмірі 2500 гривень на кожного отримувача на місяць. Мінімальний строк надання допомоги становить один місяць з можливістю подальшого збільшення тривалості надання допомоги та перегляду критеріїв з огляду на потреби та наявність необхідного фінансування [3].

«ЄДопомога» – платформа, яка організовує надання грошової допомоги від міжнародних організацій мешканцям України, включаючи тих, хто перебуває на тимчасово окупованих, деокупованих територіях або таких, що знаходяться в зоні активних бойових дій (реєстрація: <https://aid.edopomoga.gov.ua>).

Проект \$1k Україна здійснює допомогу родинам, які перебувають в біді. Проект зв'язує родину зі спонсором, який пожертвує гроші безпосередньо на банківський рахунок в Україні. Розмір допомоги: 1000 \$ (реєстрація: <https://airtable.com/shrvfSCquvjgdEJPy>).

Платформа Gate to Ukraine допомагає американцям надавати допомогу українським багатодітним сім'ям, які постраждали внаслідок війни, були вимушені переїхати, або знаходяться на тимчасово окупованих територіях. Розмір допомоги: 100 \$ (реєстрація: <https://gate.org/get-help/>).

Запорізький благодійний фонд «Єдність» за майбутнє» надає багатоцільову матеріальну допомогу українцям, які постраждали від війни. Розмір допомоги: 2220 грн. на одну особу на 1 або 3 місяці (залежить від області) (реєстрація: <https://register.pagulasabi.ee/uk/>).

Надання допомоги важкохворим дітям, дітям з інвалідністю, ВПО з дітьми (статус отримано після 24 лютого 2022 року), багатодітним сім'ям, самотнім батькам, опікунам, ПС, ДБСТ на окупованих територіях та біля зони бойових дій здійснює Благодійний фонд «Щаслива дитина». Розмір допомоги: 1500-4000 гривень на сім'ю (реєстрація: <https://cutt.ly/8J9Vk0A>).

Благодійний фонд «СОС Дитячі Містечка Україна» надає багатоцільову грошову допомогу внутрішньо переміщеним родинам з-поміж прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу та сімей опікунів, в яких виховуються від трьох дітей, віком до 18 років у 5 областях (на першому етапі) України – Херсонській, Запорізькій, Луганській, Харківській та Чернігівській. Розмір допомоги: 2200 гривень на одного члена родини на 1 місяць (реєстрація: <https://cutt.ly/0J9VCng>).

Спільнота батьків «Кідфрендлі» (допомога сестер для матерів у скруті). Допомога українським мамам у складному становищі. Розмір

допомоги: невелика одноразова фінансова підтримка (реєстрація: <https://cutt.ly/5J9V1Ji>).

Література:

1. Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам : Постанова Кабінету Міністрів України від 20 бер. 2022р. № 332. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/332-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 04.11.2022).
2. Порядок компенсації витрат за тимчасове розміщення (перебування) внутрішньо переміщених осіб : Постанова Кабінету Міністрів України від 19 березня 2022 року № 333. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/332-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 04.11.2022).
3. Надання грошової допомоги внутрішньо переміщеним особам за рахунок коштів міжнародних організацій. *Безоплатна правова допомога* : веб-сайт. URL : <https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php> (дата звернення: 04.11.2022).

УДК 336.25

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

*Тетяна Наулік,
здобувач освіти 4 курсу, 4-ОБ групи
спеціальності «Облік і оподаткування»
Науковий керівник : Алла Гнатюк, к.е.н., доцент
ВСП «РФК НУБіП України»*

Після проголошення військового стану на території України, більша частина бізнесу за різними обставинами була практично паралізована, але дуже багато підприємств і підприємців не припинили своєї діяльності. Так, певною мірою вони скоротили об'єми та обсяги, але продовжують працювати і це забезпечує життєдіяльність країни. Для підтримки

економіки почались впровадження змін до системи оподаткування, бухгалтерського обліку та звітності.

Законом про внесення змін до Податкового кодексу передбачено велику кількість змін, що торкнулися різних галузей, як малого, так і середнього бізнесу. Пільговий податковий режим діятиме до кінця воєнного стану.

Великий бізнес зможе скористатися спрощеною системою оподаткування та сплачувати єдиний податок. Ліміт річного доходу підвищили з 10 млн. грн. до 10 млрд. грн., а обмеження щодо кількості працівників – зняли. Податок становитиме 2% від обігу незалежно від виду діяльності.

Але є винятки – пільга не стосується підприємств, що займаються продажем підакцизних товарів, організацією грального бізнесу, а також видобуток та реалізацію корисних копалин.

Фізичним особам підприємцям 2-3 груп дозволяється не сплачувати єдиний соціальний внесок за мобілізованих працівників. Такі суми будуть сплачені коштом державного бюджету. З 1 березня і до припинення воєнного стану підприємці 1-3 груп не сплачують єдиний соціальний внесок за себе.

Благодійна допомога, надана учасникам бойових дій та особам, які живуть на території бойових дій, не оподатковується податком на доходи фізичних осіб. Також не оподатковується податком на доходи фізичних осіб вся нецільова благодійна допомога особам, які постраждали внаслідок збройної агресії росії.

Що стосується митного кодексу, акциз на бензини, важкі дистиляти та скраплений газ встановлено 0 євро за 1000 літрів. Ставку податку на додану вартість для ввезення пального знизили з 20% до 7% [1].

Законом № 2118 внесено потрібні зміни до Податкового кодексу України. Одна з них – якщо у платника податків немає можливості своєчасно виконати свої податкові обов'язки, він звільняється від

відповідальності як в частині своєчасної сплати податків, так і в частині своєчасного подання звітності. Обов'язковість виконання зобов'язань зі звітування перенесено на термін трьох місяців після закінчення воєнного стану [2].

Також оперативно вносяться зміни і в певні форми звітності, яка передбачає звітування. Так з 15.03.2022 почала діяти нова форма «Податкової декларації з податку на прибуток».

Найбільш знаковою є часткове зупинення системи електронного адміністрування ПДВ і пов'язані з цим неможливість реєстрації податкових накладних і коригувань та формування декларації з ПДВ за лютий 2022 року без «зареєстрованих» зобов'язань та податкового кредиту. Так платникам ПДВ за лютий 2022 при заповненні декларації треба податкові зобов'язання та податковий кредит формувати на підставі зареєстрованих в ЄРПН до 24.02.2022 р. податкових накладних та наявних у платника первинних документів бухгалтерського обліку. І вже за наступні звітні періоди (під час воєнного стану) зобов'язання та податковий кредит мають формуватися на підставі лише наявних у платника первинних документів.

Після завершення дії воєнного стану платники зобов'язані забезпечити реєстрацію в ЄРПН всіх податкових накладних, реєстрація яких була відтермінована.

Всі податкові зобов'язання та податковий кредит, задекларовані платниками на підставі наявних у платника первинних документів, підлягають обов'язковому уточненню з урахуванням даних податкових накладних та розрахунків коригування, зареєстрованих в ЄРПН.

Сплата до бюджету узгоджених податкових зобов'язань з ПДВ, що задекларовані платником в поданих податкових деклараціях, здійснюється шляхом поповнення електронного рахунку у СЕА ПДВ [3].

Загалом, за останні місяці відбулись значні зміни в оптимізації систем оподаткування та подання звітності. Для того, щоб бути добре

проінформованим про актуальність тих чи інших нововведень законодавства в напрямі бухгалтерського обліку потрібно постійно і ретельно слідкувати за змінами в податковому та господарському законодавстві.

Література:

1. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» № 2120-IX від 15.03.2022. – URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-%D0%86%D0%A5#Text> (дата звернення 21.11.2022 р.).

2. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану» № 2118-IX від 03.03.2022. – URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-20#Text> (дата звернення 21.11.2022 р.).

3. Клименко М. «Бухгалтерський облік під час війни: що буде зі звітністю та як оптимізувати податки» / Микола Клименко // Всеукраїнське професійне юридичне видання «Юридична газета online» – URL:<https://yur-gazeta.com/publications/practice/podatкова-praktika/buhgalterskiy-oblik-pid-chas-viyni-shcho-bude-zi-zvitnistyu-ta-yak-optimizuvati-podatki.html> (дата звернення 21.11.2022 р.).

РИСИ ХАРАКТЕРУ ТА ПРОФЕСІЙНІ ЯКОСТІ СУЧАСНОГО БУХГАЛТЕРА

*Богдана Ношкалюк,
здобувач освіти 2 курсу, 22-О групи
спеціальності “Облік і оподаткування”
Науковий керівник: Л.Матвійчук, викладач-методист
ВСП «РФК НУБіП України»*

У розумінні сучасних людей фах бухгалтера – порівняно нова професія. Якби це було правдою виникає ряд запитань: «Як раніше можна було дізнатись де чийі землі?», «Як підраховувались витрати торговців», «Звідки взялись чи пропали ті чи інші кошти?».

Основа еволюції бухгалтерської думки йшла до нас крізь довгий час історії. Послідовне сходження від конкретного до все більш абстрактного розуміння господарства дозволяє ефективніше управляти ним.

Основні цілі перших бухгалтерів були: зробити облік максимально інформативним і точним; досягти його простоти і дешевизни; отримати своєчасну інформацію про факти господарського життя. Сучасність і дотепер наслідує цю мету, вдосконалює облік щодня, включає елементи сучасних технологій [1].

На даний момент професія бухгалтера є престижною та високооплачуваною. Чому ж так? Все просто, давайте уявимо хоча б найменше підприємство без бухгалтера, ми побачимо тільки хаос. Працівники в цій галузі займаються бухгалтерським обліком та фінансовою звітністю, питаннями управління, оподаткуванням, інформаційними системами, корпоративними фінансами і інтелектуальними ресурсами, тощо.

Приймаючи на роботу бухгалтера роботодавці звертають увагу на його риси характеру та професійні якості.

Хороший бухгалтер – той, який має необхідні знання та досвід. Перша з них це звісно профільна вища освіта. Хоча зараз існує безліч курсів, але економічна освіта не замінить жоден з них [2].

Професійний досвід у розумінні керівництва тісно переплітається із постійним підвищенням кваліфікації. Перевагу на співбесідах отримують саме ті фахівці, які мають дипломи, атестати, сертифікати, що підтверджують актуальність знань у сфері бухгалтерського, податкового та управлінського обліку, фінансового менеджменту, внутрішнього аудиту та ін.

Роботодавці звертають увагу на знання бухгалтера основ ведення бухгалтерського обліку, системи оподаткування, знанням іноземних мов, а також бухгалтерських програм та електронних систем здачі звітності, ділового листування. Великим плюсом на користь кандидата на посаду стане його досвід роботи на різних бухгалтерських ділянках – це свідчить про його націленість на професійне зростання та розвиток.

Володіння цифровими технологіями – це необхідна умова для успішного розвитку фінансових спеціалістів. В майбутньому багато стандартних бухгалтерських операцій та завдань будуть автоматизовані. І без технічної грамотності процеси автоматичного збору та обробки даних стануть надто складними та заплутаними, внаслідок чого підштовхуватимуть до марної витрати ресурсів та негативно відбиватимуться на продуктивності роботи.

Бухгалтер має бути відповідальною людиною. Не просто відповідальним, а гіпервідповідальним. Почуття відповідальності – головна якість, яку повинен мати бухгалтер. З почуттям відповідальності пов'язане поняття «бухгалтерська совість».

Бухгалтеру абсолютно необхідне вміння ставити під сумнів. Не сумніватися, а ставити під сумнів – це різні речі. Піддавати сумніву – це означає перевіряти і перевіряти ще раз свої дії.

Бухгалтер повинен добре орієнтуватися у фінансових потоках, господарській діяльності. Високо цінуються фахівці, які добре розуміються на способах мінімізації оподаткування, розуміють систему роботи підприємства і можуть запропонувати більш ефективні методи ведення господарської діяльності.

Від сучасних бухгалтерів вимагається не тільки знання самих методів бухгалтерського обліку та отримання вигоди від їх впровадження, а й здійснювати прогноз усіх ризиків, що можуть негативно вплинути на діяльність компанії. Знання та вміння застосовувати на практиці різні способи легальної податкової оптимізації – це сьогодні найпопулярніша навичка бухгалтера.

Щоб бути конкурентоспроможним та затребуваним, потрібно виходити за рамки бухгалтерського функціоналу та вчитися мислити масштабніше: аналізувати та давати оцінку фінансово-господарської діяльності компанії, розраховувати фінансові показники, прогнозувати розвиток бізнесу, займатися бюджетуванням та ціноутворенням.

Особисті якості – доброзичливість, вміння знаходити спільну мову з людьми, доводити та відстоювати свою позицію при взаємодії з керівником, організувати роботу та делегувати повноваження. Також важливою рисою бухгалтера має бути здорова націленість на подальший розвиток у професії та кар'єрне зростання.

Комунікативні навички, лідерські задатки, новаторське мислення та здатність стратегічно мислити – ці якості сьогодні критично важливі для бухгалтерів, які претендують на солідну посаду та високі доходи. Взагалі фінансовий фахівець – це людина, яка змушена постійно взаємодіяти з усіма: з керівництвом та співробітниками компанії, з представниками кредитних організацій, з податковими органами, постачальниками, інвесторами, акціонерами та ін. [2].

Вміння роз'яснити складні речі простими словами – справді цінна навичка. А тому бухгалтер, який здатний дохідливо донести до керівника

робоче питання без професійного сленгу, є знахідкою для будь-якого директора. І не лише для директора, а й для колективу загалом. Адже куди тікають співробітники із запитаннями? Звичайно, в бухгалтерію.

Бухгалтер повинен володіти такими якостями, як: акуратність; аналітичний склад розуму; здатність швидко навчатися; уважність; висока концентрація уваги; висока працездатність; старанність; організованість; відповідальність; порядність; стресостійкість; чесність; вміння працювати з великим обсягом інформації; усидливість [1].

Можна виділили ТОП-10 навичок, з якими будь-який роботодавець захоче негайно отримати бухгалтера до своєї команди:

- 1) професійний досвід, новаторське мислення та потяг до підвищення кваліфікації;
- 2) вміння знижувати податкове навантаження компанії;
- 3) здатність взяти на себе ключові обов'язки фінансового директора (CFO);
- 4) навички управлінського обліку;
- 5) комунікабельність та вміння працювати в команді;
- 6) вміння дохідливо доносити свою думку;
- 7) використання ІТ-технологій для підвищення продуктивності роботи;
- 8) швидка адаптація до зовнішніх змін;
- 9) знання міжнародних стандартів (МСФЗ);
- 10) бути відповідальною людиною [2].

Сьогодні у амбітного бухгалтера-новатора з палаючими очима, свіжими ідеями та прагненням до професійного розвитку у 2 рази більше шансів здобути престижну високооплачувану роботу, ніж у безініціативного кандидата-консерватора, хоч і з багаторічним досвідом роботи.

Література:

- 1) Пилипенко А. «Запорукою успіху в професії є здатність адаптуватися та набувати нових компетенцій...». Практика МСФЗ. 2021. № 7 С.

13–17. URL : <https://ibuhgalter.net/material/1178/23619> (дата звернення: 12.11.2022).

- 2) Основні риси характеру та професійні якості успішного головного бухгалтера. *Бізнес процеси. Інвестиції. Мотивація. Планування. Реалізація* : веб-сайт. URL: <https://imht.ru/uk/investiciyami/cherty-haraktera-buhgaltera-professiya-glavnyi-buhgalter.html> (дата звернення: 12.11.2022).

УДК 336.25

ПРИБУТКОВІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ

*Арсеній Панасюк,
здобувач освіти 3 курсу, 31-М групи
спеціальності «Менеджмент»
Науковий керівник: І. Бондарчук, викладач-методист
ВСП «РФК НУБіП України»*

Економічний фронт держави під час війни є одним із питань, забезпечення діяльності якого сприяє поповненню бюджету та збереженню платоспроможності населення. Вісім місяців війни вдарили практично по кожному бізнесу в Україні та нанесли державі втрати у більше сотень мільярдів доларів США. Але економіка держави має працювати за будь-яких умов. Тому Урядом затверджено та введено у дію Програму щодо тимчасового переміщення підприємств з постраждалих під час війни регіонів.[1]

Ведення бізнесу в умовах воєнного стану на сьогодні є складною, але реальною задачею. Попри війну, українські підприємці намагаються рухатися вперед. В умовах воєнного стану бізнес мотивований як питаннями самозбереження, так і більш широкими завданнями – зокрема, це надання робочих місць, забезпечення ринку товарами і допомога нашим захисникам.

Коли розпочалася війна, багато чого змінилося, зокрема, з'явилися такі ризики, до яких відносяться:

- кадрові ризики;
- податкові ризики;
- збереження активів;
- репутаційні ризики.

Залежно від галузі бізнесу збитки від війни кардинально різні, а можливості переміщення підприємства або його відокремленого підрозділу коливаються від переміщення за 2 дні (як, наприклад, офіс ІТ-компанії) до повної неможливості його переміщення та як наслідок втрату основних засобів (металургійні заводи).[1]

Але є й такі підприємства, яким допомагають у релокації – це стратегічно важливі підприємства і підприємства, що виробляють товари першої необхідності (хліб, питна вода, одяг, тощо), в першу чергу, для потреб цивільного населення, в тому числі й військових та бійців територіальної оборони. Заявка на отримання допомоги та допомога може бути подана і отримана певним підприємством, бо кожне з таких робить великий внесок у роботу економіки, що є важливим чинником для держави.

Від рівня прибутковості підприємства значною мірою залежить його фінансовий стан та конкурентоспроможність продукції на ринку. Наявність у підприємства чистого прибутку надає йому можливість для інвестицій у власну діяльність, оновлення основних засобів, розширення виробництва, виплат дивідендів, а відтак воно стає більш привабливим для інвестицій.[2]

Прибуток і рентабельність є також основними якісними показниками, що відображають економічну ефективність підприємства, його фінансовий стан, успіхи та можливості у виконанні розробленої програми економічного та соціального розвитку. Рентабельність і прибуток тісно пов'язані між собою. Зростання рентабельності об'єктивно

свідчить про збільшення одержуваного прибутку. Іншими словами, при зростанні прибутку створюються умови для збільшення рентабельності. [3]

Повномасштабна агресія російської федерації призвела до стрімкого зниження економічної активності в Україні. На початку війни третина підприємств зупинила діяльність. Причинами цього слугують фізичні руйнування та тимчасова окупація низки територій кількох областей, високий рівень невизначеності та ризиків, порушення логістичних і виробничих зв'язків, в тому числі й вимушена масова міграція населення. У результаті в березні ВВП стрімко впав, що зумовило його зниження за підсумками I кварталу на 15.1% згідно з оперативною оцінкою Державної статистичної служби України. З квітня економічна активність почала відновлюватися, бізнес та населення поволі адаптувалися до нових умов діяльності. На це вплинуло також звільнення північних областей та зменшення кількості регіонів з активними бойовими діями. Відповідно до оперативних даних Національного банку України, наприкінці весни цього року не працювало лише 14% підприємств. Утім, завантаженість потужностей працюючого бізнесу залишалася значно нижчою довоєнного рівня. У результаті за підсумками II кварталу, відповідно до оцінок Національного банку України, падіння економіки було близьким до 40%.

Бойові дії на сході та півдні України, руйнування інфраструктури в інших регіонах, блокада морських портів і низький попит у більшості секторів галузі стримують відновлення економіки у найближчі місяці. Значний внесок у падіння ВВП мають зниження активності в сільському господарстві через тимчасову окупацію та мінування земель, втрату техніки та елеваторів, а також подекуди несвоєчасне і недостатнє оброблення земель добривами і засобами захисту рослин. У результаті цього року економіка України скоротилася на третину.

Війна призвела до руйнування ланцюгів постачання, скорочення попиту окремих товарів, збільшення витрат бізнесу, фізичного руйнування виробничих потужностей та інфраструктури, а також тимчасової окупації

окремих територій України. Збереження високих цін на енергоносії та рекордні рівні інфляції в країнах-партнерах також значно вплинули на ціновий тиск в Україні. Згодом зросли й інфляційні очікування бізнесу та домогосподарств. На практиці це відобразилося в погіршенні строкової структури депозитів у банківській системі й збільшенні витрат на окремі товари довгострокового користування, а саме імпортовані. У результаті впродовж останніх місяців інфляція зростала високими темпами та сягнула 21.5% у червні.

В найближчі роки очікується помірне відновлення споживчого попиту, налагодження технологічних та логістичних процесів, покращення інвестиційної діяльності, у тому числі завдяки перспективам євроінтеграції України. Але, ураховуючи значні втрати виробничого та людського потенціалу, в тому числі й високі безпечні ризики, темпи відновлення економіки України у 2023–2024 роках становитимуть приблизно 5–6% на рік.

Отже, прибутковість вітчизняних підприємств на сьогоднішній день є одним з найважливіших чинників, який напряду залежить від фінансового становища, від того, наскільки підприємство буде працювати.

Література:

1. Кравченко Д.. Бізнес в умовах війни: зупинення діяльності відокремлених підрозділів [Електронний ресурс] / Кравченко Дарина. – 2022. - Режим доступу до ресурсу: https://biz.ligazakon.net/analytics/210804_bznes-v-umovakh-vyni-zupinennya-dyalnost-vdokremlenikh-pdrozdlv;
2. Іванець Н.І.. Прибутковість підприємства як основний показник ефективності його діяльності [Електронний ресурс] / Іванець Наталія Іванівна. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/1140>;
3. Гаватюк Л.С., Дармограй Н.В., Хімійчук Г.М.. Прибутковість українських підприємств: реалії сьогодення [Електронний ресурс] /

Гаватюк Людмила Станіславівна, Дармограй Наталія Василівна, Хімійчук Галина Михайлівна. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: https://archer.chnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4798/1/molv_2016_Гаватюк%2cДармограй%2c%20Хімійчук.pdf.

УДК 336.226

ЗМІНИ ПДВ ПІД ЧАС ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО, НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ

*Анастасія Робейко,
здобувач освіти 3 курсу, 31-О групи
спеціальності «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: Л. Матвійчук, викладач-методист
ВСП «РФК НУБіП України»*

У зв'язку зі збройною агресією російської федерації проти України, в Україні встановлено режим надзвичайного/воєнного стану. На цей період відповідно до пункту 82 підрозділу 2 Розділу XX Податкового Кодексу України встановлено ставку ПДВ у розмірі 7%. Цією ставкою оподатковуються операції з ввезення на митну територію України та постачання на митній території України (у т.ч. вироблених на митній території України) таких товарів:

- бензинів моторних, важких дистилатів та скрапленого газу, що класифікуються за кодами УКТ ЗЕД, визначеними підпунктом 215.3.4. пункту 215.3 статті 215 ПКУ, на які згідно з пунктом 41 підрозділу 5 встановлено ставку акцизного податку у розмірі 0,00 євро за 1000 літрів;
- нафти або нафтопродуктів сирих, одержаних з бітумінозних порід (мінералів), що класифікуються за кодами УКТ ЗЕД 2709 00 10 00 та 2709 00 90 00 [1, 2].

Щодо податкового кредиту: для формування діяльності з постачання за ставкою ПДВ 7%, якщо підприємство придбаває товари/послуги за ставкою 20% до запровадження нової ставки 7%, а після запровадження

нової ставки 7% експлуатує раніше придбані товари/послуги за ставкою податку 20%, то податковий кредит, сформований раніше за ставкою податку 20%, коригувати не потрібно.

Формування податкового кредиту за операціями з придбання товарів і послуг та ввезенні товарів на митну територію України, для їх діяльності, яка оподатковується за ставкою 7% здійснюється в Україні в звичайному (загальному) порядку (виходячи з суми ПДВ, сплаченої при придбанні/імпорті таких товарів/послуг). У свою чергу, податковий кредит, який був сформований у минулих податкових періодах при купівлі товарів/послуг, а також при імпорті товарів на митну територію України, які починають використовуватися в операціях, що підлягають оподаткуванню ПДВ за ставкою 7%, не підлягає виправленню у зв'язку із застосуванням цієї ставки ПДВ.

При цьому, якщо у платника податку, який протягом звітного періоду здійснює господарську діяльність з постачання палива та нафтопродуктів, визначену пунктом 82 підрозділу 2 Розділу XX ПКУ, за результатами у звітному періоді сума податку, визначена у податковій декларації з ПДВ відповідно до пункту 200.1 статті 200 Податкового Кодексу України [1], є від'ємним значенням, то ця сума податку не може бути задекларована (ні за цей звітний період, ні за наступні звітні періоди) до бюджетного відшкодування, у тому числі в рахунок погашення податкового боргу з ПДВ чи іншого податку, а підлягає лише зарахуванню до податкового кредиту за наступний звітний період.

У зв'язку зі змінами Перехідних положень Податкового кодексу України на період воєнного/надзвичайного стану в Україні платників податків не штрафуватимуть за несвоєчасну сплату податків, якщо граничний термін подання декларацій припадає на 24 лютого 2022 року і до останнього дня місяця припинення війни, несвоєчасно зареєстровані податкові та акцизні накладні, несвоєчасно подані електронні документи про фактичний залишок та обіг пального, етанолу тощо.

За наступні звітні періоди в період дії правового режиму воєнного стану – податковий кредит має формуватися на підставі наявних у платника первинних (розрахункових) документів.

У той же час протягом 6-ти місяців з моменту припинення або скасування дії правового режиму воєнного стану постачальники товарів/послуг зобов'язані забезпечити реєстрацію в ЄРПН всіх податкових накладних та розрахунків коригування до них за операціями з постачання товарів/послуг, що були здійснені під час дії правового режиму воєнного стану.

При цьому покупці таких товарів/послуг зобов'язані протягом цього ж терміну (6 місяців) уточнити (привести у відповідність) показники податкового кредиту з урахуванням даних зареєстрованих в ЄРПН податкових накладних та розрахунків коригування до них.

Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» від 15 березня 2022 року № 2120-ІХ, який діє з 17 березня 2022 року, внесено зміни, які працюють протягом дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану [3].

Так, п. 32 підрозділу 2 розділу ХХ ПКУ передбачено режим звільнення від оподаткування ПДВ операцій з ввезення та постачання на митній території України окремих товарів для здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони [1].

Згідно із змінами в абзаці першому п. 197.23 ст. 197 ПКУ [1], звільняються від оподаткування ПДВ операції із ввезення на митну територію України у митному режимі імпорту товарів, визначених частиною восьмою ст. 287 Митного кодексу України, та з першого постачання цих товарів на митній території України для їх використання у виробництві товарів оборонного призначення, визначених згідно із законом, та якщо замовником таких товарів є державний замовник у сфері оборони, визначений КМУ.

Також передбачено, що в період дії воєнного стану товари, придбані з ПДВ, знищені або втрачені внаслідок військової агресії, не вважаються такими, що використовуються для здійснення неоподатковуваних операцій або операцій для негосподарської діяльності, а також якщо такі блага передалися у державну або комунальну власність, у тому числі для потреб оборони. Крім того, операції з безоплатної передачі на користь Збройних Сил України чи інших воєнізованих формувань не вважаються постачанням товарів.

Література:

1. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. Редакція від 28.10.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 01.11.2022)
2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період воєнного стану: Закон України від 24.03.2022 № 2142-IX. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2142-20# Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2142-20#Text) (дата звернення 01.11.2022)
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 15 березня 2022 року № 2120-IX. URL: <https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/zakoni-ukraini/77303.html> (дата звернення 01.11.2022).

СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ І ОБЛІК

*Владислав Стецюк,
здобувач освіти 2 курсу, 21-О групи
спеціальності «Облік та оподаткування»
Науковий керівник: І.Мартінова, викладач
ВСП «РФК НУБіП України»*

Останнім часом Україна наполегливо прагне до інтеграції з європейською спільнотою. З метою забезпечення національних інтересів України щодо сталого розвитку економіки, громадянського суспільства і держави для досягнення зростання рівня та якості життя населення, додержання конституційних прав і свобод людини і громадянина Указом Президента України від 30 вересня 2019 р. затверджено Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року.

Зокрема, за вектором розвитку передбачається забезпечити сталий розвиток держави, відновлення макроекономічної стабільності, забезпечення стійкого зростання економіки, створення сприятливих умов для розвитку бізнесу та побудову стабільної податкової системи.[1]

Роль бухгалтерського обліку для виконання цих завдань переоцінити важко.

Для розвитку малого бізнесу доцільно спростити бухгалтерський облік, тобто скасувати не укомплектовану методичними інструментами і тому не придатну для складання звітності систему бухгалтерського обліку без застосування подвійного запису.

Що стосується фінансової звітності загалом, то багато її показників дублюються у різних звітних формах. Як от: до 40-50% показників у Звіті про виконання фінансового плану, що подають підприємства державного сектору, дублюються з основними формами фінансової звітності. Такі «обробки звітністю» мають місце у статистичних звітах і у звітних формах, що подають комісіям з регулювання цін і тарифів тощо, утворюючи при

цьому складнощі та зайві витрати бізнесу, стримуючи зростання економіки. [2]

Для удосконалення податкового законодавства потрібно звільнитися від податкового спрямування складу витрат для малих підприємств і підприємств державного і комунального секторів, обліку сум з пільгового оподаткування. Підвищити ефективність податкової системи шляхом удосконалення системи оподаткування та впровадження європейських принципів належного управління у сфері оподаткування;

У векторі безпеки бізнесу за Стратегією 2020 вбачається необхідним створення умов і правил для забезпечення підвищення якісних характеристик обліково-звітної інформації, зокрема поширення уніфікованих підходів та оцінок подій для коректного відображення їх у фінансовій звітності, забезпечити всеохоплююче спрощення процедур відкриття бізнесу та супроводу його господарської діяльності, в тому числі через поширення практики електронного врядування. Це актуалізує питання інвестиційної безпеки як самого підприємства, яке має намір залучати інвестиційний капітал, від можливого витоку конфіденційної інформації так і самого інвестора, який має бути впевнений в якості отриманої з оприлюдненої фінансової звітності підприємства інформації.

Основою такого підходу могли б бути міжнародні та національні стандарти разом з європейськими директивами. На сьогоднішній день на заваді цьому стоять не тільки доповнені в останні кілька років національні регламенти бухгалтерського обліку, але й нормативні документи більш високого рівня регламентації.

В аспекті безпеки обліково-економічної інформації вбачається необхідність підвищення усвідомлення і відповідальності працівників бухгалтерських служб за неухильне дотримання стандартів і методик з підготовки якісної інформації, нейтралізації витоку її конфіденційної частини, створення (удосконалення) мотиваційно-дисциплінарного механізму. [2]

Стратегія сталого розвитку передбачає реалізацію програми залучення інвестицій. Тому, у напрямку розвитку бухгалтерського обліку вбачається подальший вибір суб'єктами господарювання, які мають намір залучити інвестиції, безпосереднього застосування разом з більш досконалими технічними, екологічними, соціальними стандартами міжнародних стандартів фінансової звітності. Правові умови такого добровільного вибору забезпечені Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», тому працівникам бухгалтерської служби потрібно досконало опанувати Міжнародні стандарти фінансової звітності. Таке завдання також мають поставити перед собою навчальні заклади, які готують фахівців за спеціальністю «Облік і оподаткування».

Стратегія сталого розвитку України передбачає також підвищення якості освіти. Тому, одним з векторів еволюції бухгалтерського обліку повинен бути напрям посилення як теоретичної так і практичної підготовки кадрів із глибоким вивченням принципів переваг і суттєвості національної системи бухгалтерського обліку та систем бухгалтерського обліку інших країн.

Цьому сприятиме використання інтерактивних методів навчання, підвищення кваліфікації викладацького складу, більш змістовне наповнення навчальних програм ситуаційними завданнями, пов'язаними з реалізацією актуальних завдань розвитку економіки, удосконалення обліку та звітності. Адже, Україна ставить амбітне завдання через кілька років увійти до 50-ти кращих країн за результатами міжнародного дослідження якості освіти. [2]

На основі аналізу систем регулювання бухгалтерського обліку в економічно розвинутих країнах потрібно розробити змішану модель регулювання, суть якої полягає у намаганні поєднати функції держави та професійної спільноти у процесі розробки нормативно-правової бази бухгалтерського обліку. Така модель враховуватиме інтереси пріоритетної групи користувачів фінансової звітності, досягнення наукової думки та

демократизуватиме процес створення нормативно-правової бази з бухгалтерського обліку і фінансової звітності. [3]

Література:

1. Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року, затверджені Указом Президента України від 30.09.2019 №722/2019.
2. Валерій Пархоменко. Еволюція бухгалтерського обліку: напрями і завдання /В.М.Пархоменко// Бухгалтерський облік і аудит. - 2015.- №10 - С.3-5.
3. Алла Озеран. Бухгалтерська та фінансова звітність: трансформація понять/А.В.Озеран//Бухгалтерський облік і аудит. – 2016. - №1 – С.16-23.

УДК 657

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

*Анастасія Струкало,
здобувач освіти 2 курсу, 22-О групи
спеціальності “Облік і оподаткування”
Науковий керівник: Л.Матвійчук, викладач-методист
ВСП «РФК НУБіП України»*

Із розвитком економіки на шляху ринкових відносин зростає роль управління у здійсненні діяльності будь-якого господарюючого суб'єкта. Разом з тим жодна система управління не може функціонувати без інформації. Нормальне функціонування системи управління вимагає правильної організації її інформаційного забезпечення. Інформатизація управлінських та виробничих процесів, якість інформаційних ресурсів і ступінь їхнього використання належать до основних ознак адаптації підприємств до умов ринкової конкуренції. Отримання необхідної інформації для реалізації всіх функцій управління забезпечує бухгалтерський облік.

Інформаційна система управління підприємством – це сукупність взаємопов'язаних підсистем, які надають інформацію, необхідну для ведення бізнесу; забезпечують управлінський апарат необхідною інформацією [1].

Перш за все, бухгалтерський облік являє собою інформаційну систему, в завдання якої входить збір, обробка і передача інформації про той чи інший об'єкт господарювання, з метою задовольнити потреби різних користувачів. В даному випадку, кажучи про те, що є об'єктом бухгалтерського обліку, ми маємо на увазі майно підприємства, його зобов'язання і господарські або фінансові операції, що здійснюються підприємством. В цілому, можна сказати, що бухгалтерський облік – це ретельно записана інформація про всі фінансові операції, що здійснюються на підприємстві. Вона дозволяє отримати найбільш чітку і детальну картину фінансового стану суб'єкта.

Бухгалтерський облік у загальному циклі управління підприємством (планування – облік – аналіз – регулювання) виконує наступні функції:

- 4) інформаційна функція – полягає в забезпеченні інформації про фінансовий стан і діяльність підприємства для потреб внутрішніх і зовнішніх користувачів.
- 5) контрольна функція – полягає в необхідності здійснення методами бухгалтерського обліку контролю збереження та ефективного використання ресурсів, виконання планових завдань, дотримання чинного законодавства й умов угод і контрактів; це можливість здійснювати за даними бухгалтерського обліку перевірку раніше прийнятих управлінських рішень господарського характеру, їх виконання, характер виконання.
- 6) оціночна функція – полягає у вимірі та оцінці ресурсів, визначенні вартості й собівартості виробленої продукції, розрахунку результату діяльності підприємства, його рентабельності; це можливість за даними бухгалтерського обліку, контролю та аналізу, оцінки роботи

виконавців, визначити фінансовий стан підприємства, оцінити його дохідність, рентабельність тощо. Оцінка є результатом вимірювання й ідентифікації об'єктів обліку.

- 7) аналітична функція – полягає в здійсненні на основі первинних та зведених даних бухгалтерського обліку здійснювати економічний аналіз наявності, стану і руху ресурсів та результатів діяльності підприємства із застосуванням економіко-статистичних методів та моделювання; процес бухгалтерського обліку пов'язаний з виконанням функцій аналізу направлений на виявлення відхилень, їх причини, ініціаторів, виконавців тощо [1].

Поняття бухгалтерського обліку стосується будь-якого підприємства, що працює з фінансами і має, як мінімум будь-які джерела доходу і витрати.

Система бухгалтерського обліку, як інформаційна система управління, яка повинна забезпечувати актуальність інформації, об'єктивність даних, повноту відображення, погодженість та інформаційну єдність показників містить окремі підсистеми для того, щоб в кожній із них диференційовано формувалась і оброблялась інформація.

Можна виділити наступні підсистеми бухгалтерського обліку:

- підсистема фінансового обліку – упорядкована і регламентована система збирання, вимірювання, відображення, обробки і передавання інформації про фінансово-господарську діяльність підприємства і складання фінансової звітності, що дає можливість контролювати фінансовий стан підприємства;
- підсистема управлінського обліку – сукупність методів і процедур, які забезпечують підготовку і надання інформації щодо використання ресурсів і протікання господарських процесів для планування, контролю й прийняття рішень на різних рівнях управління підприємством з метою впливу на них;
- підсистема податкового обліку – сукупність певних правил і

процедур, затверджених державою для формування інформації про рівень, повноту і своєчасність нарахування і сплати податків з метою контролю за ними і складання податкової звітності [2].

Отже, за допомогою бухгалтерського обліку формуються і узагальнюються всі відомості про стан підприємства, його майно, джерела його утворення, господарських і фінансових процесів та їх результати. Інформація, отримана за допомогою бухгалтерського обліку, дозволяє прогнозувати подальші перспективи діяльності та розвитку підприємства.

Література:

1. Сіренко Н. М., Баришевська І. В., Щербина Ю.О. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : курс лекцій. Миколаїв : МНАУ, 2016. 132 с. URL : http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2134/1/BUK%20HALTERSKYY_OBLIK_V_UPRAVLINNI_PIDPRYYEMSTVOM.pdf (дата звернення: 12.11.2022).
2. Ковальчук Є., Панасюк В. Бухгалтерський облік як інформаційна система управління. Економічний аналіз. 2010. № 6. С.77-80. URL : https://econa.at.ua/Vypusk_6/kovalchuk.pdf (дата звернення: 12.11.2022).

УДК 364.6

ДОПОМОГА ПО ЧАСТКОВОМУ БЕЗРОБІТТЮ

*Оксана Ступак,
здобувач освіти 3 курсу, 31-О групи
спеціальності «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: Л. Матвійчук, викладач-методист
ВСП «РФК НУБіПУ України»*

Допомога по частковому безробіттю – це вид державної підтримки застрахованих осіб (працівників та фізичних осіб – підприємців) у разі втрати ними частини заробітної плати (доходу) у зв'язку із зупиненням (скороченням) виробництва продукції (виконання робіт, надання послуг) з причин економічного, технологічного характеру, виникнення надзвичайної

ситуації, введення надзвичайного або воєнного стану, встановлення карантину [1].

Щоб отримати допомогу по частковому безробіттю працівнику потрібно написати заяву до роботодавця, який є застрахованою особою.

Основними вимогами для надання допомоги по частковому безробіттю є:

- надання послуг, які охопили не менш як 20 відсотків чисельності працівників роботодавця, в яких рівень скорочення тривалості робочого часу та заробітної плати становить 30 і більше відсотків на місяць;
- рівень скорочення тривалості робочого часу та доходу фізичної особи-підприємця, яка є застрахованою особою, становить 30 і більше відсотків на місяць;
- відсутність у роботодавця або фізичної особи – підприємця, яка є застрахованою особою, заборгованості із виплати заробітної плати або сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, та сплати страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування протягом шести місяців, що передують місяцю зупинення чи скорочення виробництва продукції/виконання робіт, надання послуг;
- роботодавець не є фондом соціального страхування [2].

Допомогу по частковому безробіттю не можуть отримати працівники органів державної влади, органів місцевого самоврядування або закладів, установ, організацій, які вони створили, та які утримуються за державний кошт.

Допомога по частковому безробіттю не надається у разі, якщо:

- зупинення (скорочення) виробництва продукції (виконання робіт, надання послуг) має сезонний характер або виникає виключно з організаційно-виробничих причин;

- працівник відмовився від працевлаштування (тимчасового переведення) на підходящу роботу в роботодавця з повним робочим днем (тижнем) або працює в роботодавця за сумісництвом, або проходить альтернативну (невійськову) службу;
- протягом шести місяців, що передують місяцю зупинення (скорочення) виробництва продукції (виконання робіт, надання послуг), у роботодавця або фізичної особи – підприємця, яка є застрахованою особою, наявна заборгованість із виплати заробітної плати та/або сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, та/або сплати страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування;
- роботодавець або фізична особа – підприємець, яка є застрахованою особою, перебуває у процесі припинення юридичної особи, припинення підприємницької діяльності, визнаний (визнана) в установленому порядку банкрутом або стосовно нього (неї) порушено справу про банкрутство, перебуває у процесі санації;
- роботодавець є органом державної влади, органом місцевого самоврядування або закладом, установою, організацією, що утворені зазначеними органами в установленому порядку та які повністю утримуються за рахунок державного чи місцевого бюджету [1].

Право на допомогу по частковому безробіттю мають застраховані особи за яких (які) протягом останніх шести місяців, що передують місяцю, в якому почалося зупинення (скорочення) виробництва продукції (виконання робіт, надання послуг), сплачено (сплатили) єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. У разі якщо протягом останніх шести місяців до звернення про надання допомоги по частковому безробіттю законодавством надано право окремим роботодавцям або фізичним особам - підприємцям не сплачувати єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, застосовуються попередні 180 календарних днів до такого періоду.

Центри зайнятості виконують функцію оформлення і виплати допомоги по частковому безробіттю. Допомога по частковому безробіттю надається центром зайнятості за зверненням роботодавця або фізичної особи-підприємця за умови, що така особа не отримує допомогу по частковому безробіттю як працівник.

Виплата працівникам допомоги по частковому безробіттю здійснюється роботодавцем, з яким оформлено трудові відносини. Допомога не виплачується співробітникам, які працюють за сумісництвом. Виплата не здійснюється працівникові в період простою та відпустки без збереження заробітної плати і в разі призупинення трудових відносин.

Розмір допомоги розраховується центром зайнятості за визначеною формулою, але він не може перевищувати у розрахунку на одного працівника або ФОП 50% розміру мінімальної заробітної плати. Відтак, до 30 вересня 2022 року цей розмір становить $6500 \times 50\% = 3250$ гривень, а з 1 жовтня підвищиться до $6700 \times 50\% = 3350$ гривень [3].

Сума допомоги по частковому безробіттю надається роботодавцям для подальшої виплати працівникам, а фізичним особам-підприємцям виплачується безпосередньо центром зайнятості.

Допомога надається роботодавцям для виплати допомоги по частковому безробіттю працівникам, які є застрахованими особами, на строк зупинення виробництва продукції, але не більш як 180 календарних днів сумарно протягом 36 місяців з дня зупинення (скорочення) виробництва.

Для отримання допомоги по частковому безробіттю роботодавець або фізична особа - підприємець, яка є застрахованою особою, подає до центру зайнятості заяву про надання допомоги по частковому безробіттю (далі - заява):

- в електронній формі з накладенням електронного підпису, що базується на кваліфікованому сертифікаті електронного підпису, - на адресу офіційної електронної пошти відповідного центру зайнятості;

- у паперовій формі - особисто до центру зайнятості [1].

Заява подається роботодавцем або фізичною особою - підприємцем, яка є застрахованою особою, до центру зайнятості за місцем провадження його (її) господарської діяльності. Форма заяви затверджується Державним центром зайнятості.

До заяви додають:

- роботодавець – відомості про працівників, у яких виникло право на допомогу (згідно з Порядком, за формою згідно з додатком 1);
- фізична особа – підприємець, яка є застрахованою особою та звертається по отримання допомоги, – відомості про себе за формою згідно з додатком 2 [1].

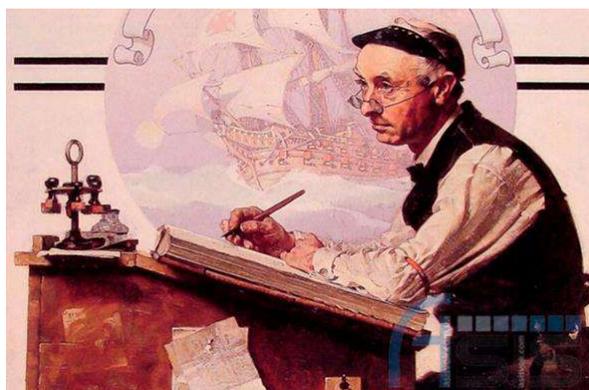
Отже, без фінансової допомоги не залишаються ті, хто своєю працею укріплюють стійкість нашої країни перед ворогом. Роботодавці можуть забезпечити своїм працівникам виплату заробітної плати, а відтак і зберегти цінні кадри, які знадобляться для відновлення держави.

Література:

1. Порядок надання допомоги по частковому безробіттю : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 червня 2022 р. № 702. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/702-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 12.11.2022).
2. Порядок реєстрації, перереєстрації безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу, затверджено : Постанова Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2018 р. № 792. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/792-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 12.11.2022).
3. Допомога по частковому безробіттю під час війни: як отримати? «Дебет-Кредит»: веб-сайт. URL : <https://news.dtkk.ua/labor/labor-relations/78722-dopomoga-po-castkovomu-bezrobittyu-pid-cas-viini-yak-otrimati> (дата звернення: 12.11.2022).

ЦІКАВІ ФАКТИ ПРО ПРОФЕСІЮ БУХГАЛТЕРА

*Марія Черемуха,
здобувач освіти 2 курсу, 22-О групи
спеціальності “Облік і оподаткування”
Науковий керівник: Л.Матвійчук, викладач-методист
ВСП «РФК НУБіП України»*



Професія бухгалтера важлива, потребує високої концентрації уваги, відповідальності, але в той самий час багато хто вважає цю професію достатньо нудною, постійні підрахунки, звіти, безліч цифр. Ця професія має глибоку багатовікову історію та традиції. Багато відомих особистостей були так чи інакше пов'язані із бухгалтерією [1].

У дійсності професія бухгалтера є однією із найстаріших у світі. Адже, тільки-но людина почала вести господарство, в неї моментально виникла потреба вести облік свого майна. Вона мала оцінювати ті ресурси якими володіла, розраховувати провіант.

Дослідники вважають, що сама бухгалтерія, зароджується з появою перших держав, насамперед в Єгипті. По-перше, чиновники фараона мали чітко знати, який розмір податків можна зібрати із населення, та як розподілити це майно. А по-друге, уявіть собі такий нюанс, звичайно, що величні єгипетські піраміди - це величний інженерний та мистецький витвір. Але, уявіть собі, який обсяг матеріальних ресурсів обертався на подібному будівництві. Скільки людей там було задіяно, яких треба було нагодувати, забезпечити житлом та знаряддями праці, деяким видати винагороду. Так що, без досконалого обліку, ми навряд чи могли б милуватися цими надбаннями людства [1].

Сучасна бухгалтерія починає розвиватися з розвитком капіталістичних відносин, у пізньому Середньовіччі. З XV ст. осіб, що завідували веденням книг, куди записувались видатки та прибутки стали називати бухгалтерами. Першим отримав таке звання діловод ІНСоруксбккої рахункової палати Христофор Штехтер. «Батьком» сучасної бухгалтерії вважається венеціанський математик Лука Пачолі. Він описав в 1494 році процедуру ведення бухгалтерського обліку, виведення балансу, ввів спеціальні терміни та знання, необхідні для роботи бухгалтера. Він є винахідником подвійної бухгалтерії. А також вводить, традиційні для кожного бухгалтера, поняття «дебет» та «кредит» [2].

Першими бухгалтерами були саме чоловіки. Зараз, все навпаки. По статистиці, у різних країнах світу, жінки-бухгалтери становлять 80 – 90 %. Чоловіки, більше прагнуть до керівних посад. А от роботу, що вимагає високого рівня зосередженості та посидючості краще виконують жінки.

Хоча у бухгалтерській професії в основному панують жінки, тим не менше, професія відноситься до однієї із найнебезпечніших. У першу чергу, це високий рівень матеріальної відповідальності. За кожною цифрою стоять величезні кошти, а підпис може коштувати дуже дорого. Це сфера діяльності, у якій обертаються величезні капітали та ресурси, привертає увагу різного роду злочинців: шахраїв, грабіжників, аферистів. Цікавим є факт, що загальновідомого Аль Капоне за грати засадила саме бухгалтерія, поліція не могла довести його причетність до злочинів. А от пояснити походження своїх прибутків він не зміг, за що й був арештований та притягнутий до відповідальності [3].

Отже, професія бухгалтера, дійсно, дуже відповідальна і вимагає високих професійних якостей. Але, крім того, однією з обов'язкових рис бухгалтера є його моральні якості та кристалічна чесність. У бухгалтерів є свій Міжнародний герб, його розробив французький учений Жан Батіст Дюмарше (1874–1946). Герб цієї професії складається із трьох компонентів:



- Сонце символізує, що бухгалтерський облік освітлює стан справ у бізнесі.
- Ваги символізують баланс.
- Крива Бернуллі підкреслює нескінченність та безперервність обліку.

В Україні день бухгалтера відзначається 16 липня, оскільки саме в цей день в 1999 році був прийнятий Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні». А Міжнародний день бухгалтера відзначається 10 листопада.

Коли ми звідкись чуємо фразу «1С», то перше з чим вона в нас асоціюється, це з бухгалтерією. Створена дана програма була для пошуку інформації та назву таку має, тому що на отримання потрібних даних вистачало 1 Секунди. Зараз від початкового призначення «1С», єдине, що залишилось – назва [2].

Бухгалтер – це не тільки цифри, облік та підрахунки. Серед людей, які працювали у бухгалтерії, є дуже багато відомих людей, які здобули собі популярності у зовсім інших сферах діяльності. Наприклад, у бухгалтерії працювали такі діячі мистецтва як Олександр Вертинський, Михайл Зощенко, О.Генрі. До речі, Відомий кутюр'є П'єр Карден починав з роботи бухгалтера. Винахідником жувальної гумки був Уолтер Дімар - теж за професією бухгалтер. Навіть серед відомих рок-музикантів є бухгалтери: Мік Джаггер та Роберт Планк. А такій людині як Ротшильд, досвід роботи бухгалтером, дозволив стати однією з найзаможніших людей світу. І це далеко не повний список знаменитостей [1].

Зрозуміла річ що як представники кожної поважної професії, бухгалтери часто бувають героями різноманітних кумедних історій або жартів. Є деякі факти, пов'язані із Фінансовим обліком, що дійсно були реальними. Наприклад, в один прекрасний день, у 1993 році, у Венеції прибрали всі навіси від дощу та сонця. Причиною стало введення

муніципальною владою податку на тінь. Невиправдані витрати для бухгалтерії. А у 1970-их рр. на службі у муніципальної влади Стокогольму стояв собака Сів Густавсон, який вмів гавкати різними способами. Таким чином влада виявляла власників собак, що не сплачували податки.

Отже, професія бухгалтера має давнє коріння. Це професія, яка вимагає величезної кількості різноманітних вмінь, навичок та якостей. Але люди, що працюють бухгалтерами, крім того, що дуже відповідальні, а деколи бувають і достатньо суворими – професія вимагає, насправді є дуже життєрадісними та багатогранними. І, звичайно, ми їм дуже вдячні за їх важку працю, сумлінне виконання якої, насправді, значно полегшує наше з вами життя [1].

Література:

1. Професія бухгалтера: 10 цікавинок. *Головбух*: веб-сайт. URL : <https://buhplatforma.com.ua/article/9056-profesya-buhgaltera-10-tskavinok> (дата звернення: 12.11.2022).
2. Цікаві факти про бухгалтерську діяльність. *AsisVok*: веб-сайт. URL : <https://www.asisvok.com.ua/blog/item/tsikavi-fakty-pro-bukhhaltersku-diialnist> (дата звернення: 12.11.2022).
3. 7 цікавих фактів про бухгалтерів та бухгалтерії. Громадська спілка «Інститут сертифікованих професіоналів обліку й аудиту»: веб-сайт. URL : <http://icaap.org.ua/main/novini-ta-zm/korisn-ta-dobr-novini/7-czkavix-fakty-pro-buxgalteriv-ta-buxgalter.html> (дата звернення: 12.11.2022).

СУБСИДІЇ ПО – НОВОМУ

*Ірина Чернега,
викладач економічних дисциплін,
спеціаліст вищої категорії
ВСП «РФК НУБіП України»*

Субсидія – це вид цільової допомоги зазначеним особам, що надається за рахунок коштів бюджетів або цільових фондів. Субсидія застосовується з метою збалансування регіональних та місцевих бюджетів, зміцнення їх доходної бази та завжди передається безповоротно і безвідплатно з вищих ланок бюджетної системи нижчим ланкам для фінансування конкретних заходів та установ, тобто мають цільовий характер [2].

Завдання щодо забезпечення надання субсидій покладене на управління державних соціальних програм Департаменту соціальної політики Рівненської міської ради. Відтак до цієї роботи залучені спеціалісти, які здійснюють прийом документів та призначення житлових субсидій мешканцям Рівненської територіальної громади. Що змінилось і чи будуть нараховані субсидії по-новому.

Натомість у жовтні до початку опалювального сезону 2022/2023 років субсидію в автоматичному режимі було перераховано 15967 домогосподарствам, з них:

- 11 926 домогосподарствам призначено готівкову субсидію (із сумами до виплати);
- 2953 домогосподарствам призначено субсидію у розмірі «нуль» гривень.

Як і раніше, у загальному випадку для призначення субсидії потрібно подати заяву відповідної форми і декларацію (форма заяви та декларації змінена).

Документи можна подати за зареєстрованим/фактичним місцем проживання:

- до підрозділів Департаменту соціальної політики;
- у Центрі надання адміністративних послуг (ЦНАП) територіальної громади;
- надіслати через веб-портал електронних послуг «Портал Дія»;
- через офіційний веб-сайт Мінсоцполітики.

З грудня 2022 року подати документи особисто, надіслати поштою або в електронній формі (через веб-портал електронних послуг Пенсійного фонду України, мобільний додаток Пенсійного фонду України) можна буде додатково і до Пенсійного фонду України незалежно від місця проживання.

Перерахунок житлової субсидії на опалювальний сезон 10.2022-04.2023 був проведений автоматично без звернення громадян для всіх домогосподарств, яким субсидія була розрахована з 01.05.2022 незалежно від її розміру. В тому числі й тим, у кого субсидія в літній період становила нуль гривень.

До форми заяви про призначення і надання житлової субсидії по-новому та декларації про доходи і витрати внесені зміни. Додатково при зверненні необхідно вказати унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі. Згадана інформація міститься в паспорті громадянина України (ID картці) та в закордонному паспорті.

При розрахунку розміру житлової субсидії громадянам, які звільнені з роботи у період дії воєнного стану в Україні і зареєстровані в цей період у службі зайнятості як безробітні та отримують допомогу по безробіттю, не враховується раніше отримана заробітна плата. Натомість враховується розмір призначеної допомоги по безробіттю за повний місяць, що передує місяцю звернення за призначенням субсидії.

З жовтня 2022 року субсидію на оплату житлово-комунальних послуг замість органів соціального захисту виплачують органи Пенсійного

фонду України. Таким чином у жовтні 2022 року виплату субсидії за вересень вже здійснив Пенсійний фонд України.

Пенсійний фонд України має ще й інші функції:

- З 1 жовтня 2022 року ПФУ забезпечує виплату субсидії на житлово-комунальні послуги;
- з 1 грудня 2022 року забезпечує призначення та виплату житлових субсидій, продовжує утримувати суми надміру виплачених субсидій, рішення про які прийнято Департаментом соцзахисту;
- з 1 січня 2023 року розраховує щомісяця суми житлових субсидій за поточний місяць та перераховує кошти одержувачам.

Таким чином відбудеться поетапний перехід функцій із призначення та виплати житлових субсидій від Департаменту соціальної політики до Пенсійного фонду України.

Слід зазначити, що хоч призначення та виплату житлових субсидій буде передано до Пенсійного фонду прийом громадян і надалі буде здійснюватися у структурних підрозділах з питань соціального захисту – у фронт-офісах [1].

Література:

1. URL:<https://7dniv.rv.ua/suspilstvo/subsydii-po-novomu-kudy-zvertatysia-ta-chy-perepryznachat-avtomatychno/> (дата звернення: 16.11.2022).
2. URL:<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%83%D0%B1%D1%81%D0%B8%D0%B4%D1%96%D1%8F> (дата звернення: 15.11.2022).

ГРАНТОВІ ІНІЦІАТИВИ ДЛЯ УКРАЇНЦІВ

*Тетяна Шевчук,
здобувач освіти 3 курсу, 31-О групи
спеціальності «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: Л. Матвійчук, викладач-методист
ВСП «РФК НУБіПУ країни»*

Бажання зробити і побудувати свій, хоча б малий бізнес, в наш час дуже актуально. Багато хто прагне знайти себе в тому, що їх цікавить, а також в тих напрямках, які б були дійсно вигідними і рентабельними, особливо в умовах війни.

Перед багатьма постає проблема де взяти кошти, якщо власних заощаджень бракує? Перш за все, виникає думка взяти банківський кредит. Однак, хоч банківська позика дає змогу підприємцям отримати суттєву суму, проте зазвичай видається вона під заставу і передбачає сплату відсотків за можливість користуватися цими грошима. Крім того, кредити видаються на певний термін, тож зрештою отримані в банку кошти потрібно буде повернути.

Одержання гранту – безповоротної грошової допомоги на підтримку власного бізнесу є чудовою можливістю, адже, грантові гроші не потрібно повертати та не треба сплачувати жодні відсотки, за умови витрачання коштів за призначенням або сплати податків.

Характерною рисою гранту є конкурсність отримання. У грантових програм є кілька типових етапів:

- подача заявок. До заявки, як правило, додається бізнес-план або певне обґрунтування. Що саме та всю конкретику потрібно шукати в умовах грантової програми;
- розгляд цих заявок експертами та відбір переможців;
- надання коштів і звітування щодо витрачання отриманих коштів [1].

Варто зазначити, що всі етапи є важливими, тому до них слід ретельно готуватися. Запорукою успішного отримання гранту є власне сам

вибір грантової програми, отже, слід ретельно та систематично моніторити інформацію про надання грантів різними суб'єктами, якими можуть бути:

- неприбуткові громадські організації (НГО). Наприклад, благодійні фонди, Центри розвитку підприємництва (є в кожній області);
- державні структури, у тому числі й закордонні. Наприклад, уряд, профільне міністерство, Представництво ЄС в Україні тощо [1].

За отримання гранту, по-суті, потрібно змагатися й запропонувати такий проєкт, який увійде до числа інших переможців.

Подача заявки на грант не означає автоматичне отримання коштів. Процес отримання грантів – це певне змагання кандидатів на кращий запропонований проєкт [1].

В умовах війни український уряд започаткував безпрецедентну програму допомоги бізнесу, оскільки в нинішніх умовах створення робочих місць, сплата податків є вкрай важливою вимогою часу. Унікальною особливістю цієї програми, яка має назву «Є Робота» – це її доступність для широкого загалу населення.

Отримати фінансування можуть громадяни, суб'єкти мікропідприємництва чи малого бізнесу, фізичні особи, які:

- не проводять свою господарську діяльність на тимчасово окупованій території, на території рф чи білорусі;
- не знаходяться під санкціями;
- не є банкрутами;
- не мають заборгованості перед бюджетом;
- не були притягнуті до кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення;
- не працюють на інших підприємствах.

Для участі підприємцям необхідно підготувати бізнес-план за типовою формою і подати разом із заявкою через Портал Дія. Заявка у термін до 10 днів оцінюється експертами АТ «Ощадбанк». Також експерти оцінюють кредитну історію та реєстраційні документи підприємця.

Далі учасник проходить перевірку Державною службою зайнятості, а також співбесіду у місцевому центрі зайнятості. Служба на підставі оцінки банку, а також оцінки співбесіди ухвалює рішення про надання мікрогрантів тим, хто набрав найбільшу сукупну кількість балів [2].

Уряд підтримав запуск чотирьох програм, спрямованих на стимулювання підприємницької діяльності та створення нових робочих місць в рамках економіки воєнного стану.

Перша програма «Своя справа» запроваджує мікрогранти у розмірі до 250 тис. грн. для кожного українця, який хоче започаткувати першу власну справу або розвинути вже існуюче підприємство. Мікрогранти надаються на створення та розвиток власного бізнесу – до 250 тис. грн. за умови створення двох робочих місць та до 150 тис. грн. – одного робочого місця. Отримувачі мікрогрантів зможуть оформити додатковий інвестиційний кредит за Програмою «5-7-9%» у сумі до 2,5 млн. грн. відповідно до стандартних умов цієї програми. Обов'язковою умовою є створення впродовж 3 років робочих місць залежно від розміру мікрогранту, а також сплата податків, зборів та ЄСВ.

Друга програма «Свій сад» грантів спрямована на створення або розвиток садівництва, ягідництва та виноградарства. Держава співфінансує закладку саду спільно з підприємцем (всього планується підтримати створення 10 тис. га садів), надає грант у розмірі 70% від вартості проекту (без ПДВ), 30% – за рахунок коштів отримувача.

Третя програма «Своя теплиця» – гранти видаються на створення або розвиток тепличного господарства. Кожен інвестор може збудувати легкий тепличний модуль розміром близько 2 га для ведення овочівництва. Один заявник може збудувати один тепличний модуль. Для перших 1000 заявників держава надає грант у розмірі 70% від вартості проекту (без ПДВ), але не більше 7 млн. грн., 30% – за рахунок коштів отримувача. Всі наступні заявники отримують грант в розмірі 50% вартості проекту (без ПДВ), але не більше 5 млн. грн., 50% – за рахунок коштів отримувача.

Програма забезпечить створення одним отримувачем до 40 нових робочих місць [3].

Четвертою програмою «Новий рівень» передбачається надання грантів на посадку саду на землях до 25 га, право власності або користування землею повинні мати строк не менше 7 років. Витратити грант можна на висадку та облаштування нового саду, ягіднику, винограднику площею від 1 до 25 га. Розмір гранту до 400 тис. грн. на 1 га насаджень. Надається грант у розмірі не більше 70% від вартості проєкту за рахунок коштів гранту, 30% – за рахунок коштів отримувача.

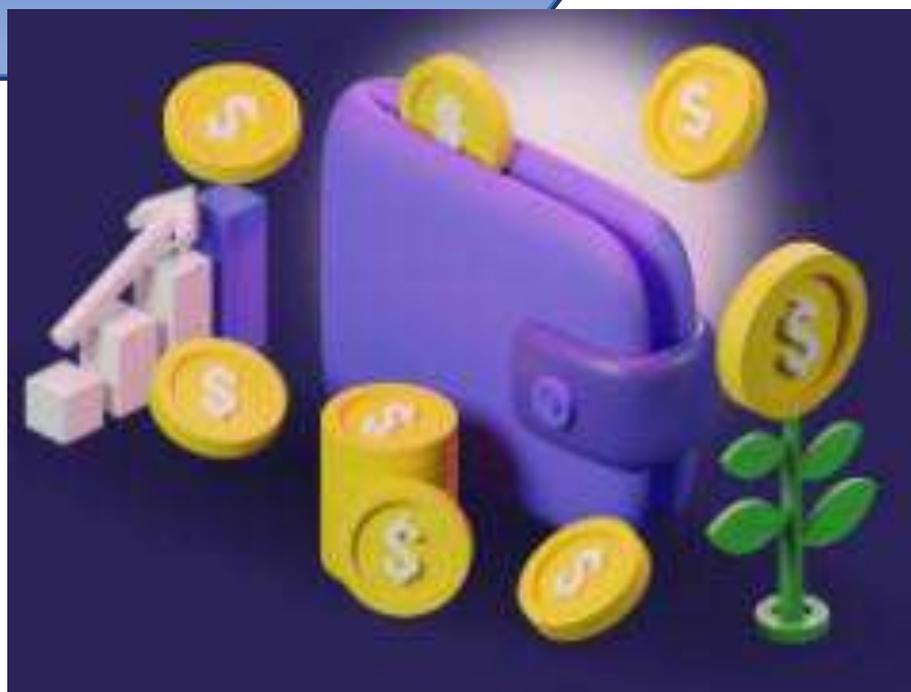
Грати вигідні як для підприємців, які хочуть розвивати власну справу, так і для держави, яка наповнює себе за рахунок сплачених податків та сприяє створенню нових робочих місць, що є важливим для стимулювання економіки країни яка воює.

Література:

1. Як бізнесу отримати грант. *Головбух* : веб-сайт. URL : <https://buhplatforma.com.ua/article/9392-yak-bznesu-otrimati-grant> (дата звернення: 12.11.2022).
2. Як отримати грант на створення власного бізнесу, - повідомляє Мінекономіки. *Рівненська обласна державна адміністрація* : веб-сайт. URL: <https://www.rv.gov.ua/news/yak-otrymaty-hrant-na-stvorennia-vlasnoho-biznesu-povidomliaie-minekonomiky> (дата звернення: 12.11.2022).
3. Уряд запускає систему грантів для розвитку підприємництва. *Рівненська обласна державна адміністрація* : веб-сайт. URL: <https://bukoda.gov.ua/news/uryad-zapuskaye-sistemu-grantiv-dlya-rozvitku-pidpriyemnictva> (дата звернення: 12.11.2022).

СЕКЦІЯ ІІІ

«ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ»



*«Не той дурний, хто не знає... але той,
хто знати не хоче.
З видимого пізнавай невидиме»*

Григорій Сковорода

ПЛАТІЖНІ КАРТКИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

*Катерина Карплюк,
здобувач освіти 2 курсу 21-Бгрупи
спеціальності «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: Н. Гурман, викладач
ВСП «ФК геодезії та землеустрою Поліського університету»*

З розвитком фінансово-кредитних відносин, впровадженням високотехнологічних фінансових інструментів для забезпечення ефективного управління фінансовими ресурсами все більшої популярності набувають безготівкові розрахунки, особливо це актуально в умовах воєнного стану в Україні, а поміж з тим постає проблема розвитку системи платіжних карток. Процеси глобалізації вимагають постійного вдосконалення, а також мінімізації готівкових розрахунків.

Платіжна картка є зручним способом, що дає змогу здійснювати безготівкові розрахунки та користуватися електронними грошима. Все більше українців останнім часом використовують безготівкові форми розрахунки замість готівки. Обсяг безготівкових операцій в країні, як стверджують фінансові аналітики, продовжить активне зростання паралельно з появою додаткових банківських послуг [3, с.42]. Українські власники платіжних карток дедалі частіше переходять від зняття готівки в банкоматах до безготівкової оплати товарів і послуг через термінали або в мережі Інтернет, що відповідає досвіду розвинутих ринкових економік. Спосіб сучасного життя спонукає людей різних вікових груп і соціального статусу пристосовуватися до використання електронних платежів.

Згідно із Законом України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» під платіжною картокою розуміють електронний платіжний засіб у вигляді емітованої в установленому порядку чинним законодавством пластикової чи іншої виду картки, що використовується для ініціювання переказу коштів з рахунка платника або з відповідного рахунка в банку з метою оплати вартості товарів і послуг, перерахування коштів зі своїх

рахунків на рахунки інших осіб, отримання коштів у готівковій формі в касах банків, через банкомати, а також здійснення інших операцій, передбачених відповідним договором [1, с.4].

Ринок електронних платежів швидко і стрімко змінюється, де головними чинниками змін платіжних інструментів виступають інновації та глобалізація. Інновації є головним фактором, що впливають на вартість грошових операцій, а також нововведення, які зменшують витрати споживачів платіжних послуг, зокрема транспортні та фінансові операції і збільшують можливості проведення таких операцій більш ефективним і безпечним способом, визначають попит і пропозицію на нові платіжні інструменти та послуги. Одночасно глобалізація та розширення транскордонної діяльності створюють умови швидкого поширення цих інновацій по всьому світу та призводять до зростання взаємної залежності платіжних електронних систем різних держав світу[5, с.58].

Платіжні картки, нові види електронних і мобільних платежів відіграють дуже важливу роль і фактично витісняють готівку з платіжного обороту. Електронна комерція виявилась настільки успішною, тому що пропонує значні переваги як для користувачів, так і для підприємств торгівлі, транспортних організацій. Останніми інноваціями у сфері платіжних карток є NFC, PayPass, які дають можливості здійснювати безконтактні платежі. Досягнутий рівень ринку платіжних карток в Україні може і надалі сприяти у використанні їх для безготівкових розрахунків.

Безготівкові розрахунки із використанням платіжних карток в Україні позитивно впливають на фінансові звички українців. Якщо раніше користувачі платіжних карток частіше знімали готівку в банкоматах, то сьогодні вони все частіше віддають перевагу безготівковим розрахункам. Все більшої популярності набувають безготівкові розрахунки з безконтактною оплатою, розрахунки за допомогою Apple Pay, Google Pay, Garmin Pay, смартфонів та розумних годинників, чипованих платіжних карток [3, с.24]. Ці розрахунки є більш зручними, швидкими та

безпечними, в порівнянні з іншими видами безготівкових розрахунків. Але використання будь-яких пристроїв призводить до появи кіберзлочинців, які прагнуть заволодіти конфіденційною фінансовою інформацією, для здійснення шахрайських схем та зняття коштів з рахунків юридичних та фізичних осіб.

Ринок платіжних карток в Україні вже пройшов етап формування та активно розвивається, що дуже важливо в умовах воєнного стану. Про це свідчить збільшення частки активних платіжних карток, стабільне зростання кількості та обсягів безготівкових розрахунків, розширення платіжної інфраструктури. Для подальшого розвитку ринку платіжних карток в умовах воєнного стану в Україні необхідно створити середовище електронних грошей з опорою на національну промисловість. Важливою складовою стратегії розвитку банківського сектору економіки України мають стати розробка та впровадження високотехнологічних карткових платіжних інструментів з метою динамічного ринку банківських послуг і забезпечення функціонування системи масових електронних платежів.

Література:

1. Постанова Правління Національного банку України № 223 від 30квітня 2010р. «Про здійснення операцій з використанням спеціальних платіжних засобів»
2. Банківські операції. Підручник/ за ред. А.М. Мороза, Київ: НЕУ, 2008,384 с.
3. Кравчук В., Прем'єрова О. Ринок карткових платежів України: Міжнародний досвід та національне регулювання, Київ: АДЕФ-Україна, 2012, 60с.
4. Левицька Т.В. Особливості використання сучасних інформаційних технологій і платіжних пластикових карток у банківській системі / Т.В. Левицька, О.М. Камець, В.В. Живко // Актуальні проблеми економіки, 2009, № 10, с.24-36.
5. Смірнова І.В., Клименко Я.В. Тенденції розвитку ринку платіжних карток у банківській сфері, 2012. Випуск 12, част.1 с.57-63.

НЕБАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

*Олександр Колодюк,
здобувач освіти 3 курсу, 31-М групи
спеціальності 073 Менеджмент
Науковий керівник: І. Бондарчук, викладач-методист
ВСП «РФК НУБіП України»*

Кругообіг коштів підприємства в процесі виробництва продукції, послуг та інших видів комерційної діяльності часто супроводжується тимчасовим браком фінансових ресурсів — покупець продукції з різних причин не може своєчасно розрахуватися з постачальником саме тоді і виникає потреба у відстроченні платежу у формі комерційного кредиту, який є одним з основних видів небанківського кредитування.

Як відомо основними видами небанківського кредитування є комерційне, лізингове і державне кредитування, кредитування за рахунок коштів міжнародних фінансово-кредитних інститутів.

Розберемося з визначенням цих видів та їх перевагами.

Комерційний кредит – це товарна форма кредиту, що виражає відносини з приводу перерозподілу матеріальних фондів між підприємствами. При комерційному кредиті в кредитну угоду включаються лише ресурси постачальника, який реалізує свою продукцію чи надає послуги [1].

Зокрема перевагою комерційного небанківського кредитування над банківським є значно нижча відсоткова ставка.

З перевагами та недоліками комерційного кредиту можна ознайомитися за табл. 1 [2].

Лізинг – це довготермінова оренда машин, обладнання, споруд виробничого призначення. Згідно з чинним законодавством лізинг - це підприємницька діяльність, яка спрямована на інвестування власних чи фінансових ресурсів і полягає в наданні лізингодавцем у виключне користування на визначений строк лізингоодержувачеві майна, що є його

власністю (або набувається ним у власність за дорученням і погодженням із лізингоодержувачем у відповідного продавця) за умови сплати лізингоодержувачем періодичних лізингових платежів [1].

Таблиця 1

Переваги та недоліки комерційного кредиту

| Переваги | Недоліки |
|--|---|
| оперативність | обмеженість умов, обсягів і строків порівняно з банківським кредитом |
| відносна простота оформлення | надмірний ризик для продавця (постачальника) |
| активізація процесів мобілізації вільних товарних ресурсів і їхнього перерозподілу | насичення грошового обігу так званими квазігрошима, що ускладнює регулювання грошової маси з боку Національного банку |
| розширення можливостей суб'єктів кредитування в маневруванні оборотними коштами | недотримання строків повернення кредиту |
| позитивний вплив на підтримку фінансової стійкості підприємств | |
| зменшення обсягу коштів, необхідних для обслуговування товарного обігу | |

Основною перевагою лізингу над банківським кредитом є те, що він дозволяє економити час та ресурси, оскільки передбачає отримання в оренду основних засобів, а не їх придбання. Також лізинг є найбільш розумним фінансовим рішенням в умовах економічної нестабільності.

Ознайомимося з його перевагами та недоліками з табл. 2 [3].

Державний кредит – це кредит, де кредитором чи позичальником є держава або окремі державні виконавчі структури. Об'єктом державного кредиту є, як правило, позичковий капітал, що реалізується шляхом розміщення на відкритому ринку державних цінних паперів [4].

За формою оформлення державний кредит поділяють на той що надається на основі угод та забезпечені випуском цінних паперів. Державні кредити можуть бути короткостроковим (до одного року),

середньострокові (від одного до п'яти років) та довгострокові (понад п'ять років). Також важливою ознакою державного кредиту є те, що в залежності від розміщення позик він поділяється на внутрішній (надходить на внутрішньому ринку) та зовнішній (позики надходять від інших країн).

Таблиця 2

Переваги та недоліки лізингу

| Переваги | Недоліки |
|--|---|
| більша лояльність до клієнта | власник майна – лізингова компанія |
| індивідуальний та гнучкий графік платежів | лізингове майно не може бути заставою |
| більший термін фінансування по лізингу, ніж термін дії кредитного договору | лізингові платежі оподатковуються податком на додану вартість (ПДВ) |
| лізингове майно вільне від претензій кредиторів | |
| у лізинг можна взяти майно, що було у вжитку | |

Ознайомимося з формами державного кредиту з рис. 1 [5].



Рис. 1. Форми державного кредиту

Отже, державний кредит – це сукупність різноманітних форм і методів фінансових відносин. Такий підхід сприяє створенню сприятливих

передумов для залучення коштів як для держави, так і для її кредиторів. Різноманітність форм забезпечує максимальне врахування різнобічних інтересів юридичних та фізичних осіб.

Нині комерційні банки України дуже рідко надають підприємствам довготермінові кредити. Можливість отримати такий кредит є реальнішою через кредитні лінії Світового банку і Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР), що надаються уповноваженими банками.

Головні критерії та обсяги фінансування підприємств по лінії ЄБРР:

- фінансуються тільки проекти підприємств з приватною формою власності, які функціонують переважно у галузях сільськогосподарського виробництва, харчової промисловості та послуг;
- допроектні активи підприємств не повинні перевищувати 2,5 млн доларів США за винятком вартості споруд та будівель;
- кількість працівників не повинна перевищувати 500 осіб;
- частка приватної власності має бути не меншою за 51 %;
- підприємство має відповідати вимогам техніки безпеки, екологічним, санітарно-гігієнічним, а також іншим нормам охорони довкілля, що встановлені законодавством України;
- власний внесок позичальника в проект не може бути меншим за 30% вартості проекту;
- коефіцієнт обслуговування боргу (відношення прибутку позичальника після сплати податків, амортизаційних відрахувань та витрат на сплату відсотків за всіма позиками до всієї заборгованості підприємства з урахуванням кредиту ЄБРР) має бути не меншим за 1,3.

За рахунок коштів ЄБРР здійснюються короткострокове та довгострокове фінансування проектів, які задовольняють вимоги ЄБРР.

Короткострокове кредитування надається для реалізації експортних контрактів та придбання імпортової продукції з метою подальшого використання в процесі виробництва.

Довгострокове кредитування надається для фінансування основних засобів (придбання нового вітчизняного та імпортного обладнання) [6].

Підсумовуючи усе вищезазначене можна зробити такі висновки.

Небанківське кредитування підприємств є одним з видів кредитування, яке може надаватися в товарній та грошовій формі. Його перевагами над банківським є значно нижча відсоткова ставка, оперативність, відносна простота оформлення, позитивний вплив на підтримку фінансової стійкості підприємств. Проте він має і недоліки серед яких обмеженість умов, обсягів і строків порівняно з банківським кредитом, надмірний ризик для продавця (постачальника) якщо говорити про комерційний кредит, недотримання строків повернення кредиту.

Існує багато видів небанківського кредитування зокрема, комерційне, лізингове, державне кредитування та кредитування за рахунок коштів міжнародних фінансово-кредитних інститутів. Кожен з цих видів має свої переваги та недоліки, надається в різних формах та має свої умови надання.

Література:

1. Небанківське кредитування підприємств. URL: https://pidru4niki.com/13851225/finansi/nebankivske_kredituvannya_pidpriyemstv. (дата звернення: 08.11.2022).
 2. Переваги та недоліки комерційного кредиту та лізингу. URL: <https://studfile.net/preview/5720604/page:27/>. (дата звернення: 08.11.2022).
 3. Відмінності лізингу від кредиту. URL: <https://finance.ua/ua/credits/leasing-vs-credit>. (дата звернення: 08.11.2022).
 4. Форми кредиту: переваги і недоліки окремих форм. URL: <https://referatss.com.ua/work/formi-kreditu-perevagi-i-nedoliki-okremih-form/>. (дата звернення: 08.11.2022).
 5. Форми державного кредиту і та класифікація державних позик. URL: https://pidru4niki.com/1382032864461/finansi/formi_derzhavnogo_kreditu_klasifikatsiya_derzhavnih_pozik. (дата звернення: 08.11.2022).
- Кредитування підприємств за рахунок коштів міжнародних фінансово-кредитних інститутів. URL: <https://studfile.net/preview/4492761/page:12/>. (дата звернення: 08.11.2022).

ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ: ПРОБЛЕМИ ТА РІШЕННЯ

*Оксана Назарук,
здобувач освіти 4 курсу, 4-ОБ групи
спеціальності «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: І. Чернега, спеціаліст вищої категорії
ВСП «РФК НУБіП України»*

Вторгнення росії в Україну, яке почалося понад дев'ять місяців тому, призвело до великих людських жертв, масового переміщення населення та значного пошкодження інфраструктури. Величезним був також вплив на економічну активність. Економіка України падає не так стрімко, як прогнозували на початку війни окремі організації. За перші дев'ять місяців року український ВВП скоротився на 30%, свідчать попередні дані Міністерства економіки. Це означає, що найбільш песимістичні прогнози, що звучали навесні (аж до 45% падіння, як очікували у Світовому Банку), мабуть, вже не повинні реалізуватись. Розглянемо на що саме вплинули сьогоденні реалії.

Експрес-оцінки показують, що зростання ВВП знизилося на 37,2% у річному обчисленні у другому кварталі 2022 року.

ВВП впав у I кварталі 2022 року на 15,1% порівняно з аналогічним періодом минулого року за даними Держстату. Якщо припустити незначне зростання ВВП у січні та лютому, то це означає, що у березні Україна втратила до половини ВВП порівняно до березня минулого року. Це збігається з оцінками Національного банку України на цей період [4].

Подальше відновлення у квітні та травні мало б трохи покращити показник за II квартал 2022 року, але за рік прогнози щодо мінус 35–45% ВВП у 2022 році можуть виявитися реалістичними. Втім, зазначають у МВФ, поряд з тим, що активні бойові дії перемістилися до східних та південних регіонів, активність у небойових зонах стабілізувалася – економіка пристосовується до умов війни.

Тим не менш, приватне споживання та інвестиції залишаються слабкими через зниження купівельної спроможності, фінансових обмежень та масштабну міграцію за кордон. МВФ, як і раніше, прогнозує, що ВВП України скоротиться приблизно на 35% за рік. Інфляція сягне 30% до кінця 2022 року[1].

Логістичні проблеми, пов'язані з війною, продовжують створювати навантаження на економіку, зокрема пов'язані з роботою портів, транспортних мереж та енергетичної інфраструктури. Ринок праці змінився в обсязі та складі робочої сили через велику зовнішню міграцію та мобілізацію. Кількість зареєстрованих безробітних на одну вакансію з початку війни підскочила з 6 до 12, а дані досліджень вказують, що рівень безробіття зріс до 40%. Значно знизилася реальна заробітна плата.

Через глибокий спад економічної активності та міграцію у прифронтових регіонах значна частина населення втратила роботу. Рівень безробіття значно зріс й унаслідок вибуття частини населення з робочої сили передусім через те, що вимушені мігранти, як у межах країни, так і за кордон, часто не вважали пошук роботи за основний пріоритет"[1].

Нацбанк визнає, що якби мігранти залишалися в Україні та активно шукали роботу, рівень безробіття зріс би ще більше. Стримувала нарощення безробіття також мобілізація до лав захисників України. За даними Державної служби зайнятості, станом на початок серпня в Україні офіційно зареєстровано лише 293 тис. безробітних, що на 7% менше, ніж було станом на 24 лютого.

Звісно, такі цифри не мають ніякого відношення до реальності, адже значна частина українців, що втратили роботу, не стають на офіційний облік. Як зазначив економічний експерт Олександр Хмелевський в коментарі УНІАН, дані центробанку щодо рівня безробіття у 35% є оціночними, які ґрунтуються на різних опитуваннях. Такі опитування провести на належному рівні в умовах війни неможливо[2].

Передбачають такі способи покращення економіки:

– Обкласти податком тіньову економіку. Тому що домогосподарства і бізнеси дедалі більше покладаються на безготівкові розрахунки через ризики використання готівки. А от від чого варто утриматися, то це від податкових канікул, знижок та інших форм «податкових витрат».

– Відмовитися від фіксованого курсу долара. Для української ситуації немає ідеального рішення щодо курсової політики. Але керований плаваючий курс має вигляд «золотої середини»: за такого підходу ринок задаватиме напрямок, а центральний банк обмежуватиме денні коливання. Наприклад, після відповідних змін НБУ може оголосити, що за день курс обміну не може змінюватися в той чи інший бік на понад 0,1%.

– «Втечу» грошей треба обмежити. Уряд має можливість запровадити суворіший контроль. Зокрема, вимагати в експортерів продавати частину (50% і більше) валютних надходжень та повертати впродовж 120 днів.

– Допомогти бізнесу кредитами. Уряду варто продовжити підтримувати банки кредитними програмами. Так ризик лягає на плечі не лише банків, а отже, вони стають стійкішими до потрясінь і більш охоче видають кредити. НБУ може мінімізувати вимоги до потенційних позичальників. Водночас у разі потреби варто підвищити частоту й обсяг тендерів із підтримки ліквідності. Інша проблема – уряд заохочує бізнес переїздити на захід країни, де безпечніше, але це дало скромні результати (менш ніж 1000 фірм вирішили переїхати)[3].

Основні економічні задачі, які стоять перед українським урядом, це збереження макроекономічної стабільності та збирання податків для продовження оплати найнеобхідніших послуг.

Як зазначили нещодавно в Національному банку України, "за умови зниження безпекових ризиків" зростання української економіки може відновитися вже у 2023 році. Але з іншого боку МВФ називає перспективу на 2023 рік стриманими та вкрай невизначеними.

Наразі економіка України перебуває у достатньо невизначеному стані. Головне для України зараз – повернути свої землі, та щоб українці були живі та здорові і мали куди повертатись.

Література:

1. <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/08/14/690382/>
2. <https://eba.com.ua/ukrayinska-ekonomika-pid-chas-vijny-shho-dali/>
3. <https://www.dw.com/uk/ak-vijna-vplinula-na-ekonomiku-ukraini/a-63093916>
4. https://economyandsociety.in.ua/journals/2_ukr/6.pdf

УДК 336.71

ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВСЬКИХ СИСТЕМ В УМОВАХ ВІЙНИ

*Наталія Пастушенко,
викладач економічних дисциплін,
викладач-методист
ВСП «РФК НУБіП України»*

Банківська система діє на основі загальних норм поведінки суб'єктів банківських правових відносин та критерієм законності такої поведінки, що відображаються у ключових принципах банківської діяльності. Діяльність банківської системи у звичайних умовах, як і в умовах війни, має ґрунтуватися на принципах права та на засадах моралі. Важливу роль в цьому відіграє те, яким рівнем правової свідомості володіють суб'єкти банківських правовідносин [1].

До основних принципів діяльності банківської системи в умовах війни можна віднести:

✓ законність – основний та найголовніший принцип діяльності банківської системи. Як в Україні, так у інших країнах вона діє з урахуванням законів, правових документів, актів;

✓ економічна самостійність. Мається на увазі економічна відповідальність банків за результати своєї діяльності. Економічній

самостійності властива свобода розпорядження власними коштами та залученими ресурсами та майном, що перебуває у власності банків [1].

✓ незалежність від органів державної влади та місцевого самоврядування. Вони не можуть впливати на дії керівників чи працівників банківських установ під час виконання ними своїх службових обов'язків. Органи державної влади та місцевого самоврядування не мають права втручатися в діяльність банківських установ, крім випадків, передбачених діючим законодавством;

✓ відповідальність за своїми зобов'язаннями та її розмежування з державою. Банки не відповідають за зобов'язаннями держави і навпаки, держава не відповідає за зобов'язаннями банків;

✓ легальність здійснення банківських операцій. Всі банківські операції здійснюються на основі ліцензій (дозволів), які повинні отримувати банки;

✓ дотримання економічних нормативів Національного банку України, спрямованих на підтримку інтересів клієнтів та стабільності всієї банківської системи [2];

✓ забезпечення права вибору банківської установи фізичним та юридичним особам;

✓ забезпечення виконання взятих зобов'язань перед клієнтами і третіми особами. Зокрема, йдеться про зобов'язання майнового характеру, такі як повернення грошових коштів вкладникам банку [1].

Станом на 01.05.2022 прями та непрямі втрати (зниження ВВП, відтік робочої сили, припинення інвестицій, додаткові витрати на оборону, соціальна підтримка тощо), які Росія завдала Україні, сягли \$ 600 млрд.

За підсумками I кварталу 2022 року збиток банківського сектору становив 152 млн. грн., при тому вся його величина була сформована у березні місяці. Протягом квітня значення збитку зросло до 7426 млн. грн., упродовж травня та червня результатом діяльності банківського сектору

також є збиток. Від’ємний фінансовий результат протягом першого півріччя 2022 року спричинений значними обсягами коштів, які були спрямовані на формування резервів під очікуванні збитки. Протягом першого півріччя 2022 року банками сформовано резервів у розмірі 57900 млн. грн., з них 52100 млн. грн. – у березні. Незважаючи на чистий збиток, у першому та другому кварталі фінустанови отримали операційний прибуток, значення якого становило 22230 та 35500 млн. грн. відповідно [3].

Національний Банк України ввів обмеження на роботу банківської системи. Ці обмеження вплинули на операції фізичних осіб та на діяльність суб’єктів господарювання і направлені на стабілізацію роботи банківської та фінансової системи. Сьогодні основними завданнями, які стоять перед Національним Банком України є створення оптимальних умов для виконання банками своїх функцій та обслуговування населення в умовах війни, таким чином, зменшуючи негативний вплив військової агресії на банківську систему [4].

Важливо зазначити, що одним з наслідків повномасштабної війни є зміна структури доходів банківської системи. Протягом 2021 року основними видами доходів були процентні та комісійні доходи, їх питома вага становила від 95%. Проте протягом 2022 року значення останнього показника суттєво скорочується до 80%, причиною цього є отримання значного доходу від переоцінки та операцій купівлі-продажу [3].

Функціонування банківської системи під час війни є дуже важливим, адже саме банки забезпечують платежі населення та бізнесу [1]. Для відновлення та подальшого розвитку економіки та інфраструктури в Україні необхідні гарантії безпеки, цінова стабільність, максимальна зайнятість, злагоджена робота науковців, підвищена продуктивність та гідна оплата праці.

Література:

1. Прокопенко Н., Мирончук В., Шепель І. (2022). Принципи функціонування банківської системи України в умовах війни. Економіка та суспільство, (41). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-33>

2. Рекіянов С. О. Сутність банківської системи України та її функції в сучасних умовах. Наукові праці МАУП. 2013. Вип. 2(37). С. 77–83.

3. Скіп Р., Мороз Н. Ефективність функціонування банківського сектору України під час повномасштабної війни. Збірник наукових праць «SCIENTIA», (28 жовтня 2022 р.; Краків, Польща), 18–20. <https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/499>

4. Правдиковська І., Дорошенко Н. (2022). Вплив війни на банківську систему України. Молодий вчений, 9 (109), 150-153. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-9-109-32>

УДК 330.13

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

*Віктор Познаховський, к.е.н.,
доцент, спеціаліст вищої категорії,
викладач економічних дисциплін
ВСП «РФК НУБіП України»*

Фінансовий стан – важлива характеристика виробничо-економічної діяльності будь-якого господарюючого суб'єкта, не залежно від виду його діяльності та форми власності. Для оцінки фінансового стану підприємства застосовується певна система показників, яка показує ефективність використання фінансових ресурсів.

Фінансовий стан підприємств показує результат взаємодії багатьох складових фінансових відносин, що знаходять відображення у сукупності економічних факторів та характеризується системою критеріїв, коефіцієнтів, показників щодо, наявності, розміщенні і використання фінансових активів підприємства.

Вивчення фінансового стану, визначення причинно-наслідкових зав'язків між використаними ресурсами та отриманими результатами формують основу для обґрунтованого прогнозу його стану у майбутньому.

Необхідно зазначити, що за роки незалежності в Україні,

державними інституціями були розроблені різні методи (рис.1) для визначення фінансового положення підприємства.

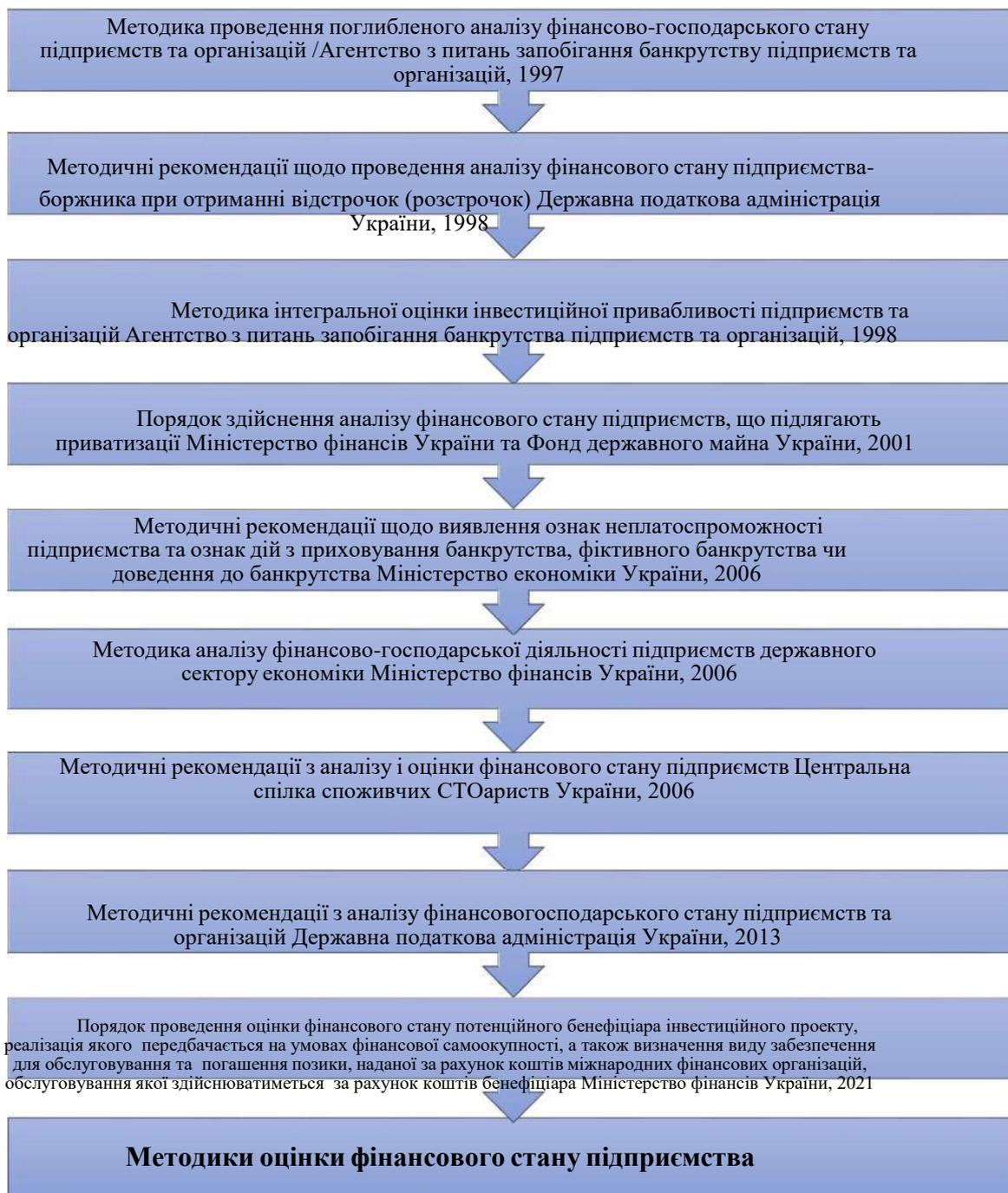


Рисунок 1. – Методики оцінки фінансового стану, розроблені державними органами

Аналіз фінансового стану підприємства включає у себе систему показників, що характеризують: ефективність використання активів; структуру пасивів, фінансову незалежність; платоспроможність, фінансову стійкість та ліквідність активів.

В основному це відносні показники, які порівнюються між, що

дозволяє встановити тенденції покращення чи погіршення фінансового становища підприємства.

З метою виявлення основних напрямків аналізу фінансового стану господарюючих суб'єктів, нами була опрацьована значна кількість фахових джерел, що показало відсутність єдиного бачення щодо напрямків аналізу.

На нашу думку, найбільш розповсюдженими напрямками, що знайшли відображення у більшості українських та зарубіжних наукових джерел є: аналіз майна підприємства, аналіз ліквідності та платоспроможності, аналіз фінансових результатів діяльності підприємства, аналіз ділової активності та фінансової стійкості.

Незважаючи на те, що методи та прийоми аналізу фінансового стану підприємства дещо відрізняються у вітчизняній та зарубіжній аналітичній практиці, однак вони в цілому дуже схожі між собою.

Література:

1. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій, затверджена Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій 27.06.1997 р. № 81.

2. Ніколаєва С.П. Сутність, прийоми та методи аналізу фінансового стану підприємства // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки, 2011, вип. 20, ч. I – С.317-324.

3. Порядок проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту, реалізація якого передбачається на умовах фінансової самокупності, а також визначення виду забезпечення для обслуговування та погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, обслуговування якої здійснюватиметься за рахунок коштів бенефіціара, затверджений Наказом Міністерства фінансів України № 6161 4.07.2016 р.

СЕКЦІЯ ІV

«ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ»



*«Збери всередині себе свої думки
і в собі самому шукай справжніх благ.
Копай всередині себе криницю для тої води,
яка зросить і твою оселю, і сусідську»*

Григорій Сковорода

БІЗНЕС В УМОВАХ ВІЙНИ: ХТО ЗАЗНАВ НАЙБІЛЬШИХ ВТРАТ ТА ЯК ВІДНОВЛЮЮТЬСЯ ПІДПРИЄМТСТВА

*Михайло Вознюк,
здобувач освіти 3 курсу, 31-П групи
спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля
та біржова діяльність»
Науковий керівники: І. Мартинова, викладач
ВСП «РФК НУБіП України»*

Українські підприємці дуже суттєво постраждали від війни, яку розпочала проти мирної України кривава Росія. Ці збитки вираховуються десятками мільярдів доларів. За місяці війни український бізнес втратив більше ніж за два роки пандемії. Обсяг завданої шкоди та довгострокові наслідки оцінити важко, адже бойові дії на території нашої країни все ще тривають.[2]

За оцінками Національного банку, під час війни економіка України втрачає 50 % «невиробленого» ВВП. Тобто кожен тиждень коштує національній економіці понад 50 млрд. грн. І це без втрат від руйнувань.[1]

МВФ оцінює втрати України через військове вторгнення російських окупантів 35 відсотками ВВП. Вітчизняний бізнес з початку повномасштабного вторгнення агресивної путінської Росії на територію України зазнав значних збитків та руйнувань. За даними проведеного Міністерством цифрової трансформації опитування, з початку війни досі 47 відсотків підприємств зупинені або майже зупинені, а загальні прямі втрати малого та середнього бізнесу з 24 лютого оцінюються в 85 млрд. доларів! [1]

Поряд із прогнозованим падінням валового внутрішнього продукту України у цьому році мінімум на 30-35 % це створює значні виклики для бізнес-активності громадян. Як наслідок, це сприяє зростанню безробіття, зменшенню доходів найманих працівників та сплачених податків до державного та місцевого бюджетів.[2]

Навіть в умовах війни бізнес повинен працювати там, де це можливо, платити податки та давати країні ресурс для продовження оборони. Цю тезу в останній тиждень повторюють майже всі представники уряду.[1]

«Компаніям, що надають послуги та мають іноземних клієнтів, представникам інтелектуальних та креативних професій легше виїхати та відновити роботу у відносно безпечному місці. Аграрії, виробничі та логістичні підприємства мають територіальну прив'язку, тож вони обмежені в мобільності», – констатує виконавча директорка ЄБА Анна Дерев'янка. [1]

Металургійний ринок у скрутному становищі через залежність від експорту продукції морем. Більшість підприємств галузі зосереджені у південно-східній частині України, де тривають активні бойові дії. [1]

Підприємства не мають можливості відвантажувати готову продукцію через заблоковані порти і морські шляхи. Деякі заводи, наприклад, «Азовсталь» у Маріуполі, почали консервувати ще у перший день війни, 24 лютого. [1]

В найбільшому операторі цього ринку – компанії «Метінвест» – повідомили, що металургійні підприємства Маріуполя, а також «Запоріжсталь» та «Запоріжжкокс» знаходяться у режимі гарячої консервації. «Запоріжвогнетрив» – в режимі тимчасової консервації технологічного обладнання. [1]

Авдіївський коксохімічний завод зазнав масованого обстрілу і також працює у режимі часткової консервації. Під обстрілами була і «Азовсталь», проте наразі повністю встановити руйнування та врати не можливо.[1]

За три тижні після повномасштабного військового вторгнення РФ енергосистема України приєдналася до енергосистеми континентальної Європи ENTSO-E.[2]

Якщо у березні 2022 року роблем із генерацією електроенергії в Україні не було і виключення становила лише Луганська ТЕС, зупинена раніше через військові дії в області та частково Запорізька ТЕС, яка

перейшла на газ та працювала мінімальним складом обладнання через пошкодження мосту та зупинку залізничного сполучення в регіоні, то на даний час спостерігаються кризові явища.

Запаси вугілля на складах ГК ТЕС з початку листопада скоротилися на 37 тис. т й станом на 15 листопада 2021 р. становили 378 тис. т, що більш ніж вшестеро є нижчим рівнем за визначені планові показники. Фактично показник рівня запасів вугілля, що зафіксований на початку осінньо-зимового періоду (ОЗП) цього року досягнув історичного мінімуму.

На державних ТЕС компанії ПАТ «Центренерго» з 23 енергоблоків працюють лише 3. Інші енергоблоки знаходяться в простой через відсутність палива, ремонтні роботи або консервацію. На приватних ТЕС – ситуація не настільки критична, проте також спостерігаються складнощі. Так, через брак палива обмеженим складом обладнання працюють Луганська та Криворізьська ТЕС «ДТЕК».

Загальний борг між учасниками нового ринку електричної енергії станом на 01 листопада 2022 р. досяг 54,5 млрд. грн. Зокрема, борг НЕК «Укренерго» Гарантованому покупцю склав 32,8 млрд. грн, а перед учасниками балансуючого ринку – 10,9 млрд. грн. У свою чергу, борг перед НЕК «Укренерго» за небаланси становив 11,542 млрд. грн.

Запаси природного газу в українських ПСГ станом на 17 листопада 2022 р. склали 17,3 млрд. м³, але з них тільки близько 9 млрд. м³ є гарантованими для споживачів України, оскільки інший ресурс складається із буферного газу та газу нерезидентів. Отже, існують підстави прогнозувати, що до завершення ОЗП дефіцит природного газу може становити до 3,5 млрд. м³.

Логістичний ринок зазнав значних втрат через те, що чимало територій опинилися відрізаними від сполучення. В компанії «Нова пошта» ЕП повідомили, що за перший тиждень війни обсяги доставки впали на 95 %. [1]

«Наш бізнес дуже постраждав, як і вся економіка країни. Багато терміналів та відділень зачинилися через постійні обстріли. Відбулися масові переміщення співробітників та клієнтів. У людей змінилися пріоритети, як наслідок, впав попит на товари, які раніше ми доставляли», – зазначають у компанії.[1]

Якщо до війни «Нова пошта» щодня перевозила близько 1 млн посилок, то в перший тиждень бойових дій цей показник впав у 20 разів – близько 50 тис посилок на день.[1]

ІТ-галузь очікувано виявилась найбільш стійкою. Карантин добре підготував компанії до найгіршого із можливих випробувань – війни.[1]

Як повідомив ЕП виконавчий директор Асоціації ІТ Ukraine Костянтин Васюк, майже всі компанії (92%) серед їх учасників, заздалегідь мали чіткі плани дій на випадок форс-мажорних обставин. Частково вже була проведена релокація ключових співробітників до офісів компаній в європейських країнах. Після початку війни компанії оперативно провели евакуацію людей: забезпечили транспорт, поселення та організували робочі місця в найбільш безпечних регіонах країни. [1]

Багато ІТ-компаній мали офіси за кордоном, тож після початку війни частина працівників просто переїхала туди. Окремі компанії навіть наполягали на релокації фахівців і фінансували це, а інші – надавали підтримку у випадку, якщо сам фахівець бажав переїхати. Втім більша частина ІТ-фахівців залишається в Україні та працює з безпечних регіонів.[1]

Співзасновник Центру економічного відновлення Андрій Длігач вважає, що держава передусім повинна підтримати виробників продуктів та ліків, аптеки, аграріїв (особливо в період сівби), а також легку промисловість, що допомога має йти всім бізнесам, але зазначені сфери важливі для виживання країни прямо зараз.[1]

Держава закликає бізнес у відносно спокійних регіонах відновлювати роботу. Уряд знизив податки, дозволив платити 2 % з

обороту замість 20 % ПДВ. Для підприємців першої та другої груп сплата ЄСВ стала добровільною.[2]

«Найбільш актуальні способи підтримки великого бізнесу – це анонсовані податкові пільги. Близько половини опитаних нами компаній планують ними скористатися», – зазначає Дерев'янку.[2]

Серед пропозицій бізнесу – скасування переліку критичного імпорту як суттєвої перепони для ведення розрахунків з постачальниками та покупцями, сприяння поживленню імпорту та експорту, логістична підтримка та спрощення митних процедур (вимог до повноти переліку додаткових документів).[1]

«Компанії потребують відновлення здійснення розрахунків з іноземними контрагентами для поповнення власних обігових коштів та забезпечення виробництв сировиною», – каже Дерев'янку.[1]

Література:

1. Володимир Рихліцький. Бізнес в умовах війни: хто зазнав найбільших втрат та як відновлюються підприємства. URL : <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/03/23/684549/>

2. Богдан Слуцький. Бізнес в умовах війни: що заважає підприємцям працювати (УНІАН). URL : <https://boi.org.ua/publications/press/1492-biznes-v-umovah-vijni-csho-zavazhaye-pidpriyemcyam-pracyuvati-un-an/>

3. Володимир Омельченко. Базові причини енергетичної кризи в ОЗП 2021-2022 рр. URL : <https://razumkov.org.ua/statti/bazovi-prychyny-energetychnoi-kryzy-v-ozp-2021-2022rr>

ЯК ПРАЦЮЄ БІЗНЕС НА РІВНЕНЩИНІ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ: РЕЛОКАЦІЯ, МІКРОГРАНТИ І НАПОВНЕННЯ БЮДЖЕТУ

*Андрій Данильчук,
здобувач освіти 3 курсу, 31-П групи,
спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля
та біржова діяльність»
Науковий керівник: Л. Балдич, викладач
ВСП «РФК НУБіП України»*

З початку повномасштабної агресії рф Рівненщина стала надійним тилом – звідси відправляли тонни гуманітарної допомоги для людей із зруйнованих населених пунктів і необхідні речі для військових. Область прийняла більше 70 тисяч вимушено переміщених людей за цей період і майже 50 з них залишилися тут проживати. Щоб бути надійним тилом потрібно, аби економіка краю працювала – підприємства виготовляли і реалізовували продукцію, надавали послуги, працевлаштовували людей, платили заробітну плату і податки.

На Рівненщину було релоковано 38 підприємств. Відомо, що існує певна конкуренція між західними областями щодо релокації бізнесу. Рівненщина включена в список державної програми підтримки тимчасового переміщення бізнесу із зони бойових дій. Для цього створено Рівненський Центр економічного розвитку та релокації бізнесу, який забезпечує належну координацію робіт всіх причетних до процесу релокації бізнесу, включаючи органи місцевого самоврядування територіальних громад, територіальні органи міністерств та відомств, причетні підприємства, установи та організації регіону.

Рівненська обласна державна адміністрація у співпраці з Волинським ресурсним центром розробила портал з релокації бізнесів, який з 12 квітня 2022 року дає можливість всім українським підприємствам із територій, охоплених бойовими діями, оперативно отримати інформацію про об'єкти нерухомості, придатні для оренди або продажу, а також спільно із

залученням територіальних громад та спеціалізованих установ області регулярно оновлює базу даних земельних ділянок та об'єктів нерухомості, які можуть бути запропоновані представникам бізнесу постраждалих регіонів України для тимчасового чи постійного розміщення виробничих потужностей. В області налагоджено ефективний організаційний, юридичний та інформаційно-консультативний супровід процесу релокації бізнесу. Загалом, департаментом економічного розвитку і торгівлі Рівненської облдержадміністрації з квітня поточного року опрацьовано 106 заявок потенційних підприємств для релокації.

Станом на 16.09.2022 на територію Рівненської області релокувалось 38 підприємств, переважно з Харківської, Київської, Донецької та Миколаївської областей. Основна спеціалізація зазначених релокованих підприємств: деревообробна промисловість, текстильне та швейне виробництво, виготовлення продуктів харчування, логістичні послуги, виробництво меблів, ремонт і монтаж машин та устаткування, ІТ-сектор, торгівля.

З початком впровадження воєнного стану по всій території України спостерігалось зниження ділової активності бізнесу на 20%, окремі підприємства були вимушені зупинити свою діяльність. Відповідно обсяг виготовленої продукції скоротився на 40%.

Рівненщина продовжує ефективно виконувати роль тилової області. Про ефективність спільної роботи і зростання соціальної відповідальності місцевого бізнесу свідчить позитивна динаміка зростання бюджетних надходжень. За січень-серпень поточного року власні доходи загального фонду місцевих бюджетів області перевищили показник відповідного періоду минулого року на 20,3% або на 943 млн грн. Завдання виконане на 106,6%.

Тобто реальні можливості місцевих бюджетів Рівненщини на даний час достатні для забезпечення функціонування соціальної сфери та вирішення першочергових завдань розвитку громад.

Рівненською обласною державною адміністрацією реалізується Програма розвитку малого і середнього підприємництва на 2021-2023 роки. Аналогічні програми підтримки бізнесу діють в органах місцевого самоврядування області.

Серед пріоритетів Програми: надання суб'єктам малого і середнього підприємництва необхідної організаційної, інформаційно-консультативної, навчально-методичної, ресурсної та фінансово-кредитної підтримки, вдосконалення інфраструктури підтримки бізнесу, спрощення та прискорення реєстраційно-дозвільних процедур.

З початком військових дій на території України стало вкрай актуальним питання переміщення підприємств (релокація) з постраждалих регіонів України.

Ключовим чинником цього процесу стало налагодження партнерських відносин бізнесу і влади, реалізація програм і заходів підтримки підприємництва.

Поміж ініціатив – мікрогранти на відкриття власного бізнесу, безповоротні гранти на розвиток переробних підприємств, часткова компенсація вартості нових теплиць, допомога на закладку фруктових і ягідних садів, підтримка ІТ-галузі та фінансування Українських стартапів.

Найбільшим попитом користується програма мікрогрантів на відкриття власного бізнесу («Своя справа»). На сьогодні по даній програмі через портал «Дія» отримано 367 заявок (8 від внутрішньо переміщених осіб), з яких 105 мають позитивні рішення щодо фінансування проєктів на загальну суму 24,5 млн грн.

В умовах воєнного стану значна частина діючих підприємств області змушена переорієнтовуватися на нові напрямки виробництва продукції. Для реалізації таких цілей виникає необхідність у залученні додаткових фінансових ресурсів.

Обласна державна адміністрація активно сприяє участі бізнесу Рівненщини у державних програмах підтримки економіки (проект

«єРобота», програма «Доступні кредити 5-7-9%»). Так, в рамках програми «Доступні кредити 5-7-9» для суб'єктів малого і середнього підприємництва області під час воєнного стану видано кредитів на суму 1,4 млрд гривень. Зазначені кредитні кошти спрямовані на реалізацію інвестиційних проєктів, здійснення антикризових заходів із збереження робочих місць та рефінансування діючих кредитів.

Під час воєнного стану основна частина кредитів видавалася для сільськогосподарських товаровиробників. В рамках програми переробні підприємства, які отримали безповоротний грант від держави і потребують співфінансування для реалізації свого проєкту, можуть отримати кошти під 0% річних терміном на 5 років.

Нещодавно Мінагрополітики відкрило для реєстрації єдину онлайн платформу для підтримки агровиробників – Державний аграрний реєстр (ДАР).

Виробники сільськогосподарської продукції, зареєстровані в ДАР, зможуть подати заявку на отримання державних субсидій, цільових, субсидованих кредитних програм, а також технічної та гуманітарної допомоги від ЄС та інших міжнародних донорів.

Урядом прийнято відповідні рішення, якими передбачено надання дрібним агровиробникам:

- бюджетної субсидії на одиницю оброблюваних угідь сільськогосподарського призначення (1 гектар) для провадження с/г – у розмірі 3100 грн на 1 гектар, але не більше 372 000 грн для одного отримувача;
- спеціальної бюджетної дотації за утримання великої рогатої худоби (корів) усіх напрямів продуктивності надається на кожну корову, яка перебуває у власності отримувача, ідентифікована та зареєстрована відповідно до законодавства станом на дату подання заявки, – у розмірі 5300 грн на корову, але не більше 530 000 грн на одного отримувача.

Починаючи з 01 вересня 2022 року у ДАР відкрито прийом заявок в рамках нової програми допомоги малим агровиробникам на загальну суму понад 1,5 млрд гривень.

Активно реалізуються програма грантової підтримки створення або розвитку переробного підприємства, в рамках якої підприємствами області залучено 17,7 млн грн.

В області ведеться системна робота із сприяння реалізації експортного потенціалу регіону. Зокрема, у рамках ініціативи обласної державної адміністрації «Купуй рівненське-українське» підготовлено каталог продукції підприємців області для промоції в інших країнах аби розвивати експорт та допомагати Україні відновлюватись. За підсумками першого півріччя обсяг експорту з області зріс проти відповідного періоду минулого року на 27,5%. При цьому обсяг експорту перевищив обсяг імпорту в 1,85 раза (по Україні цей показник становить 0,9). Майже 80% експорту з області спрямовано до країн Європейського Союзу.

У структурі експорту найбільшим є відсоток деревообробної та меблевої промисловості, сільського господарства, хімічної промисловості, підприємств з виробництва скловиробів та будматеріалів.

Література:

1. Як працює бізнес на Рівненщині в умовах повномасштабної війни: релокація, мікрогранти і наповнення бюджету. URL : <https://www.prostir.ua/?news=yak-pratsyuje-biznes-na-rivnenschyni-v-umovah-povnomasshtabnoji-vijny-relokatsiya-mikrohranty-i-narovnennya-byudzhetu>
2. Релокація бізнесу із зони бойових дій на Рівненщину: що потрібно знати. URL: <https://business.rayon.in.ua/topics/514113-relokatsiya-biznesu-iz-zoni-boyovikh-diy-na-rivnenshchinu-shcho-potribno-znati>

РЕЛОКАЦІЯ БІЗНЕСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

*Вадим Драганчук,
здобувач освіти 2 курсу, 21-М групи
спеціальності «Менеджмент»
Науковий керівник: Т. Купчишина, викладач
ВСП «РФК НУБіП України»*

З початку війни з РФ економіка України зазнала значного удару - зруйнована інфраструктура та ціла низка підприємств, обмежено доступ бізнесу до ресурсів та ринків збуту, інфляція, девальвація, міграція населення. За останніми оцінками Світового банку втрати від війни становлять близько \$350 млрд. [3]. ВВП країни за прогнозами аналітиків до кінця 2022 року зменшиться більш ніж на третину.

Досить важливим є недопущення зростання безробіття в умовах, коли зруйновані ланцюги постачання, а значна частина бізнесу не може належно працювати через активні військові дії. Відтак, одним зі шляхів вирішення цієї проблеми є релокація бізнесу з районів, де ведуться інтенсивні бойові дії, в тиллові, більш безпечні регіони, зокрема на західну Україну. Таке переміщення виробничих структур та бізнес-процесів дозволяє вирішити ряд критичних проблем із функціонуванням виробничої сфери, а також сприяє підтримці зайнятості населення у складних економічних умовах.

Згідно з розробленою за ініціативою уряду програмою з релокації українських виробництв, держава допомагає у реалізації логістичних потреб, розселенні працівників і підборі нових співробітників. При цьому переїзд бізнес-потужностей відбувається для них безплатно. Підприємствам, що планують переміститись до безпечних областей, надається допомога з логістики щодо підбору місць для розміщення їх виробничих потужностей, перевезення та розселення фахівців та їхніх родин, а також пошуку нових співробітників.

Переміщення виробництв не лише дозволяє налагодити бізнес-процеси, й сприяє поповненню регіональних бюджетів. Особливо актуальною релокація є також з тієї точки зору, що разом із підприємствами територіально переміщується частина їх працівників, які на новому місці відразу матимуть змогу працевлаштування, а відповідно – отримання джерел фінансування для забезпечення життєдіяльності власної сім'ї, знижуючи при цьому навантаження на профільні фонди із соціального захисту наших громадян.

На сьогодні існує 2 шляхи релокації бізнесу:

- власним коштом;
- за урядовою програмою [2].

Міністерство економіки України з перших тижнів війни реалізує програму з релокації українських підприємств, що перебувають на території бойових дій [1]. Будь-яке підприємство, яке знаходиться у зоні ризику та активних бойових дій, може скористатися програмою релокації. Це стосується не лише великих підприємств, а і малого бізнесу.

Наразі здійснюється переміщення підприємств в один з 9 регіонів країни: Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Тернопільська, Хмельницька, Чернівецька, Вінницька, Волинська та Рівненська області.

До західних областей за півроку вже переїхали 725 підприємств, з них 528 вже розпочали працювати на новому місці [3]. Серед них - оптова та роздрібна торгівля, переробна промисловість, телекомунікації, науковці, будівельники. Найбільше підприємств релокувалося до Львівської, Закарпатської, Чернівецької та Тернопільської областей, в яких більш-менш є відповідна інфраструктура.

Разом з тим рішення бізнесу щодо релокації поки що є дуже стримані. Це обумовлено складнощами з перевезенням обладнання, коштами на релокацію, логістикою та іншими проблемами. Не в останню чергу, на рішення бізнесу впливає той факт, що регіони, куди перевозять підприємства, не є достатньо індустріально розвинутими порівняно зі

східними областями. Промислова інфраструктура на заході країни не влаштовує багатьох підприємців.

Одним із інструментів, який може вирішити питання інфраструктури для релокованих підприємств, є розвиток індустріальних парків. Їх в Україні зареєстровано більше 50, проте більшість існують лише на «папері» [3]. До нещодавніх законодавчих змін у парків не було стимулів для розвитку. Тепер для парків запроваджено компенсації з приєднання до мереж, за кредитами, інвестиціями, додаткові податкові і митні пільги, зокрема це:

- звільнення від ПДВ та мита на ввезення нового обладнання;
- звільнення з прибутку протягом 10 років;
- надання права органам місцевого самоврядування на встановлення пільгових ставок податку на нерухомість та плати за землю [2].

Розвиток інфраструктури парків дозволить швидко запуснути промислові потужності релокованих підприємств та створити нові робочі місця.

Нещодавно були створені два індустріальні парки в Чернівецькій області. Це - Хотин Invest (текстильна та деревообробна промисловість), «Енергія Буковини» (деревообробна та харчова промисловість), «Марамуреш» у Закарпатській області (деревообробна промисловість і меблеве виробництво), «Л-ТАУН» у Київській області (агропромисловість та машинобудування).

Значну допомогу під час релокації бізнесу надають органи місцевої влади. Зокрема у Львові зареєстрованим підприємцям-переселенцям було розроблено три типи ваучерів для підтримки та розвитку бізнесу:

- ваучер на релокацію (до 100 тис. грн.) - кошти можна спрямувати на відшкодування оренди, логістичних послуг чи ремонту обладнання;
- ваучер на компенсацію (до 300 тис. грн.) - може відшкодувати витрати на комунальні послуги, оплату оренди, відновлення пошкодженого майна;

- інвестиційний ваучер (до 300 тис. грн.) - можливість отримати відшкодування на придбання обладнання, оновлення матеріально-технічної бази, придбання чи оренди нерухомого майна [2].

Також здійснюється релокація бізнесу і до країн ЄС. Найбільш схильні переїжджати за кордон компанії галузі ІТ, сфер професійних послуг (маркетинг, консалтинг, дизайн), охорони здоров'я. Основними країнами релокації стали країни ЄС (Польща, Німеччина, Болгарія, Бельгія, та Естонія), Туреччина, Молдова.

Таким чином, незважаючи на складнощі викликані війною, українські громадяни та український бізнес поступово пристосовуються, рівень оптимізму зростає, незважаючи на невизначеність. Подальша виважена політика уряду щодо спрощення умов ведення бізнесу та успіхи ЗСУ безперечно сприятимуть активнішому відновленню ділової активності.

Література:

1. Програма Уряду щодо тимчасового переміщення підприємств з постраждалих під час війни регіонів. URL: <https://business.diiia.gov.ua/cases/antikrizovi-risenna/programa-uradu-sodo-timcasovogo-peremisenna-pidpriemstv-z-postrazdalih-pid-cas-vijni-regioniv>
2. Релокація бізнесу в умовах війни. URL: <https://www.prostir.ua/?news=relokatsiya-biznesu-v-umovah-vijny-varianty-ta-pokrokovaya-instruktsiya>
3. Терещук А. Релокація бізнесу в Україні та ЄС. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/213880_relokatsya-bznesu-v-ukran-ta-v-s
4. Шматковська Т. Релокейт підприємств у системі допомоги бізнесу в умовах воєнного стану. URL: <https://vnu.edu.ua/uk/news/relokeyt-pidpruyemstv-u-systemi-dopomohy-biznesu-v-umovakh-voyennoho-stanu>

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

*Руслана Живюк,
здобувач освіти 5 курсу, 5-3б групи
спеціальності «Геодезія та землеустрій»
Науковий керівник: Е. Обарчук, викладач-методист
ВСП «РФК НУБіП України»*

Найбільш перспективним сектором економіки України залишається агробізнес. Українське сільське господарство характеризується деформованою аграрною структурою, що включає:

1) індивідуальний сектор, орієнтований на традиційні товари і внутрішній споживчий ринок, забезпечення внутрішньої продовольчої безпеки;

2) корпоративний сектор, до складу якого входять агрохолдинги й великі сільськогосподарські підприємства зі значною часткою іноземного капіталу, орієнтованого на постійне розширення монокультуризації та експорту.

Попри високі доходи від підприємницької діяльності агрохолдинги, також монополізують державну підтримку всього аграрного сектора. Водночас, доходи агрохолдингів оподатковуються за спрощеною системою, їхні прибутки у великих масштабах освоюються через податкові гавані, через що потерпає місцевий розвиток і суспільні блага України. Крім того, ці суб'єкти отримують значні інвестиційні ресурси таких інституцій, як Світовий банк, Міжнародний валютний фонд, Європейський банк реконструкції і розвитку [1].

Військові дії в Україні призвели до зміни звичної логістики та ринків збуту, що стало для українських фермерів двома великими проблемами, за якими почалися проблеми меншого масштабу — зменшення обігових коштів, касові розриви, подорожчання пального[2].

Головною підвалиною стійкості дрібного сільського господарства є не економічні переваги його над великим господарством, а та поважна обставина, що велике господарство провадиться як капіталістичне підприємство заради прибутку і ренти, а дрібне – для забезпечення існування самого виробника[1].

Дрібні фермери, на відміну від середніх агропідприємців, що займаються вирощуванням зернових культур і орієнтуються на експорт, зазвичай більш мобільні, краще переживають цей період і швидше пристосовуються до змін.

Середні постраждали значно більше. До того ж проблеми із збутом у них не тільки були, а й залишаються донині. І якщо говорити про цей сезон, то він більш-менш пройшов нормально. А ось наступний залишається під великим питанням [2]. Селянин-фермер не припинить вести господарство навіть тоді, коли воно не дає йому нічого, крім пересічної заробітної платні. Через це дрібне сільське господарство може існувати й розвиватися за значно меншого доходу, ніж велике капіталістичне[1].

Фундаментальних та невирішуваних проблем не виникало, підприємства продовжували поповнювати технічні засоби, застосовувати нові технології ведення сільського господарства та намагались розвиватися у довготерміновій перспективі. Фермери попри все налаштовані позитивно. Ті з них, хто знаходиться в зоні бойових дій, розраховують повернутися до своєї діяльності. Ті, хто знаходиться на мирних територіях, шукають нові ринки збуту, нові ніші, змінюють напрямки свого господарства відповідно до попиту[2].

Зараз перед українським сільським господарством стоїть вибір між двома варіантами подальшого розвитку. За першого з них – у межах повоєнної відбудови Україна відновлює довоєнну структуру сільського господарства і продовжує політику щодо аграрного сектора з подальшою

надмірною підтримкою агрохолдингів. Однак такий варіант був би однозначно несприятливим для держави й суспільства.

Другий передбачає зміну аграрної політики на сталу та побудовану на забезпеченні рівних прав на розвиток для всіх груп суб'єктів, які беруть участь у сільськогосподарському виробництві, включно з прозорим і справедливим доступом до сільськогосподарських та інших земель, виробничих ресурсів, вільним доступом до збуту й конкуренцією на справедливій основі. Наслідком застосування цих підходів стане зміна аграрної структури, що дозволить сімейним фермам використовувати свій виробничий потенціал для створення суспільних благ і місцевого розвитку, а також сприятиме забезпеченню адаптації аграрної структури України до ЄС. Такий варіант відродження сільського господарства й сільських територій в Україні потребує побудови нової інституційної системи підтримки внутрішньої продовольчої безпеки, реалізацію євроорієнтованої аграрної політики, відповідального стратегічного планування й моніторингу ситуації в галузі та збирання відповідних даних[1].

Цього року запрацювала податкова новація — мінімальне податкове зобов'язання для фермерів, яка стала додатковим навантаженням. Тоді як треба навпаки це навантаження зменшувати.

Питання доступу до пального — ще один центр уваги з боку уряду. Доволі часто фермери скаржаться на те, що мають гроші, але не мають фізичної можливості купити пальне. Тому уряду необхідно розробити якісь програми із забезпечення стабільного доступу агропідприємців до пального [2].

В Україні необхідно запровадити рішення, зокрема, щодо управління розвитком сільського господарства й розвитком сільських територій за польською (як і у ЄС) моделлю, включно зі створенням державних інститутів, що надають суб'єктам малого й середнього бізнесу доступ до виробничих ресурсів і збуту, й створенням сільськогосподарських палат, які об'єднують фермерів і одноосібників. Це дозволило би посилити

соціальний контроль над розподілом державних коштів на підтримку сільського господарства і забезпечити справедливую конкуренцію за земельні ресурси та на ринках агропродовольчої продукції. Крім того, відповідно до європейських цінностей необхідно змінити законодавство у сфері, зокрема, земельних відносин (ринку землі), оподаткування сільського господарства й соціального забезпечення[1].

Література:

1. Корпоративний портал НАН України. Бородіна О. Сільське господарство України в умовах воєнного стану: уроки для суспільства і політиків <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=9288>
2. Барбелюк А. Аграрний сектор під час війни: чи можна мінімізувати втрати і рухатися вперед? <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/3528966-agrarnij-sektor-pid-cas-vijni-ci-mozna-minimizuvati-vtrati-i-ruhatisa-vpered.html>

УДК 338.43

АДАПТАЦІЯ ЕКСПОРТУ ПРОДУКТІВ ПЕРЕРОБКИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

*Оксана Козачок, Богдан Кушнір,
здобувачі освіти 3 курсу, 31-П групи
спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля
та біржова діяльність»
Науковий керівник: І. Мартинова, викладач
ВСП «РФК НУБіП України»*

Через російську агресію експорт українських товарів у березні скоротився удвоє, імпорт продукції з-закордону – більш ніж утричі. Експорт товарів з України, який фактично зупинився наприкінці лютого – на початку березня, поступово відновлюється і надалі зростатиме, – так вважають у Кабінеті Міністрів України. [3].

Ключове завдання – переорієнтувати постачання основних товарів вітчизняного експорту з портів Чорного й Азовського морів на альтернативні маршрути. Бо в мирний час транспортування за кордон майже 90% українських зернових, руди, інших великогабаритних товарів забезпечували якраз морські порти, які тепер заблоковані. Тож Україна обговорює з міжнародними партнерами альтернативні варіанти забезпечення перевезень. Адже зараз у вітчизняних зерноскладах, на елеваторах і на складах накопичилося багато збіжжя, яке аграрії розраховували експортувати до серпня. Продаж закордон надлишків зернових принесе країні \$7–10 млрд. [3].

Попри воєнні ризики і збитки внаслідок бойових дій вітчизняні виробники успішно повертаються на зовнішні ринки. Війна змінює структуру українського експорту. За даними Міністерства економіки, зростають обсяги продажу за кордон аграрної продукції та продуктів харчування. А ось експорт металургійної продукції скорочується. [1].

У вересні основними статтями українського експорту стали зернові, електроенергія та продукція гірничо-металургійного комплексу. Про це свідчать оперативні дані Міністерства економіки України. [2].

Загалом же Україна, зазвичай, вирощує зернових і олійних уп'ятеро більше, ніж споживає. На відміну від багатьох країн-споживачів українського збіжжя, адже наші селяни, за підрахунками експертів, годують до 400 мільйонів людей по всьому світу. У тім числі, і в бідних країнах, які не мають ресурсу для альтернативних закупівель чи цінової конкуренції з багатими державами в битві за «вільні» партії зерна, що з'являтимуться на світових ринках.

Війна і блокування портів створили суттєві перекоси в логістичних ланцюгах вітчизняного експорту. Статистика вказує на те, що обсяги продажів залізної руди знижуються. Причому це відбувається поступово з січня місяця. Загалом війна істотно вдарила по українській металургії. Якщо у січні - лютому експорт усіх товарів 72-73 групи складав 1,4 млн

тон щомісяця, то у вересні обсяг експорту слав лише 470 тисяч тон на суму 344 млн доларів. [2].

Серед позитивних тенденцій можна відзначити зростання обсягів експорту товарів українського виробництва, які мають суттєву додану вартість. Вперше цього року Україна експортувала більше 10 тисяч тон борошна за місяць. У вересні виробники експортували кондитерських виробів з шоколаду на суму 15,1 млн доларів (+34,2% до серпня), з борошна на 14,3 млн доларів (+4,7%) і з цукру на 13,1 млн доларів (+7,8%).[2].

Експорт за вересень склав 4 млрд 144 млн доларів і став найкращим результатом з лютого 2020 року. Для порівняння, у серпні 2022 обсяг експорту склав 3 млрд 363 млн доларів. [4].

Всі ці показники і дані свідчать про те що Україна спроможна країна, стійка до випробувань, і не дивлячись на тяжкі часи готова здійснювати вирощування продукції та її експорт.

Література:

1. Україна нарощує експорт продуктів переробки. URL : <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/ukrayina-naroshuye-eksport-produktiv-pererobki/>
2. Україна нарощує обсяги експорту агропродукції та продуктів харчування. URL : <https://ukragroconsult.com/news/ukrayina-naroshhuye-obsyagy-eksportu-agroprodukcziyi-ta-produktiv-harchuvannya/>
3. Відновити експорт в умовах війни: складно, але життєво необхідно. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3449529-vidnoviti-eksport-v-umovah-vijni-skladno-ale-zittevo-neobhidno.html>
4. Експорт з України під час війни: як змінилась структура постачань української продукції за кордон. URL : <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/10/24/692959/>

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ВІЙНИ

*Вадим Кузь,
здобувач освіти 3 курсу, 31-П групи
спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля
та біржова діяльність»
Науковий керівник: Л. Балдич, викладач
ВСП «РФК НУБіП України»*

За офіційними даними Міністерства економіки України (Мінекономіки) у зв'язку з агресією росії лише у березні 2022 року експорт українських товарів скоротився вдвічі, імпорт – більш ніж втричі, порівняно з даними за лютий 2022 року. Темою дослідження стали ключові нововведення у сфері правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності, які демонструють, яким чином держава намагається зберегти економіку в умовах нової реальності.

Оскільки ситуація змінюється динамічно, зробимо застереження, що огляд є об'єктивним станом на 08 квітня 2022 року, а також, з урахуванням специфіки відповідних аспектів, не охоплює питання публічних закупівель, операцій з товарами військового призначення або товарами, які містять відомості, що становлять державну таємницю. Питань митного оформлення торкнемося побічно, позаяк кількість нововведень у цій сфері є значною та потребує окремого висвітлення.

Торгівля з росією та Білоруссю – які обмеження існують? Передусім зазначимо, що базовий Закон України «Про правовий режим воєнного стану» не містить жодних універсальних правил або обов'язкових заборон, які мали б застосовуватись до імпорту або експорту на період воєнного стану. Зокрема, у законі відсутні вимоги щодо запровадження ембарго на торгівлю з країною-агресором або навіть країною-окупантом.

Відповідно до положень ст. 9 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» (ЗЕД) Верховна Рада України (ВРУ) є найвищим органом, що здійснює державне регулювання

зовнішньоекономічної діяльності, і саме до її повноважень належить прийняття рішень про застосування заходів у відповідь на дискримінаційні та/або недружні дії інших держав шляхом встановлення повного/часткового ембарго на торгівлю, позбавлення РНС або пільгового спеціального режиму. Водночас, статтею 29 Закону про ЗЕД також передбачено, що у разі якщо дискримінаційні та/або недружні дії щодо України застосовуються державою, визнаною ВРУ державою-агресором та/або державою-окупантом, заходи у відповідь можуть застосовуватися за рішенням Кабінету Міністрів України (КМУ) за спрощеною процедурою.

24 лютого, одразу після нападу росії, Державна митна служба України опублікувала коротке зведення щодо припинення роботи окремих митних пунктів пропуску на кордоні з росією та Білоруссю. В подальшому було опубліковано Розпорядження КМУ № 188-р від 26 лютого 2022 року, згідно з яким було офіційно тимчасово закрито низку пунктів пропуску через державний кордон та пунктів контролю (переважно тих, що знаходяться на кордоні з росією та Білоруссю, або у безпосередній близькості від районів, де ведуться активні бойові дії). Отже, митне оформлення товарів з росії та Білорусі фактично припинене.

Вже зараз до імпорту товарів з росії не застосовуються запроваджені Урядом правила щодо спрощеного порядку митного оформлення, про які йтиметься нижче. Щодо Білорусі – то наразі це виключення щодо білоруських товарів не діє, оскільки ВРУ не визнала Білорусь державою-агресором.

Додатково, 07 квітня 2022 року Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль анонсував запроваджене Україною ембарго на торгівлю товарами з РФ (вочевидь йтиметься про повну заборону на імпорт російських товарів, оскільки часткове ембарго запроваджено Україною вже зараз). Тож незабаром можемо очікувати на відповідне рішення Уряду.

В умовах воєнного стану учасники зовнішньоекономічної діяльності в Україні опинилися в досить складній ситуації, яка потребує

застосовувати неординарні юридичні варіанти врегулювання договірних спорів. Особливо гостро постає питання в контексті виконання взятих на себе зобов'язань українського агробізнесу.

Застосування форс-мажору. Цивільне законодавство встановлює, що особа, яка порушила зобов'язання, звільняється від відповідальності за порушення зобов'язань, якщо вона доведе, що це порушення сталося внаслідок випадку або непереборної сили. Торгово-промислова палата України засвідчила настання з 24 лютого форс-мажорних обставин у зв'язку з військовою агресією РФ проти України.

Питання застосування форс-мажорних (непереборної сили) обставин як підстави звільнення від відповідальності за невиконання ЗЕД-контрактів, а також підстави для відстрочки виконання зобов'язання набуло особливої актуальності ще після анексії АР Крим і тимчасової окупації територій Донецької та Луганської областей України. Тому сторони зовнішньоекономічних договорів, як правило, включають форс-мажорне застереження про воєнний стан до відповідного договору або ж посилення на загальне застереження Міжнародної торговельної палати 2003 року про форс-мажор.

Крім того, у разі виникнення спору щодо виконання ЗЕД-контракту та наявності арбітражного застереження до нього такий спір розглядатиме комерційний арбітраж. Якщо сторони самостійно не визначили матеріального права, яким має регулюватися відповідний договір, то арбітраж керуватиметься правом держави, в якій сторона, що повинна здійснити вирішальне виконання, має своє місце проживання/знаходження.

У контексті договору купівлі-продажу такою стороною є продавець, а щодо договору перевезення — перевізник. Таким чином, якщо агрокомпанія, місце розташування якої зареєстровано в Україні, уклала договір купівлі-продажу насіння соняшнику з нерезидентом, і ними не було самостійно обрано застосовне до договору право, питання щодо

наслідків його невиконання регулюватиметься чинним українським законодавством. Це по-перше.

По-друге, в умовах воєнного стану в контексті виконання ЗЕД-контрактів аграрії стикаються з двома основними ситуаціями:

- неможливо виконати зобов'язання взагалі (обов'язок у натурі чи оплатити поставку);
- окремі умови договору (строк, спосіб доставки, асортимент, кількість тощо).

У першому випадку йдеться, як правило, про знищення товару (знищення посівів чи сховища, викрадення сільськогосподарської продукції окупантами тощо) або ж про втрату над ним контролю власником (наприклад, посіви чи елеватори розташовані на окупованій території).

У такому разі будуть застосовуватися форс-мажорні обставини, проте вони звільняють від відповідальності, а не від виконання зобов'язання в цілому. Тому варто звернутися до контрагента з пропозицією припинити такий договір узагалі через об'єктивну неможливість його виконати в строк або ж за можливості ініціювати внесення змін до нього в контексті самого товару чи термінів його поставки.

Щодо другого випадку ситуація дещо простіша: сам товар є або найближчим часом буде в наявності, проте продавець не має можливості виконати умови щодо строку чи способу його доставки. Знову ж таки, форс-мажор у поміч, але варто ініціювати переговори щодо внесення змін до договору про строк і спосіб виконання зобов'язання.

Наприклад, можливо запропонувати альтернативний варіант доставки товару залізницею або автотранспортом, якщо дозволяє його кількість, проте покладання обов'язку оплати вартості транспортування та страхування товару в дорозі залежить безпосередньо від переговорної сили сторони та попередніх домовленостей.

Одним із найбільочіших питань при виконанні зовнішньоекономічних договорів щодо реалізації сільськогосподарської продукції є її транспортування до контрагента. Основною проблемою при цьому є блокада морських портів України, через які здійснювалося майже 90% експорту. На сьогодні структура логістики показує, що залізницею виконується близько 60% від обсягу, 25% – автомобільним транспортом, а решта – комбінованими способами із залученням логістичної системи країн-сусідів (Румунії, Польщі, Словаччини та ін.).

Як відомо, у сфері міжнародної торгівлі найпоширенішим фреймом є правила Інкотермс. Оновлені правила Інкотермс 2020 року вже не передбачають можливості самовивозу покупцем товару, що для агробізнесу й загалом не актуально.

Однак варіант доставки до терміналу чи на судно перевізника в умовах блокади українських портів реалізувати неможливо, якщо тільки не йдеться про порти Рені та Ізмаїл з обмеженою пропускною здатністю обсягів перевалки. Фактично українські аграрії, які є стороною зовнішньоекономічних контрактів, змушені в умовах блокади портів і руйнування виробничих потужностей чи запасів у результаті бойових дій ініціювати зміни до умов раніше підписаних контрактів у частині способу та/або строків поставки агропродукції чи припиняти такі зобов'язання у зв'язку з неможливістю їхнього виконання в натурі.

Обмеження воєнного часу торкнулися також й імпортних операцій з подібними проблемами із логістикою поставок, та якщо бюрократичні процедури контролю по імпорту держава активно лібералізує, то в частині розрахунків іноземною валютою з нерезидентами не все так просто. Здійснювати перекази в іноземній валюті нерезидентам можливо тільки в передбачених НБУ випадках, зокрема для оплати товарів критичного імпорту або повернення нерезиденту авансу, отриманого після 23 лютого 2022 року на рахунок у банку України, через невиконання зобов'язання за договором. Тут варто зазначити, що перелік товарів критичного імпорту

було розширено окремими необхідними для аграріїв позиціями (добрива та сільськогосподарська техніка).

Крім того, було зменшено граничні строки розрахунків для всіх експортно-імпортних операцій з 05 квітня 2022 року: в мирний час вони становили 365 днів, у квітні їх зменшили до 90 днів, проте з червня вони становлять 120 днів.

На додачу об'єктивно унеможливило виконання зобов'язань українським постачальником заборона на експорт окремих видів сільськогосподарської продукції. Адже встановлено нульові квоти на вивезення таких товарів, як жито, овес, гречка та сіль. Разом з тим ще місяць тому «мораторій» у вигляді нульової квоти на експорт стосувався також проса та цукру, проте був скасований після звернення до Мінагрополітики профільних асоціацій аграріїв.

Слід також пам'ятати, що лише після ліцензування дозволено експортувати пшеницю, жито, просо, цукор, живу велику рогату худобу, м'ясо великої рогатої худоби, м'ясо птиці та яйця свійських курей.

Література:

1. Які умови створені для бізнесу задля перемоги у війні та одночасної підтримки торгового балансу. URL : https://biz.ligazakon.net/analytics/210611_zovnshnoekonomchna-dyalnstv-umovakh-vyni
2. Брянська Маргарита. Яськів Богдан. Зовнішньоекономічна діяльність в умовах воєнного стану. URL : <https://zn.ua/ukr/business/vijna-avtomatichno-ne-skasovuje-vikonannja-ranishe-vzjatikh-biznes-zobovjazan.html>

ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ

*Ангеліна Левчик,
здобувач освіти 3 курсу, 31-П групи
спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля
та біржова діяльність»
Науковий керівник: І.Бондарчук, викладач
ВСП «РФК НУБіП України»*

У великому бізнесі майже третина компаній, що призупинили свою діяльність, хочуть її відновлювати. Тільки 1% великого бізнесу в Україні планує закритися.

Із дрібним бізнесом все складніше.

Майже чверть дрібних та середніх підприємців вже повідомляє про «повну відсутність резервних фінансових коштів». Водночас близько третини кажуть, що їхній «запас міцності» – це кілька місяців. 22% мають можливість «потерпіти» місяць, перш ніж будуть змушені припинити роботу. Пів року і більше можуть протриматися лише 9% опитаних малих та середніх бізнесів. [2]

Тому, надважливим для підприємств є фінансове планування. Фінансове планування складається з підготовки глобального комерційного бюджету з урахуванням існуючих ресурсів компанії та орієнтованого на гарантування її економічної життєздатності та досягнення довгострокових цілей фінансової прибутковості, встановлених заздалегідь.

Компанія без планування та цілей – це невдала компанія в довгостроковій перспективі. Компанії повинні визначити, куди дивиться компанія у короткостроковій, середньостроковій та довгостроковій перспективі.

Для цього слід встановити проміжні цілі, які, в свою чергу, повинні підтримуватися стратегіями. Економічні та фінансові деталі стратегій, розроблених для досягнення цілей, включені у фінансовий план організації.

Фінансове планування відповідає на ключове питання: де компанія перебуває на довгостроковому горизонті п'яти років і більше.

Плід фінансового планування – фінансовий план. Це дуже обширний та детально розроблений документ, який дозволяє контролювати відповідність бізнесу умовам ліквідності, прибутковості та платоспроможності, необхідних для виживання в довгостроковій перспективі.

Таким чином, частина раніше встановлених цілей і йде рука об руку зі стратегічним планом компанії або бізнес-планом. Це ключовий документ, який гарантує вашу фінансово-економічну життєздатність.

Зокрема, це дозволяє аналізувати економічну та фінансову прибутковість бізнес-плану, визначаючи:

- початкові інвестиції у випадку новоствореного бізнесу, а також фінансові ресурси, необхідні для виконання стратегічного плану;
- реальні витрати для роботи підприємства;
- потреба у фінансуванні бізнесу та діапазон варіантів вибору найбільш ефективного;
- крім того, це дозволяє проектувати фінансову звітність фірми.

Фінансове планування також надає можливість акціонерам визначати час, протягом якого вони зможуть повернути свої інвестиції, а також наблизити прибутковість, яку вони зможуть отримати від свого бізнесу.

Однак занадто велике планування або занадто жорсткий план може ускладнити для компанії кращу адаптацію до змін. [3]

На період воєнного стану суб'єкти господарювання державного сектору економіки можуть скласти фінансовий план за скороченою формою, яка містить основні фінансово-економічні показники, визначені таблицями «Основні фінансові показники», III «Рух грошових коштів (за прямим методом)» та V «Інформація щодо отримання та повернення

залучених коштів» форми фінансового плану згідно з додатком 1 до Порядку № 205.

Таке спрощення передбачене наказом Мінекономіки «Про деякі питання фінансового планування в умовах воєнного стану» від 21.04.2022 р. № 938-22.

Проект фінансового плану за скороченою формою подають за допомогою системи електронної взаємодії органів виконавчої влади із використанням електронного підпису чи печатки. Якщо суб'єкт господарювання не підключений до системи, то проект фінансового плану за скороченою формою можна подавати у паперовому вигляді, підписаний керівником, із пронумерованими і прошнурованими сторінками у двох примірниках. [1]

Отже, маючи встановлений курс, підприємству легше приймати бізнес-рішення та уникати або контролювати ризики, спричинені вживанням тих чи інших дій, координувати відділи навколо різних раніше створених проектів, добре знати інвестиційні потреби, а також фінансування та виправляти відхилення будь-якого виду. [3]

Література:

1. БухгалтерUA. Мінекономіки спростило формування фінпланів для держсектору в умовах воєнного стану. URL: https://buh.ligazakon.net/news/211017_mnekonomki-sprostilo-formuvannya-fnplanv-dlya-derzhsektoru-v-umovakh-vonnogo-stanu

2. Анастасія Зануда. BBC News Україна. Бізнес під час війни: яку підтримку запропонувала влада і як виживає бізнес. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-60757453>

3. Economy-Pedia.com. Фінансове планування. URL: <https://uk.economy-pedia.com/11040675-financial-planning>

ЛОГІСТИКА ТА МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

*Ангеліна Левчик,
здобувач освіти 3 курсу, 31-П групи,
спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля
та біржова діяльність»
Науковий керівник: Л. Балдич, викладач
ВСП «РФК НУБіП України»*

Виклики для логістичної галузі з'явилися за декілька років до нового етапу російсько-української війни. Через пандемію ринок почав прискорено локалізуватися та переносити ланцюги постачання ближче до країни виробництва чи реалізації продукції. Але у 2022 році компанії змушені були приймати рішення максимально швидко.

Новий етап російсько-української війни став випробуванням для бізнесу. Складнощі з вантажоперевезенням спонукали негайно трансформувати та оптимізувати бізнес-процеси. Один із ключових викликів, з якими змушені були зіткнутися українські компанії, – переформатування логістики. [2]

З початком нової фази російсько-української війни, українська логістика зіткнулась з багатьма проблемами:

- *Відмова від накопичення.* Чим більше товарів знаходиться на складах, тим вищий обсяг заморожених фінансів. До того ж довго тримати товари на складах небезпечно – у разі атаки їх можна втратити.
- *Зміна складських умов.* 70-80% складських площ знаходилися у Київській області. З початком бойових дій компанії змушені були переїхати на захід України, де не було складських площ такої величини.
- *Складнощі з закупівлею товарів.* Проблеми пов'язані насамперед з обмеженістю асортименту й постачальників, блокуванням портів та навантаженням на залізничну інфраструктуру.

- *Ускладнення логістичних операцій.* Блокпости, огляди, комендантська година – все це ускладнює перевезення вантажів. Крім того, необхідно заздалегідь планувати запасні маршрути, оскільки є ризик нових атак. [2]

До війни 75% зовнішнього українського товарообігу припадало на морські порти. З 24 лютого 2022 року всі вони заблоковані. Проте, це не стало вироком. Навпаки, ми бачимо, що компанії почали шукати альтернативні шляхи для налагодження логістичних ланцюгів. [1]

Якщо резюмувати основні виклики, з якими логістика зіткнулась у перші два тижні з початку війни, одним із перших був пошук альтернативних шляхів доставки імпортованих контейнерів. На жаль, станом на початок війни тисячі контейнерів були заблоковані. Проте, до середини березня більшість учасників галузі було мобілізовано для пошуку нових рішень. Так виникли кілька шляхів доставки цих вантажів з портів Констанци, Гданська та Гдині. Оскільки спочатку не було маршрутних поїздів, фокус був на автоперевезеннях, але й тут компанії зіткнулися з нестачею машин та водіїв. Ситуація покращилася з часом, за сприяння Мінінфраструктури, і сьогодні немає великої проблеми з автоперевезеннями.

Щодо залізничного транспорту, контейнерні лінії стикнулися з відсутністю маршрутних поїздів із Констанци. Але виникли інші технічні проблеми, такі як різна ширина колій в Україні та Європі. Незважаючи на це, рішення все ж таки знайшли – Західний термінал запустив регулярний поїзд із Тернополя на Констанцу, що допомогло вивезти багато контейнерів, особливо, критичного імпорту та продуктів першої необхідності.

Наступна проблема виникла під час перевантаження в порту Констанци. Цей порт явно не очікував таких обсягів, відповідно, стикнувся із перевантаженням. Погіршило ситуацію навантаження митної служби.[1]

Суттєвою проблемою став експорт українського зерна. Війна внесла свої корективи у експортні можливості України. За словами Миколи Горбачова, директора УЗА, у довоєнний час через порти Чорного моря можна було експортувати близько 6 млн тонн зерна на місяць, а зараз (станом на травень 2022) наш експорт лише трохи перевищує 1 млн тонн, тобто, він знизився у 6 разів. Щодо альтернативних варіантів, над якими Україна працює разом із іншими країнами, вони не дозволять суттєво збільшити експорт, адже архітектура Європи побудована за іншими принципами. Тому вкрай важливо переглянути індустріальну торгівлю, вона повинна полягати у тому, щоб привозити кінцевому споживачеві в Європу максимальну кількість товару.

Розуміючи, яку загрозу має дефіцит продовольства на глобальному ринку, а також важливість експорту зерна для економіки України, ЄС розробляє свій план підтримки експорту, який покликаний ліквідувати бюрократичні та технічні проблеми, що виникають на кордоні з країнами ЄС.

Україна продовжує працювати над збільшенням спроможності експорту товарів суходелом аби відновлювати торгівлю із міжнародними партнерами. Адже єдиний вихід – це знаходити альтернативи в існуючих умовах і попри війну підтримувати та стимулювати економіку України.[1]

Найближчим часом у сфері української логістики очікується багато змін.

Бізнес продовжує проводити релокацію на захід. Це означає, що у масштабах країни ми будемо бачити частковий перерозподіл попиту. Якщо у промислово розвинених південно-східних регіонах спостерігається згасання економічної активності, то на заході країни, навпаки, маємо сплеск і підвищення інтересу підприємців до інвестування ресурсів. Внутрішня міграція створює передумови для перерозподілу інфраструктурних потужностей і відкриває нові можливості на майбутнє.

Попит на фулфілмент зростатиме. Будь-яка криза вимагає від бізнесу «скидання баласту», мати власну логістику стає не вигідним. Адже це – постійні витрати, які доводиться нести незалежно від об'єму продажів: на оренду складів, електроенергію, комунальні послуги та зарплати кур'єрів і логістів. Передання логістики на аутсорс дозволяє бізнесу бути гнучкішим при мінливості попиту. Тому послуга фулфілменту стає більш затребуваною.

Популяризація колаборацій. Бізнеси все частіше створюють колаборації та партнерства. Наприклад, збільшується попит на PUDO (pick up drop off), або міні-точки прийому та видачі посилок. Тобто це стелаж у кав'ярні або магазині, куди привозять та забирають посилки. Служба доставки отримує можливість доставити посылку ближче до клієнта, а кав'ярня чи магазин – продати додаткову чашку кави людині, яка прийде за посилкою.

Цифровізація стає необхідністю. Вона необхідна для того, щоб контролювати ситуацію в онлайн-режимі та шукати точки оптимізації. Це відбувається з усіма операційними процесами, тому оцифровка бізнесу та логістичних процесів виходить на перший план.

Великий бізнес поглинатиме дрібніший. Війна – це стрес-тест для бізнесу, внаслідок якого слабкі та дрібні бізнеси будуть закриватися та розпродавати свої активи. У тих, хто сильніший, є можливість їх викупити та інвестувати у розвиток. Тобто для когось це кінець бізнесу, для інших – можливість для масштабування.

Роль ціни зростає. Боротьба за гаманець клієнта ще ніколи не була настільки гострою, бо цей гаманець став тоншим. Роль ціни зростає, але разом з тим зараз як ніколи і людям, і бізнесу потрібні надійні партнери, які роками підтверджують якість своїх послуг.

Бізнеси дивляться на нові міжнародні ринки. Розуміючи, що ринок збуту в Україні зменшується, українські бізнеси починають шукати для

себе нові ніші та нові ринки. Ця модель cross border суттєво вплине на логістику, адже зросте попит на перевезення товарів за кордон. [3]

Будь-яка криза – це нові можливості. Європа та світ відкривають для нас двері, а Україна може їм дати масштабні цифрові проекти, потужні кадри та сучасні стартапи, які можна успішно масштабувати, щоб втриматися та продовжувати розвивати економіку та благополуччя людей. [3]

Література:

1. ЕВА – Європейська Бізнес Асоціація. Логістика та міжнародна торгівля в Україні в умовах війни. URL : <https://eba.com.ua/logistyka-ta-mizhnarodna-torgivlya-v-ukrayini-v-umovah-vijny/>
2. Укрінформ – Мультимедійна платформа іномовлення України. Логістика під час війни: як українському бізнесу організувати транспортні потоки. URL : https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/3566470-logistika-pid-cas-vijni-ak-ukrainskomu-biznesu-organizuvati-transportni-potoki.html
3. Тараненко О. Логістика в Україні. Що змінила війна? URL : <https://biz.nv.ua/ukr/experts/dostavka-i-logistika-pid-chas-viyni-shcho-zminilosya-zaraz-ostanni-novini-50273044.html>

УДК 658.7

УДАР ПО ТОРГІВЛІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

*Софія Мазена,
здобувач освіти 3 курсу, 31-П групи
спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля
та біржова діяльність»
Науковий керівник: І. Мартинова, викладач
ВСП «РФК НУБіП України»*

Війна рашистів проти України болісно вдарила майже по усіх сферах нашого життя, в тому числі по вітчизняній торгівлі. Адже руйнуються від ворожих снарядів та ракет виробничі потужності та склади, закриваються підприємства і торговельні точки, а значна частина українців залишилася без роботи та доходів. [2]

Збитки мережевих вітчизняних ритейлерів внаслідок повномасштабного вторгнення Росії становлять понад 50,7 млрд грн. Про це свідчать дані дослідження, проведеного Асоціацією ритейлерів України та Українською радою торгових центрів, які опитали 295 великих мереж і малих підприємств.

«Загальний обсяг прямих збитків торгової сфери оцінюється в 50,7 млрд грн (в середньому 30 475 грн на 1 м² площі пошкоджених торгових точок, або 17,4 млн грн на один пошкоджений магазин). За даними дослідження, з 50,7 млрд грн збитків 41% припадає на пошкодження будівель, приміщень магазинів, інженерних мереж, оформлення тощо», – йдеться в повідомленні Асоціації ритейлерів України.

Збитки за товарними залишками в магазинах (оцінка за закупівельною ціною) і втрати обладнання склали по 17%, втрати товару на складах – 14%, збитки складським, виробничим, офісним будівлям/приміщенням та обладнанню в них (які перебували у власності компаній) склали 9%, ще 2% становлять інші збитки.

У розрізі товарних груп найбільше постраждали продовольчі мережі – 60% від збитків по галузі. На другому місці – fashion-ритейлери, втрати яких склали 11% галузі торгівлі. У трійку найбільш постраждалих галузей торгівлі входять і продавці електроніки та побутової техніки – 7% від збитків по галузі. [3]

Наприклад, спеціалізована мережа GoodWine втратила склад у селі Стоянка Бучанського району Київської області, де було 1,6 млн пляшок вина, зокрема, і 15 000 колекційних.

Мережа супермаркетів АТБ за час війни втратила кілька розподільчих центрів, зокрема, був повністю знищений центр у Київській області площею у 25 000 м², ще один зруйнований наполовину.

Близько 200 із понад тисячі магазинів мережі не працювали. Проте вже на початку травня АТБ відновила роботу понад 100 магазинів у Київській, Чернігівській, Сумській та Харківській областях, що обули

тимчасово окуповані, а також відкриває нові магазини на Заході України - у Львові, Ужгороді та Чернівцях. [1]

Попри руйнування, торгівля продуктами відновлюється швидше, ніж інший ритейл. За даними RAU, на кінець травня не працювали лише 17% продуктових магазинів. Тоді як серед магазинів одягу таких понад 40%.

Після пального найшвидшими темпами дорожчають харчі. За даними держстату, до червня ціни на них в Україні зросли на понад 20%.

Найстрімкіше ростуть ціни на молочні продукти та рибу. Дорожчають також і овочі, зокрема огірки, помідори, кабачки та баклажани. Все через окупацію південних регіонів України, особливо Херсонщини, яку звільнили 11 листопада, звідки на столи українців до війни потрапляли овочі та фрукти, і звідки тепер росіяни вивозили їх фурами до Криму. [1]

Після чорної життєвої смуги завжди наступає біла. Так от і ця нещадна війна колись закінчиться, а наша країна зможе почати відбудовуватись та активно розвиватись.

Великим позитивним кроком для України є отримання статусу кандидата на вступ до Євросоюзу. А це означає, що для українців відкриється європейський ринок який буде в Україні. [1]

Література:

1. Як війна вдарила по торгівлі та що зможуть купити українці в магазинах. URL : <https://www.bbc.com/ukrainian/features-61829345>
2. Торгівля у часи війни: чи забудемо ми про нові електронні гаджети. URL : <https://www.unian.ua/techno/gadgets/torgivlya-u-chasi-viyni-chi-zabudemo-mi-pro-novi-elektronni-gadzheti-11880486.html>
3. Війна вдарила по торгових мережах: з якими товарами буде найскладніше. URL : <https://www.unian.ua/economics/finance/viyna-vdarila-po-torgovih-merezhah-z-yakimi-tovarami-bude-nayskladnishe-novini-ukrajina-11859171.html>

ПРОБЛЕМА ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

*Ірина Рис,
здобувач освіти 5 курсу 5-ОБ групи
спеціальності «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: І. Мартинова, викладач
ВСП «РФК НУБіП України»*

В усі часи люди прагнули забезпечити високу якість, особливо в тих випадках, коли треба було гарантувати її безпеку.

Якість товару – це сукупність його властивостей і характеристик, які додають йому здатність задовольняти обумовлені або передбачувані потреби покупця. Якість містить у собі не всі властивості товару, а тільки ті, що пов'язані із задоволенням конкретних потреб відповідно до призначення товару. Крім споживчих властивостей, якість включає й інші властивості товару, які забезпечують задоволення потреб проєктувальників, виробників, працівників сфери обігу, які мають відношення до товару [1].

Для забезпечення якості потрібна не тільки відповідна матеріальна база і зацікавлений, кваліфікований персонал, але й чітке управління якістю. Звідси такий підвищений інтерес до управління якістю з боку підприємств, що усвідомили істину: не можна розраховувати на стабільне забезпечення якості продукції без упровадження системи в роботі з якістю (системи якості), що відповідає сучасному рівню організації робіт у цій області [2].

Проблема якості і підвищення конкурентоспроможності стає ключовою для українських підприємств, сприяючи очевидному зростанню інтересу до стратегічних питань бізнесу і до проблеми якості, а також до підходів і методів їх рішення, виражаючись в різних формах:

❖ зосередженні зусиль широкого кола компаній на налагодженні виробництва конкурентоздатної продукції по своїх характеристиках;

❖ вивченні досвіду західних компаній, які поставляють на світовий ринок продукцію, що перевершує по своїх параметрах вітчизняну, з метою можливого його використання на своєму підприємстві;

❖ активізації діяльності по розробці і впровадженню системи менеджменту якості продукції, що відповідають вимогам міжнародних стандартів (у економічно розвинених країнах ці системи є не лише джерелом отримання конкурентних переваг, але і обов'язковою інфраструктурною основою для ефективної взаємодії компаній в умовах стрімкого розподілу праці, що заглиблюється);

❖ поступовому усвідомленні українськими менеджерами необхідності освоєння нової філософії якості і на її основі формуванні в компаніях принципово нової для вітчизняної практики організаційної культури [3].

Вирішення проблеми якості – невід'ємний елемент стратегії розвитку сучасних компаній, тому починати впровадження системи менеджменту якості продукції слід з визначення місця цієї системи в загальній стратегії компанії.

Загалом можна виділити три підходи до вирішення проблем якості: мінімальний, середній і максимальний. Кожен з них потребує своїх рішень і дій, які істотно відрізняються між собою.

1. Мінімальний підхід передбачає забезпечення й підтвердження безпеки продукції та послуг;

2. Середній, крім умов мінімального рівня, передбачає забезпечення та підтвердження якісних характеристик продукції та послуг на ринні встановлених нормативних вимог;

3. Максимальний, крім умов, передбачених середнім рівнем, зорієнтований на широкомасштабне прагнення до удосконалення вимог стандартів, досягнення та перевищення характеристик кращих зразків товарів і послуг, що пропонуються на зарубіжних ринках [4].

Необхідність здійснення цілеспрямованої діяльності по забезпеченню і підвищенню якості продукції на вітчизняних підприємствах обумовлена відносинами конкуренції, властивими ринковим умовам господарювання. В міру насичення ринку конкурентна боротьба за споживача посилюється, при цьому багаторазово зростає роль нецінових форм конкуренції, і в першу чергу конкуренції за якістю.

У зв'язку з цим, підвищення якості розглядається як один з найважливіших шляхів підвищення конкурентоспроможності, досягнення конкурентних переваг, що, у свою чергу, сприяє підвищенню економічної ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства.

Конкурентоспроможна продукція забезпечує конкурентоздатність підприємств, а це здійснює позитивний вплив на розвиток економіки в цілому. Так що якість продукції – це не просто часткова проблема для окремих виробників. Вона неминуче виростає в загальнонаціональну проблему якості життя населення. І найбільш наочно це можна бачити на прикладі післявоєнного економічного розвитку Японії, що стала визнаним лідером в області якості.

Крім забезпечення конкурентоздатності, випуск добротної продукції диктується необхідністю забезпечення її безпеки й екологічної чистоти, що контролюється державними органами на основі спеціальних законів. Держава вправі змусити підприємство забезпечити необхідну якість продукції, щоб виключити такі катастрофи, як Чорнобильська, максимально знизити можливість аварій на шахтах, морському, трубопроводному, залізничному та авіаційному транспорті, запобігти можливості отруєння людей харчовими продуктами.

Продукція й технологія повинні бути безпечні для населення і не завдавати шкоди навколишньому середовищу з вини тих, хто не хоче або не може забезпечити необхідну якість.

Так що, якщо підприємство не хоче сплачувати штрафні санкції за шкоду, що наноситься здоров'ю людей і навколишньому середовищу, якщо

воно хоче одержувати замовлення та успішно працювати в умовах ринку, – воно повинно організувати в себе сучасне управління якістю на високому фаховому рівні.

Отже, якість є одним з основних факторів підвищення конкурентоспроможності на вітчизняних та зарубіжних ринках. Тому підприємствам харчової промисловості необхідно приділяти велику увагу даному фактору, хоча він і потребує додаткових витрат. Проте ці витрати повністю компенсуються за рахунок отримання додаткових прибутків, так як існує високий попит на високоякісну продукцію харчування.

Література:

1. Товарознавство : Навчально-інформаційний портал НУБіП України. Тема 3. Якість товарів. URL: <https://elearn.nubip.edu.ua/mod/book/tool/print/index.php?id=279225> (дата звернення 17.10.2022).
2. Навчальні матеріали онлайн : сайт. URL: https://pidru4niki.com/1498081253536/menedzhment/osnovi_menedzhmentu_yak-osti (дата звернення 17.10.2022).
3. ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. «Управління якістю в охороні праці». Основні проблеми управління якістю в охороні праці. Методичні рекомендації, м. Харків, 2018. 19 с.
4. Проблема якості на сучасному етапі розвитку країни. URL: <https://helpiks.org/5-50968.html> (дата звернення 17.10.2022).

РОЗВИТОК БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

*Дарина Цинко,
здобувач освіти 3 курсу, 31-П групи
спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля
та біржова діяльність»
Науковий керівник: Л. Балдич, викладач
ВСП «РФК НУБіП України»*

Війна в Україні триває вже понад вісім місяців, і за цей час російські окупанти завдали значних збитків нашій державі. Як стверджують фахівці, цього року українська економіка зменшиться як мінімум на третину, а песимістичні прогнози кажуть про падіння на 40-45 відсотків. Деякі підприємці тимчасово або назавжди зупинили діяльність, а інші, вимушено переїхавши, підлаштовують свій бізнес під нові виклики. Дехто намагається пристосуватись до нових умов під час повномасштабної війни. Тому тема ведення та розвитку бізнесу у часи війни є актуальною.

Напрямки діяльності малого та середнього бізнесу з 24 лютого значно змінилися. Станом на кінець серпня найбільше реєструють підприємців, які пов'язані з роздрібною та оптовою торгівлею: їх частка складає 30 відсотків від усіх нових ФОПів, відкритих за півроку війни [2].

Статистика свідчить, що значна кількість українців навіть в умовах війни та значної невизначеності готові брати відповідальність як за свої, так долі і тих, кому створюють нові робочі місця. І тут чи не на перше місце має вийти державна підтримка цій активній частині суспільства.

Дії держави в цих умовах спрямовані на створення сприятливих умов для зростання активності бізнесу. Це і запровадження для ФОПів можливості сплачувати єдиний податок у розмірі 2 відсотків з обороту, і запуск безвідсоткових кредитів у рамках урядової програми «5-7-9». Нещодавно Кабмін започаткував амбітну програму «єРобота», у рамках

якої надаватиме гранти на розвиток бізнесу або на відкриття власної справи [2].

Проте цього явно замало, зазначила у коментарі УНІАН очільниця KSE Graduate Business School Валентина Сахно. За її словами, мікро- та малий бізнес все ще не відчуває достатньої підтримки держави. «Їх ринки або скоротились, або взагалі зникли. Вони самостійно вирішують питання, що їм робити далі. Деякі сектори заганяють їх в нові умови, де попередні моделі перестають працювати», – пояснила вона.

Чимало підприємців через військові дії перевезли свої підприємства до міст, де ситуація більш спокійна. Так, наприклад, Пиріжкова «Кііт». Яка раніше функціонувала в Ірпінь, Бородянка перемістились до Львова.

Сергій Стоян до повномасштабної війни жив в Ірпені і пік пироги для закладу в Бучі. Його друг Іван Демченко з Бородянки працював там баристою. Їм обом вдалося виїхати з цих містечок на північному заході від Києва, які з перших днів повномасштабної війни постраждали від російських окупантів. Зрештою хлопці поселилися у Львові. Вони не могли сидіти без діла, а натомість вирішили втілити давній задум – відкрити власний заклад. Так 7 квітня у місті з'явилася пиріжкова «Кііт» [3].

Звичайно, пристосовуватись до ведення підприємницької діяльності на новому місці непросто, проте така можливість є. Варто щось робити, аби мати можливість працювати та допомогти країні. Тепер у самому центрі Львова на вулиці Руській, буд. 3 можна побачити табличку з написом: *«Сергій та Іван вітають вас у цьому віконці. Ми приїхали з Ірпеня і Бородянки. Робимо те, що вміємо найкраще – смачно готувати їжу і варити каву. Підтримайте нас, ми підтримуємо ЗСУ»*. Вони знаходять, закупають і передають обладнання для військової частини, де служить дядько Сергія [3].

Ще одним із напрямків розвитку, є співпраця із іншими країнами. Так, 28% українських МСБ, що працюють під час війни, вже розширили

свою діяльність на закордонного споживача. Ще 21% планують почати це зробити у майбутньому. Українські виробники найбільше продають свої товари та послуги на ринки США (30%), Польщі (27%), Німеччини (13%), Великої Британії (10%), Литви (10%) та Канади (10%) [1].

Серед найбільш пріоритетних ринків, які український бізнес розглядає для подальшого розширення географії продажів такі країни:

- Польща (61%);
- Болгарія (13%);
- Велика Британія (13%);
- Італія (11%);
- Молдова (11%) [1].

Серед перешкод, які стримують вихід малого та середнього бізнесу на іноземні ринки, є нестача фінансових ресурсів, профільних знань та нестача виробничих потужностей.

Розглядаючи можливість запровадження додаткових стимулів для розвитку бізнесу під час війни, Анни Дерев'янка відзначила, що для підприємців важливою є стабільність економічних правил гри в країні, щоб у цих складних умовах правила та процедури роботи не змінювались кардинально.

«Наприклад, для бізнесу важливим є, аби фіскальний тиск на підприємців не збільшувався, а перевіряючі органи були партнерами бізнесу, а не механізмом додатково тиску. Для великого бізнесу це буде наразі найкращим механізмом стимулювання», – сказала вона.

За словами Дерев'янка, великий бізнес, насправді, не очікує від держави фінансової підтримки, адже розуміє, що тій і самій зараз важко, а фінанси потрібні для забезпечення перемоги у війні. Проте, така фінансова підтримка важлива для мікро- та малого бізнесу, адже у них запасу міцності було значно менше [2].

Отже, вести бізнес в умовах війни надзвичайно непросто. Тому важливою буде реакція уряду на потреби вітчизняного бізнесу.

Підтвердженням цьому є рішення Кабінету міністрів, за яким з 1 вересня деяким військовозобов'язаним дозволять короткострокові бізнес-відраджень за кордон, що має суттєво покращити стан експортоорієнтованих підприємств. Таку пропозицію бізнес почав озвучувати майже з початку російського вторгнення, а урядового рішення довелося чекати майже півроку. Скільки наші компанії втратили через це запізнення – питання риторичне.

Варто розуміти, що фінансова допомога від країн-союзників – це важливо і потрібно, але левову частину надходжень до державного та місцевих бюджетів мають скласти надходження від національної економіки, нашого українського бізнесу. Буде ефективно працювати бізнес – і у нашій країні з'являться гарні перспективи на швидке відновлення після перемоги.

Література:

1. Бізнес під час війни: скільки підприємців почали працювати «на закордон». URL : <https://www.google.com/amp/s/www.epravda.com.ua/news/2022/09/27/691914/index.am>
2. Допомога під час війни: як держава може стимулювати розвиток бізнесу. URL : <https://www.unian.ua/economics/finance/dopomoga-ukrajincyam-pid-chas-viyni-2022-yak-derzhava-mozhe-stimulyuvati-rozvitok-biznesu-novini-ukrajina-11953230.html>
3. Як український малий бізнес адаптується під час війни. URL : <https://ukrainer.net/biznes-adaptuietsia/>

АГРАРНИЙ БІЗНЕС УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

*Данило Шелестун,
здобувач освіти 3 курсу, 32-ІІІ групи
спеціальності «Інженерія програмного забезпечення»
Науковий керівник: Т. Купчишина, викладач
ВСП «РФК НУБіП України»*

Багато років український АПК до повномасштабного вторгнення РФ посідав провідні позиції серед експортерів світу. Україна займала топові позиції в структурі імпорту таких країн, як Китай, Єгипет, Індонезія, країни ЄС, Туреччина, Пакистан, Бангладеш, Марокко, Туніс, Лівія та інші. Кожна п'ята тонна української пшениці йшла на випічку хліба та хлібопродуктів в країнах Близького Сходу, Африки та Південно-Східної Азії. 20% експортованої кукурудзи годувало тваринництво та птахівництво Італії, Іспанії та Португалії. Внесок у світовий продовольчий ринок 2021 р. еквівалентний харчуванню близько 400 млн. осіб [1].

У 2021 році 40 % від загального експорту України становила агропродукція [1].

Повномасштабна війна стала справжнім випробуванням для аграріїв. Вторгнення спричинило руйнування налагоджених роками процесів, логістичних ланцюгів. Багато посівних територій було заміновано, до частини немає доступу, знищено техніку та склади.

Попри масштабні руйнування сільськогосподарської інфраструктури, мінування полів та зниження обсягів виробництва, провідні експерти стверджують, що цій ключовій галузі навряд чи загрожує втрата статусу житниці Європи та світу [2].

Хоробрість українських аграріїв не має меж, тож попри жахіття війни на весні цього року вони дали старт посівній. Агробізнес налагоджує логістику та співпрацю з іноземним ринком, розширює свої виробництва на заході країни.

Попри всі перешкоди українські аграрії засіяли 9,9 млн. га сільгоспугідь із 11,45 млн. га запланованих. Через воєнне вторгнення та окупацію територій ці показники на 3,5-4 млн. га менші, ніж в 2021 р. [4].

За попередніми оцінками науковців, потенційна пряма шкода, якої було завдано вітчизняній сільськогосподарській інфраструктурі та її активам внаслідок повномасштабної агресії РФ проти України, перевищує 6 млрд. дол [2].

Додаткові економічні втрати галузі від війни лише у 2022 р. очікуються у розмірі близько 22 млрд. дол., а зниження доходів сільського господарства та суміжних секторів – від 10 до 30% [2].

Сьогодні український агробізнес працює в надскладних умовах і разом з тим демонструє гнучкість та ефективність. Через складну логістику зернових, сільське господарство переорієнтовується, фермери все більше роблять ставку на олійні культури.

Війна змусила шукати альтернативні та нестандартні рішення для експорту української агропродукції. Серед таких альтернатив – будівництво трубопроводу для експорту олії.

На початку вересня 2022 р. між Україною та Польщею був підписаний меморандум щодо будівництва трубопроводу, який транспортуватиме олію з України до Польщі. Такої лінії немає ніде в світі. Новий транспортний коридор має запрацювати вже наступного року [3].

Труба на експорт олії буде затребувана і після війни, оскільки Україна є і залишиться світовим лідером з експорту рослинної олії. Це довгостроковий проект, який змінить ринок. Ідея полягає в експорті рослинної олії з польських портів до третіх країн. Україна зможе транспортувати трубопроводом до Гданська до 2 млн. тонн олії на рік.

Сільське господарство та виробництво продовольства залишаються пріоритетними галузями в умовах війни. На плечах українських аграріїв лежить продовольча безпека всієї держави. Тому Уряд України спільно із Міністерством аграрної політики та продовольства з початку війни роблять

все можливе для полегшення роботи аграріїв. За період з початку війни було:

- скасовано додаткові процедури із сертифікації насіння;
- спрощено маркування імпортованих харчових продуктів і кормів в умовах воєнного стану;
- знято бюрократичні перепони щодо експорту та ліцензування дозволених груп товарів;
- ухвалено ряд рішень, які полегшують доступ виробників сільськогосподарської продукції до пального, пестицидів та агрохімікатів в умовах воєнного часу;
- скасовано ліцензування експорту кукурудзи та соняшникової олії;
- спрощено умови ведення бізнесу, зокрема фітосанітарні заходи та процедури;
- спрощено реєстрацію сільськогосподарських машин та механізмів у період воєнного стану тощо [3].

Стартувала Програма підтримки для агропромислових підприємств «Доступні кредити 5-7-9%» та програма «Державні гарантії на портфельній основі» стартували вже кінці березня 2022 р.[3].

Значну допомогу агробізнес отримує від міжнародних донорських організацій. Велику частину міжнародної допомоги залучив Євросоюз. Так, з 1 вересня 2022 р. у Державному аграрному реєстрі розпочато приймання заявок в межах нової програми допомоги малим агровиробникам на загальну суму понад 1,5 млрд. грн., яка фінансується з бюджетної підтримки ЄС.

Безповоротну допомогу можуть отримати аграрії, які обробляють від 1 до 120 га сільськогосподарських угідь або утримують від 3 до 100 корів. Проте і земельні ділянки, і корови мають бути зареєстрованими, оскільки це ключова умова отримання допомоги. Цю допомогу можуть отримати й особисті селянські господарства.

Не останню роль в підтримці вітчизняного аграрного бізнесу відіграє ФАО. Після початку війни вона розробила план швидкого реагування і закликає спрямувати 115,4 млн. дол. на підтримку майже мільйона жителів сільської місцевості шляхом надання сільськогосподарської допомоги і гарантування продовольчої безпеки для тих, хто найбільше постраждав унаслідок війни.

Нині в Україні необхідно зробити все можливе для підтримки виробництва сільськогосподарської продукції в умовах військового стану, активізувати співпрацю з міжнародними та міжурядовими організаціями. Це сприятиме надійному забезпеченню населення України продовольством, підвищенню доступності харчових продуктів, утриманню провідних позицій України на світових ринках сільськогосподарської продукції.

Література:

1. Аграрний бізнес під час війни: труднощі і перспективи. URL: <https://hub.kyivstar.ua/news/agrarnyj-biznes-pid-chas-vijny-trudnoshhi-ta-perspektyvy/>
2. Громов О. Сільське господарство під час війни: зміна пріоритетів. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/silске-gospodarstvo-pid-chas-vijni-zmina-prioritet/>
3. Кузовкін Е. Аграрні відносини під час війни: як держава допомагає аграріям з регіонів, що постраждали від воєнних дій. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/agrarni-vidnosini-pid-chas-viyini-yak-derzhava-dopomagaе-agrariyam-z-regioniv-shcho-postrazhdali-vid-.html>
4. Переорієнтація агробізнесу: як змінюється українське сільське господарство в умовах війни. URL: <https://minagro.gov.ua/news/pereoriyentaciya-agrobizesu-yak-zminyuyetsya-ukrayinske-silске-gospodarstvo-v-umovah-vijni>

СЕКЦІЯ V «МЕНЕДЖМЕНТ»



*«Ні про що не турбуватись, ні за чим не турбуватись – значить,
не жити, а бути мертвим, адже турбота – рух душі,
а життя – се рух»*

Григорій Сковорода

ГРОШОВІ РЕФОРМИ ТА ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ

*Світлана Артюшик,
здобувач освіти 3 курсу, 31-М групи
спеціальність «Менеджмент»
Науковий керівник: О. Конончук, викладач-методист
ВСП «РФК НУБіП»*

Протягом багатьох років спостереження та аналізу в історії існувало два основних методи проведення грошових реформ, а саме: метод блокування банківських рахунків на заздалегідь визначений термін або в деяких випадках на невизначений термін, і метод списання коштів населення на банківські рахунки і одночасно заміна коштів на нову грошову одиницю. Перший метод грошових реформ полягає в тому, що заблоковані кошти можна конвертувати у цінні папери що в свою чергу не будуть знецінюватися і приносять дохід власникам цих паперів, а другий метод застосовує зрівнювання витрат на проведення реформи і досягнення соціальної справедливості що іноді може принести більше шкоди ніж користі.

Грошова реформа – це повна або часткова структурна перебудова наявної грошової системи країни з метою оздоровлення грошей чи поліпшення механізму регулювання грошового обороту.

Особи, що проводять реформи можуть за необхідності використати різні варіанти комбінування цих методів, вдаватися до застосування інших важелів і прийомів. Але слід пам'ятати, що вони дають найкращий результат лише за таких умов [3]:

- одночасного і узгодженого реформування відносин економіки, кредиту, фінансів і грошового обігу;
- формування ефективної нормативно-економічної бази;
- впровадження єдиних рівностей стосовно усіх іноземних валют;

- встановлення обґрунтованого розрахункового курсу національної грошової одиниці.

Важливе значення для успіху реформи має правильний вибір методу стабілізації національної валюти. В процесі грошових реформ можуть застосовуватись такі методи стабілізації валют: дефляція, деномінація, нуліфікація, девальвація, ревальвація.[1],[4].

Дефляція – це процес призупинення або стримування темпів зростання грошової маси в обігу.

Дефляційна політика проводиться державою за допомогою фінансових та грошово-кредитних заходів; серед фінансових заходів основне місце займають підвищення податків, скорочення бюджетних витрат, «заморожування» цін та заробітної плати, масовий продаж державних цінних паперів. До грошово-кредитних заходів включають скорочення грошової емісії і кредитних вкладень шляхом кредитної рестрикції, підвищення центральним банком дисконтного процента та норм обов'язкових резервів комерційних банків.[5]

Деномінація – обмін усіх старих грошових знаків на нові в певній пропорції з одночасним перерахуванням у цій пропорції цін, тарифів, заробітної плати, пенсій, стипендій, балансової вартості фондів, платіжних зобов'язань тощо. Внаслідок деномінації відбувається укрупнення масштабу, що призводить до різкого зменшення грошової маси в обігу, а також спрощуються і здешевлюються всі розрахунки, зменшуються витрати на забезпечення грошового обігу.

Нуліфікація – оголошення державою знецінених грошових знаків недійсними.

У безнадійних випадках держава в змозі вдаватися до нуліфікації, тобто анулювання існуючих грошових знаків, щоб розпочати все з «чистого аркуша». Проводиться вона за умови надзвичайно великого падіння купівельної спроможності грошей, коли стає недоцільним будь-

який обмін їх на нові гроші. Такий захід прийнятий при зміні влади, при створенні власної національної грошової системи.

Девальвація – знецінення національної грошової одиниці порівняно з іноземною валютою чи міжнародними валютно-розрахунковими одиницями. Проявляється вона у підвищенні валютних курсів іноземних валют по відношенню до національної валюти чи, однозначно, в зниженні курсу національної валюти.

В сучасних ринкових умовах девальвація може проводитись цілеспрямовано як метод валютної політики держави з метою впливу на розвиток зовнішньо економічних відносин наприклад: посилення демпінгу, підвищення конкурентоспроможності продукції, врегулювання платіжного балансу. Більше того, в умовах режиму плаваючих курсів валют девальвація може відбуватись стихійно у вигляді тривалого зниження ринкового курсу валют [1].

Ревальвація – підвищення курсу вартості національної валюти по відношенню до іноземних чи міжнародних валют. Головною причиною ревальвації є період – коли у державі спостерігається тривалий час активне сальдо платіжного балансу, що одночасно означає наявність дефіцитів у її партнерів. Вона може бути викликана, внаслідок валютної спекуляції, тобто коли було обміняно надмірну суму іноземної валюти на національну і при цьому не розрахувавши можливостей центрального банку [1,3,4].

Отже, грошова реформа – це цілеспрямовані перетворення, за допомогою яких здійснюються рішучі комплексні дії, спрямовані на оздоровлення економіки, фінансів, грошового обігу тощо. Актуальність грошової реформи посилена тим, що в процесі державотворення необхідно створити ефективну й надійну грошову систему. Протягом багатьох років, як свідчить історія, вийти із кризи без грошової реформи, без проведення власної грошової політики практично неможливо. Але перед тим як проводити реформу потрібно провести аналіз та правильно вибрати метод

стабілізації валют, оскільки неправильно підібраний метод може призвести до ще більшого занепаду держави.

Література:

1. Гроші та кредит : Підручник/ За ред. Богдана Івасіва,; М-во освіти і науки України, НБУ, Терноп. акад. нар. госп.. -Тернопіль: Карт-бланш, 2000. -510 с.
2. Добросердова Т. О., Кардашова Т. М Гроші, грошовий обіг та кредит: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / Азовський регіональний ін-т управління при Запорізькому держ. ун-ті. — Бердянськ : ТОВ "Будинок техніки плюс", 2002. — 110с.
3. Івасів Б. Гроші та кредит: Підручник / Тернопільська академія народного господарства. — Т. : Карт-бланш, 2005. — 528с.
4. Колесніченко В. Гроші та кредит: Конспект лекцій / Харківський національний економічний ун- т. — Х. : Видавництво ХНЕУ, 2007. — 208с.
5. Розмарина А. Гроші та кредит у системі сучасних економічних відносин: Навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / Одеський держ. екологічний ун-т. — О. : ТЭС, 2004. — 109с.
6. Савлук М. Гроші та кредит: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана — К. : КНЕУ, 2006. — 200

УДК 338.1

ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

*Алла Гнатюк,
к.е.н, доцент, викладач-методист
ВСП «РФК НУБіП України»*

Останні місяці виявилася надзвичайно складними як для української держави в цілому, так і підприємств зокрема. Поряд з усталеними проблемами функціонування підприємств з'явилися нові загрози, викликані активізацією бойових дій та введенням воєнного стану.

Багато бізнесів зупинилися або суттєво скоротили виробництво, деякі великі підприємства, наприклад Кременчуцький нафтопереробний завод або “Азовсталь”, були знищені фізично. Блокада Чорного моря серйозно ускладнила експорт аграрної та металургійної продукції (це

основна група товарів, які експортує Україна). У результаті інвестиції в економіку зменшилися, а нові проєкти були призупинені. Крім того, населення суттєво скоротило витрати на непершочергові товари та послуги. Кілька мільйонів українців, переважно жінок з дітьми, виїхали за кордон. Як наслідок, зменшився споживчий попит на товари та послуги загалом.

Уряд вжив низку заходів, щоб підтримати економіку. Зокрема, знижено податки, надано фінансову підтримку вимушеним переселенцям, підприємствам та їх працівникам, спрощено деякі бюрократичні перепони для бізнесу та організовано допомогу з переїздом у безпечніші регіони.

Національний банк зафіксував курс гривні, щоб запобігти паніці та втримати інфляцію під контролем, а також забезпечив стабільну роботу банків і системи безготівкових розрахунків. Ці заходи трошки пом'якшили негативний вплив війни. Втім, вони не могли врятувати економіку від стрімкого падіння.

За підсумками першого кварталу ВВП України знизився більш ніж на 15%. Падіння економіки у другому кварталі, за оцінками НБУ, становило близько 40%. За 3 квартали падіння ВВП складає 30% [1]. Через понесені внаслідок війни втрати економіка не зможе відновитися швидко, адже знищено та пошкоджено багато підприємств та інфраструктурних об'єктів (мостів, доріг, колій, мереж).

До того ж поки триває війна бізнес обережно вкладатиме кошти у свій розвиток, а споживання населення залишатиметься стриманим. Ураховуючи це, фінансові аналітики очікують, що за підсумками року економіка скоротиться приблизно на третину. За умови завершення активної фази бойових дій до кінця поточного року і повного розблокування морських портів економіка почне відновлюватися в наступні роки і зростатиме на рівні 5-6% на рік.

Інфляція в Україні висока – ціни зросли на 23,8% у серпні 2022 року порівняно з серпнем 2021 року [2]. З одного боку, українська економіка

відчуває на собі високу вартість енергоносіїв у світі. З іншого – інфляційний тиск посилюється через війну. Тимчасова окупація частини регіонів, бомбардування підприємств, мінування шляхів та земель, руйнування мостів і доріг, блокада чорноморських портів – все це призводить до додаткових витрат бізнесу та дефіциту окремих товарів. У таких умовах, коли майбутнє невизначене, бізнес закладає ймовірні збитки в ціну своєї продукції. Водночас люди шукають захисту від знецінення грошей, наприклад купуючи валюту або імпортні товари. Економісти називають це погіршенням очікувань, яке вже саме по собі може стимулювати зростання цін. НБУ очікує, що темпи зростання споживчих цін за підсумками цього року перевищать 30% [2]. Проте в наступних роках інфляція знижуватиметься і вже в 2024 році повернеться до однознакового рівня – тобто нижче 10%.

Унаслідок війни і скорочення виробництва багато українців залишилися без роботи. Рівень безробіття стрімко зріс і в II кварталі сягнув близько 35%, за оцінками. Підприємства, передусім малі і середні, знизили зарплати. Поступово бізнес і громадяни пристосовуються до діяльності в умовах війни. З квітня кількість резюме на сайтах працевлаштування стрімко зростала. Збільшується й кількість вакансій, хоча значно повільніше. Як наслідок, за оцінками аналітиків, до кінця року безробіття знижуватиметься повільно, а реальні зарплати скоротяться. Однак, з поліпшенням безпекової ситуації стан ринку праці поліпшуватиметься в наступні роки. Очікується, що значним попитом під час відновлення країни користуватимуться працівники, задіяні в логістиці та відбудові інфраструктури. Номінальні зарплати досить швидко зростатимуть, однак у реальному вимірі у 2023-2024 роках вони будуть все ще нижчими довоєнного рівня [1].

Але є і добрі новини. Бізнес і звичайні українці помалу відійшли від першого шоку та пристосовуються до діяльності в умовах війни.

Підприємства вже почали відновлювати виробництво, а також подекуди запускають нові проєкти.

Аграрії, попри усі складнощі, провели посівну навесні й практично зібрали врожай. З кожним місяцем зростають і поставки української продукції за кордон. Частина людей, що виїздили на початку війни, повернулися в Україну. Все це поживляє внутрішній попит, що є доброю ознакою для економіки.

Дійсно, війна – це дуже високий рівень невизначеності щодо подальшого розвитку подій. Можливий як песимістичніший, так і оптимістичніший сценарії. Наприклад, якщо безпекові ризики триватимуть довше, економічне відновлення розпочнеться лише у 2024 році. Інфляція почне знижуватися вже в наступному році, але це зниження буде. Натомість, якщо західні партнери швидко узгодять план відновлення України і нададуть для цього кошти, економічне зростання та зниження інфляції буде значно швидшим у наступних роках, ніж очікує зараз.

Література:

1. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 26.10.2022).
2. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 26.10.2022).

УДК 159.9

ПСИХОЛОГІЧНІ ТА МОРАЛЬНІ НАСЛІДКИ ДЛЯ ЛЮДЕЙ, ЩО ПЕРЕБУВАЛИ ПІДОКУПАЦІЄЮ

*Діана Горшкова,
здобувач освіти 2 курсу, 21-М групи
спеціальності «Менеджмент»
Науковий керівник: Е.Обарчук, викладач-методист
ВСП «РФК НУБіП України»*

ООН називає цифру 1,9 мільйона українців, евакуйованих із захоплених росіянами територій, повернулись додому. На тимчасово

окупованих територіях України ще залишаються близько 1 млн 200 тис. людей. Орієнтовно 300 тис. осіб на Донеччині, 500 тис. на Херсонщині, 350 тис. у Запорізькій області.

Війна, яку принесли на українську мирну землю росіяни, змінила наше життя на до і після та, на жаль, в наші скрутні часи внесла свої неочікувані корективи і у психічне здоров'я. Щастя, радість, сміх, безпечність кудись ділися, а залишилися – неприродне фізичне і психічне безсилля, напруга, тривога, страх і відчай.

З'явилося те, чого раніше не було – незрозумілість і непередбачуваність.

У багатьох людей склалося враження, що рухнув світ через те що неможливе у сьогоднішньому світі сталося – смерть, каліцтва, руйнування цілих міст і сіл, те до чого звикнути й при звичаїтися є не в людських силах. Ми платимо високу ціну за бажання бути вільними і жити на своїй землі.

У декого – відчуття втрати життєвого стимулу, нерозуміння ситуації, сенсу майбутнього, відсутність продовжувати раніше розпочате важливе через втрату будь-якого сенсу. Усе відкладено, зупинено, перервано.

Людям важко спланувати день, утримувати думки, які плутаються. Найпростіші речі забирають значно більше часу ніж раніше.

Людина не може зосереджуватися на почутому, іноді не усвідомлює суті сказаного іншими людьми.

У одних людей стрес запускає беззупинний плин думок, іншим – важко взагалі фізично боляче говорити.

Через неможливість змінити ситуацію на краще у людей виникає раптова ненависть до чогось або когось, роздратування щодо найменших дрібниць.

Багато хто відчуває себе покинутим, самотнім у гіркому смутку (переважно серед людей, які втратили близьких, житло). Для них світ став безбарвним, спустошеним, не цікавим, «пошматованим».

У більшості українців порушився сон, а саме – безсоння чи, навпаки, –сонливість.

Сьогоднішній гіперстрес викликає на щастя тимчасові варіанти психічної норми завдяки закладеній природно – генетичній програмі виживання людиною потрясінь без божевілля з твердою вірою у перемогу.

Що відбувається з нами, як змінюються наш настрій під час війни? Як це можевплинути на кожного з нас? Як зменшити негативні наслідки?

Коли відбувається щось жахливе і неочікуване, люди спочатку відчують шок, діють автоматично, по програмі виживання. Розум намагається перебирати варіанти майбутнього, щоб якось підготуватися до нього - і не може цього зробити. Планування обмежене до декількох годин.

Потім повертаються базові емоції, і після шоку можуть прийти, наприклад, відчай, жах, заперечення і т. д. Повірте, дуже довго боятися чи тривожитись не вигідно нашому організму, і він знайде, як впоратися й з цими відчуттями.

Психологічна війна - це атака на ідентичність кожного, на базові питання: "хто я?", "яка моя функція?", "яке моє місце у всьому, що коїться?", "що я маю робити?". У військових з цим проблем переважно немає, а от у цивільних ідентичність - під сильним ударом.

Саме ця неможливість щось змінити, провина, яку зараз відчують багато людей, які знаходяться на територіях бойових дій, і є атакою на ідентичність. Провину відчують УСІ, хто не відчуває безпосередній страх. У психології це можна описати такою собі прямою, на одному кінці якої - провина, на протилежному – страх.

На фронті страшно, і там немає місця провині, а в тилу - деморалізує провина. І те, й інше почуття вважаються нормальними в якихось межах. Але якщо воно «затоплює» - психіка не справляється. Якщо затоплює страх, боєць залякає на місці. Якщо в тилу затоплює відчуття провини, людина перестає нормально працювати.

Важливо не дозволяти провині заморожувати себе в бездіяльності.

24-го лютого 2022р ми відчули, що ми і ЗСУ – це одне тіло.

І психологічно - це правда. Кожен має вплив на кожного: посмішка в Рівному, гарний настрій у Львові й якісно виконана робота в Тернополі передається через сотні рук і врятує життя солдату в Харкові. Це і є єдність духу.

Зараз немає неважливої роботи, немає неважливих людей. Кожен може докластися по крихті, і ті нелюди вдаляться.

Допомагати одне одному, он-лайн поширювати інформацію - теж дуже важливо. Тримати зв'язок, м'яко переконувати, підбадьорювати тих людей, які вже повернулись додому, жартувати - теж важливо. Берегти себе й турбуватися про своє виживання - неймовірно важливо. Варити каву клієнтам кав'ярні, дякувати, малювати меми - усе.

Найкращий засіб від атаки на ідентичність - чітко знати свої сильні сторони і визначити свій сектор оборони, як у стрільця в ЗСУ - це 40 градусів або 120 – у кулеметника. Не намагайтеся братися за все одночасно, визначте свої задачі, робіть хоч щось і робіть це добре.

Навіть, якщо почнуть вичерпуватися фізичні й психічні сили, і прокинуться відчай і страх. Це нормально, просто продовжуйте тримати свій сектор оборони.

А коли виникають розчарування і відчай? Правильно, коли є очікування, що війна колись закінчиться. Рецепт простий: нехай краще перемога стане для нас несподіванкою, ніж доведуть до відчаю пусті очікування.

Багато хто порівнює нашу ситуацію з Ізраїлем. Так от, краще звикнути, що це тепер триватиме тижні, місяці й навіть роки - як в Ізраїлі. Вони б програли, якби очікували швидкого закінчення. Чим ми гірші? Ми теж віримо в перемогу, але маємо не чекати її, а працювати й жити в усьому цьому.

Краще підготуватись до втрат вже сьогодні, прийняти те, що вже сталося, ніж бути шокованим у майбутньому. Це допомагає змиритися з

тим, що уже відбулося. І жити повним життям зараз, кожного дня, кожну хвилину.

А подолавши надмірні очікування, можна починати жити. Заведіть собі якісь рутинні заняття й традиції. Виділіть три - чотири перерви на перегляд новин замість цілого дня. ЗСУ справляться без нашого перегляду новин, а ось без нашої роботи їм буде важче.

Тим, хто в підвалах у містах, що в облозі, ваша робота - вижити. Україні потрібні українці.

І головне – сенс життя. Без сенсу людина не може жити. Сенс цієї війни мизнаємо чітко, це вони його не мають, тому й програють.

Література:

1. Психологічні наслідки війни [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.bsmu.edu.ua/blog/psychologichni-naslidky-vijny/>

УДК 658.3

РОЛЬ МЕНЕДЖЕРА В ОРГАНІЗАЦІЇ

*Наталія Івашко,
здобувач освіти, 3 курсу, 31-М групи
спеціальності «Менеджмент»
Науковий керівник: І. Бондарчук, викладач-методист
ВСП «РФК НУБіП України»*

Успішна підприємницька діяльність у будь-якій сфері значною мірою залежить від кадрів. Тому не втрачає свого значення відоме більш як тисячу років гасло: «Кадри вирішують все».

Досвід засвідчує, що залучення до роботи на підприємстві чи в корпорації справді талановитого менеджера є не менш важливим, ніж фінансові інвестиції, створення нових додаткових виробничих потужностей тощо.

Менеджер – це керівник (директор, адміністратор, керуючий та ін.), що, як правило, має спеціальну управлінську освіту і відповідає за розробку і прийняття рішень з організаційних питань менеджменту. На відміну від спостережних і контрольних органів, менеджер завжди

наділяється виконавчою владою і несе повну відповідальність за очолювану ділянку роботи.

Професіоналізм менеджера полягає в наявності знань і навичок у сфері менеджменту, маркетингу й організації виробництва, здатності до роботи з людьми в умовах конкурентного середовища.

У розвинених капіталістичних країнах ще й досі немає єдиного погляду на роль менеджера у суспільстві як професійно підготовленого фахівця. Безумовно, сучасний світ значно складніший і залежить від багатьох нових чинників, але наведене висловлювання може бути орієнтиром для тих, хто долучається до управлінської праці на даному етапі ринкових перетворень в Україні і готовий так навчатися і працювати, щоб бути на рівні сучасних вимог до неї.

Першими концепцію менеджменту розробили американці. Вони ж першими «зліпили» й образ менеджера. З американської точки зору, менеджер — це фахівець, який має вищу професійну освіту, дуже часто як додаткову до інженерної, юридичної, економічної тощо. Україна, як європейська держава, безумовно, орієнтується у першу чергу саме на цей досвід формування ролі менеджера у суспільстві. Але вона поки що знаходиться лише на першому етапі ринкових перетворень і потреба у менеджерах тут набагато вища, ніж у країнах, де ринкова економіка вже діє віками або десятиліттями.

І коли це завдання буде виконано, оптимізується і мережа вищих освітніх закладів, які мають спеціальність «Менеджмент», зміцниться їхня навчальна база, зросте якість підготовки менеджерів. Звідси і відповідний образ такого фахівця — як представника цікавої, вкрай необхідної професії. А оскільки знання і професійна діяльність менеджера дають йому можливість більше, ніж будь-якому іншому спеціалісту, просуватися по службових сходинках і стати керівником – це ще і престижна професія.

Якщо підприємництво – це створення нової сфери бізнесу, нової справи, то завдання менеджменту – подальший розвиток уже створеної

справи, підвищення її ефективності. Діяльність менеджера відіграє вирішальну роль у забезпеченні ефективного підприємства. Менеджери є носіями організуючого початку в системі управління, його ключовою ланкою. Професор Володимир Черняк так пише про роль менеджменту і менеджерів (газета «Голос України», 16 березня 1993р.): «Знаходячись у США, я запитував у різних людей про причини банкрутства. Мене вразило те, що всі вони, немов змовилися, відповідали однаково. Говорили, що банкрутом стають з трьох причин: перша - погане управління, друга - погане управління, третя - погане управління. Це означає, що успіх діяльності підприємства ґрунтується на менеджменті».

На думку західних фахівців, ключ до успішної діяльності підприємства це, насамперед, дотримання і постійне забезпечення визначеної логіки в організації управління підприємством. Цей логічний ланцюг характеризується такими причинно-наслідковими зв'язками: дії керівників підприємства поведження працівників, продуктивна діяльність колективу, результативність роботи. Влада менеджера над підлеглими значно залежить від особистих якостей і, насамперед, від компетентності, почуття такту, культури, уміння індивідуального підходу до людей та ін.

Отже, західні фахівці вважають, що ключовим моментом ефективної роботи підприємства є умілі, продумані дії його керівників.

Кваліфіковане керівництво дозволяє направити в потрібне русло поведінку працівників, створити необхідну виробничу орієнтацію і збудити мотивацію їхніх дій, що сприяє успішній роботі. У підсумку виробнича діяльність колективу набуває потрібної цілеспрямованості, організованості і продуктивності. Наслідком дотримання логіки менеджменту в трьох перших елементах ланцюга є одержання бажаного кінцевого результату. Успіх приходить тоді, коли якісне керівництво породжує активну поведінку працівників, а їхня взаємодія виявляється в ефективній виробничій діяльності.

Умовою ефективної діяльності керівника є добре розвинуте стратегічне мислення, вміння заглянути набагато кроків уперед. Сучасний менеджер в Україні – це такий керівник, який має: певну фінансову самостійність; організовує виробництво; вміє вивчати ринок; відчуває кон'юнктуру та динаміку попиту; може оперативно перепрофілювати виробництво з врахуванням вимог часу; одночасно вміти працювати в єдиній команді та реагувати на зміну зовнішніх умов. Не дивлячись на різні підходи до ролі менеджера можна виділити три управлінські ролі (рис.1):



Рис.1. Роль менеджера в організації

Менеджер - це член організації, що здійснює управлінську діяльність і вирішує управлінські завдання. Менеджери є ключовими людьми в організації. Проте не усі менеджери відіграють однакову роль в організації, не усі менеджери займають однакову позицію в організації, завдання, що вирішуються різними менеджерами, теж не ідентичні.

Організація не може існувати без менеджерів, і для цього існує ряд причин:

- менеджери забезпечують виконання організацією її основного призначення;
- менеджери проектують і встановлюють взаємодію між окремими операціями-діями, що виконуються в організації;

- менеджери розробляють стратегії поведінки організації в оточенні, що змінюється;
- менеджери забезпечують служіння організації інтересам тих осіб і установ, які контролюють організацію;
- менеджери є основною інформаційною ланкою зв'язку організації з оточенням;
- менеджери несуть формальну відповідальність за результати діяльності організації;
- менеджери офіційно представляють організацію в церемоніальних заходах.

За ролями в організації виділяється 3 рівні менеджерів:

- менеджери вищого рівня, відповідають за координацію діяльності організації в цілому;
- менеджери середнього рівня, вирішують оперативні завдання (начальники відділів, служб, цехів, директори);
- менеджери нижчого рівня координують роботу неуправлінських робітників, відповідають за виконання виробничих завдань.

Підсумовуючи усе вищесказане можна зробити такі висновки.

Менеджер – професіонал, що забезпечує рішення статутних завдань організації й націлений на множення прибутку.

Менеджери з'явилися тоді, коли у зв'язку з розвитком і ускладненням ринкових відносин власники підприємств зрозуміли, що вигідніше не самим управляти власним майном, а залучати для цього професіоналів, спеціально відібраних і навчених такій роботі. Цим талановитим фахівцям, що працюють по найманню на основі контракту, власник став доручати головне завдання підприємництва — одержання високого прибутку.

Таким чином, в умовах ринкової економіки менеджмент являє собою керування (керівництво) організацією, націлене на одержання прибутку, і здійснюване спеціально підготовленими фахівцями — менеджерами.

Менеджери є ключовими людьми в організації, і які виконують три управлінські ролі : міжособові, інформаційні, ролі, пов'язані з прийняттям рішень.

Сучасний менеджер – це багатофункціональний працівник, на плечах якого лежить відповідальність за забезпечення безперебійної роботи виробництва, надання послуг та інших процесів, пов'язаних з керуванням.

Література:

1. Балабанова Л. В. Організація праці менеджера: Підручник. / Балабанова Л. В., Сардак О. В. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2008. – [480 с].
2. Гірняк О. М. Менеджмент: Підручник. / Гірняк О. М., Лазановський П.П. – Львів: «Магнолія 2006», 2006. – [352 с].
3. Єрмошенко М. М. Менеджмент: Навчальний посібник. / Єрмошенко М.М., Єрохін С. А., Стороженко О. А. – Київ: Національна академія управління, 2006. –[656 с].
4. Окорський В. П. Основи менеджменту: Навчальний посібник. – Рівне: НУВГП, 2009. – [400 с].

УДК 658.5

ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

*Наталія Івашко,
здобувач освіти, 3 курсу, 31-М групи
спеціальності «Менеджмент»
Науковий керівник: О. Конончук, викладач-методист
ВСП «РФК НУБіП України»*

Останнім часом ми все частіше зустрічаємося з такими поняттями, як якість, конкурентоспроможність та безпека продукції, говоримо про її сертифікацію, вимагаємо дотримання законів і захисту прав споживачів. Все це свідчило про зміну нашого ставлення до якості товарів і послуг. У ринкових умовах ніякі інвестиції не врятують підприємство, якщо воно не зможе забезпечити конкурентоспроможність своєї продукції або послуг, і тому саме якості віддають перевагу покупці і замовники. Для забезпечення якості необхідно чітко управління роботою. Звідси такий інтерес підприємств до управління якістю. При впровадженні тотального

управління якістю головним у роботі підприємства є безумовне виконання вимог до продукції. Основою забезпечення сталої та ефективної роботи підприємства в умовах ринку служить конкурентоспроможність, а значить, стабільність необхідної якості продукції, що випускається.

Якість продукції – сукупність властивостей, які відображають безпеку, новизну, довговічність, надійність, економічність, ергономічність, естетичність, екологічність продукції, тощо. Які надають їй здатність задовольняти споживача відповідно до її призначення [1].

Потреби зазвичай виражаються у властивостях, у їх порівнянні з аналогами базового, або еталонного зразка. Для забезпечення належної якості у процесі проектування, виготовлення і використання нових виробів у виробничо-господарській діяльності підприємства важливо застосовувати певну систему показників, що дасть можливість визначити і контролювати рівень якості усіх видів продукції.

Якість продукції ґрунтується на порівнянні значень показників якості даної продукції з відповідними показниками базової продукції або іншими показниками, що встановлені діючими стандартами та нормами (рис. 1.).

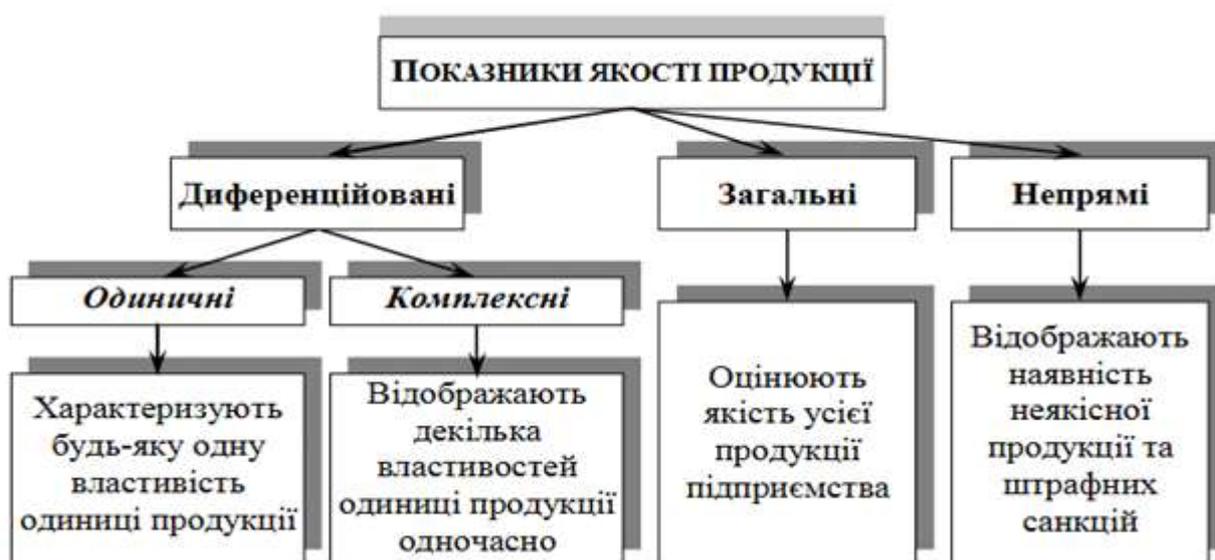


Рис.1. Система показників якості продукції [2]

Етапи механізму визначення рівня якості продукції:

Перший етап – вимірювання показників якості, для чого використовуються такі три методи:

1) експериментальний метод – безпосереднє вимірювання показника за допомогою спеціальних технічних засобів, інструментів і людських органів. Цей метод застосовується лише для отримання одиничних показників;

2) розрахунковий метод полягає в обчисленні якості на основі одиничних показників;

3) експертний метод передбачає підрахунок та аналіз думок експертів про якість даної продукції.

Другий етап полягає у виборі базових показників для порівняння. Базовими показниками можуть бути: проектні показники; зразки світового рівня; показники вітчизняних чи закордонних стандартів.

В окремих випадках у підприємства виникає необхідність порівняти нову продукцію з тією, що випускалася раніше. У цьому разі важливо, щоб прототип не був морально застарілим.

Третій етап – це порівняння показників якості нової продукції з базовими і визначення доцільності виробництва нової продукції [1].

За продукцією, якість якої характеризується сортом, розраховується частка продукції кожного сорту в загальному обсязі виробництва та середній коефіцієнт сортності.

Зміна якості продукції суттєво впливає на основні фінансово-економічні показники підприємства. Оцінка якості продукції характеризується рівнем її конкурентоздатності.

Конкурентоспроможність продукції – це сукупність споживчих властивостей виробу, що характеризують його відмінність від вибору – конкурента за ступенем відповідності конкретним суспільним потребам та з урахуванням витрат на їх задоволення, а також цінового показника і прибутковості.

Для успішного розв'язання завдань, пов'язаних з підвищенням якості продукції, необхідна певна система заходів, яка б орієнтувала весь господарський механізм, усю сукупність технічних, організаційних і соціальних факторів сучасного виробництва на досягнення такого рівня якості продукції, який найповніше відповідав би суспільним потребам. Об'єднання робіт щодо поліпшення техніко-експлуатаційних споживчих властивостей продукції в єдину систему цільових, постійно здійснюваних заходів досягається на основі систем управління якістю.

Підприємства можуть довести своє право на одержання державної підтримки шляхом обґрунтування власних програм поліпшення якості та забезпечення конкурентоспроможності продукції.

Підсумовуючи усе вищезазначене можна зробити такі висновки.

Управління якістю продукції – це встановлення, забезпечення і дотримання необхідного рівня якості продукції при її розробці, виготовленні й експлуатації, що досягається шляхом систематичного контролю за якістю і цілеспрямованого впливу на умови й фактори, від яких вона залежить.

При впровадженні тотального управління якістю головним у роботі підприємства є безумовне виконання вимог до якості продукції. Основою забезпечення сталої та ефективної роботи підприємства в умовах ринку служить конкурентоспроможність, а значить, стабільність необхідної якості продукції, що випускається. Якість продукції – це сукупність властивостей, що обумовлюють її придатність задовольняти певні потреби відповідно до її призначення. Поліпшення якості продукції – найважливіше завдання кожного об'єднання, підприємства, цеху і дільниці. Вироби наших об'єднань (підприємств) повинні задовольняти вимогам світових зразків. Якість продукції – це не просто приватна проблема, для окремих виробників, це проблема загальнонаціональна [2].

Сучасні умови господарювання вимагають від кожного підприємства запроваджувати дійові механізми формування якості продукції і суворо дотримуватися їх вимог.

Література:

1. Управління якістю на підприємстві. URL: https://ua-referat.com/%D0%A3%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D1%8F%D0%BA%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8E_%D0%BD%D0%B0_%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%94%D0%BC%D1%81%D1%82%D0%B2%D1%96 (дата звернення: 12.11.2022).

2. Управління якістю. URL: https://stud.com.ua/65638/menedzhment/upravlinnya_yakisty (дата звернення: 12.11.2022).

УДК 658.5

ВИРОБНИЧА СТРУКТУРА ПІДПРИЄМСТВА

*Олександр Колодюк,
здобувач освіти, 3 курсу, 31-М групи
спеціальності «Менеджмент»
Науковий керівник: О.Конончук, викладач-методист
ВСП «РФК НУБіП України»*

Протягом кількох останніх десятиріч, підприємства надають можливості працевлаштування своїм громадянам. Вони приділяють увагу різноманітним соціальним послугам та пропонують товари, які покращують рівень життя громадян. Підприємства охоплюють широку сферу діяльності, включаючи сільське господарство, фінансові послуги, розважальні компанії, промислові виробники, нерухомість, транспорт, спорт, комунальні послуги, роздрібну торгівлю, оптову торгівлю та інше. Підприємства використовують дефіцитні доступні ресурси і перетворюють їх на цінні продукти, які відповідають корисним характеристикам, і продають їх населенню.

На сьогоднішній момент, рівень витрат підприємства є одним з важливих елементів, який характеризує його конкурентоспроможність. Також якісна виробнича структура залежить від таких чинників, як обсяг випуску продукції, технологічних особливостей та номенклатури продукції, кооперування з іншими підприємствами. Аналізуючи ситуацію, є потреба в удосконаленні виробничої структури підприємства.

Структура підприємства – це склад і співвідношення його внутрішніх ланок (цехів, ділянок, відділів, лабораторій та інших підрозділів), що становлять єдиний господарський об'єкт. Розрізняють загальну, виробничу й організаційну структури підприємства. Під загальною структурою підприємства розуміється комплекс виробничих та обслуговуючих підрозділів, а також апарат управління підприємством. До виробничих підрозділів належать цехи, дільниці, лабораторії, в яких виготовляється, проходить контрольну перевірку й випробування основна продукція, що випускається підприємством, комплектуючі вироби, які придбані на стороні, матеріали й напівфабрикати, запасні частини для обслуговування виробів та ремонту в процесі експлуатації, різні види енергії для технологічних цілей тощо. Організаційна структура управління – це сукупність певним чином пов'язаних між собою управлінських ланок. Вона характеризується кількістю органів управління, порядком їхньої взаємодії та функціями, які вони виконують [1].

Виробнича структура підприємства є формою організації виробничого процесу вона виражається в розмірі підприємства, кількості й складі цехів та служб, їх плануванні, а також у кількості планування виробничих ділянок та робочих місць усередині цехів. Розрізняють такі види цехів і ділянок: основні; допоміжні; обслуговувальні; побічні [1].

Виробнича структура підприємства – це просторова форма організації виробничого процесу, яка включає склад і розміри виробничих підрозділів підприємства, форми їх взаємозв'язків між собою, співвідношення підрозділів за потужністю (пропускною спроможністю

устаткування) та чисельністю працівників, а також розташування підрозділів на території підприємства [2].

Виробнича структура підприємства виникає під час його утворення та характеризується багатьма чинниками. Вона є динамічною, бо змінюється протягом декількох років через збільшення суспільного поділу праці, вдосконалення техніки, методів, підняття рівня суспільного виробництва, розвиток співробітництва та взаємовідносин. Тому з часом це все потрібно покращувати та вдосконалювати. Саме виробнича структура повинна доцільно та ефективно поєднати весь склад виробничих підрозділів в часі й просторі.

Ефективна виробнича структура підприємства повинна відповідати наступним вимогам:

- простота виробничої структури (достатній та обмежений склад виробничих підрозділів);
- відсутність дублюючих виробничих ланок;
- пропорційність потужності цехів, дільниць, пропускної спроможності обладнання;
- стабільні форми спеціалізації та кооперування цехів та дільниць;
- адаптивність, гнучкість виробничої структури, тобто її спроможність до оперативної перебудови організації виробничих процесів відповідно до змінної кон'юнктури ринку [2].

Виробнича структура підприємства залежить від таких чинників:

1. Конструктивні і технологічні особливості продукції. Вид продукції визначає характер виробничих процесів, які, у свою чергу, впливають на склад основних цехів, обсяг виготовлення продукції. Складність конструкції та технології виготовлення виробів визначає відповідний рівень різноманіття виробничих зв'язків та залежності, розгалуженість структури.

2. **Обсяг випуску продукції.** Кількість виробів певного найменування, типорозміру та виконання, що виготовляються чи ремонтуються підприємством або його підрозділами протягом планового періоду визначає формування відповідних за спеціалізацією та потужністю структурних утворень.

3. **Номенклатура продукції.** Від неї залежить можливість пристосування цехів та дільниць для виробництва тільки певної продукції або більш різноманітної.

4. **Рівень і форма спеціалізації та кооперування з іншими підприємствами.** Збільшення рівня спеціалізації сприяє однорідності випуску продукції, зменшенню різноманітності цехів, спрощенню виробничої структури. Навпаки, універсальність виробництва ускладнює структуру. Кооперування з іншими підприємствами зменшує різноманітність виробничих процесів, що скорочує склад цехів і спрощує зв'язки [3].

Таким чином, інколи виникає конкуренція між підприємствами, що виражає сутність ринкових відносин. Дійсно, саме конкуренція рушійно впливає на підприємницьку діяльність. Це заставляє робочу силу направити всю свою енергію та навички для посилення конкурентоспроможності свого виробництва. Завдяки конкуренції поліпшується якість товару та послуг, посилюється продуктивність праці.

При побудові виробничої структури підприємства слід дотримуватися наведених нижче наступних основних принципів:

1. **Принцип підпорядкованості приватних інтересів інтересам єдиного цілого** передбачає доцільність створення будь-якої структури всередині підприємства, якщо вона буде сприяти підвищенню загальної ефективності його функціонування на ринку і не суперечити стратегічним інтересам.

2. **Принцип пропорційності** передбачає чіткі кількісні співвідношення між різними елементами та дільницями виробництва.

3. Принцип концентрації полягає в формуванні оптимальної виробничої програми підприємства відповідно до сформованого на продукцію попиту.

4. Принцип спеціалізації застосовується для виокремлення певних часин технологічного процесу, окремих видів чи типорозмірів продукції, для організації спеціалізованих ліній всередині цехів.

5. Принцип кооперування передбачає чітку систему зв'язків в часі і просторі між окремими підрозділами підприємства, між окремими змінами в цехах, між бригадами, між окремими робочими місцями.

6. Принцип маневреності передбачає організаційно та економічно доцільну, а також технічно виконувану швидку перебудову виробничих процесів в цілому на підприємстві чи на окремих його дільницях при виникненні такої необхідності. Саме цей принцип може забезпечити швидку адаптацію виробничої структури підприємства до швидко змінюваних ринкових умов господарювання і не призвести до втрати ринкової позиції підприємством.

7. Принцип превентивності (тобто попередження) є наслідком обов'язковості планування і передбачає необхідність підготовки виробництва (розробку варіантів нових технологічних рішень, видів нової продукції, нових виробництв).

8. Принцип керованості передбачає, що кожна дія, кожний елемент виробництва та кожна структура повинні бути керованими і контрольованими, що узгоджено з принципом зворотного зв'язку [4].

Будівництво виробничої структури базується на певних принципах просторової організації досконалого процесу, а саме класифікація, правильність, регулярність, пропорційність.

Таким чином, ми можемо задовольнити свої соціальні потреби за рахунок споживання будь-яких товарів чи різноманітних послуг. Але споживання не можливе без виробництва цих самих товарів. Тому виробництво займає найвище місце в економіці, бо саме воно створює

щось нове. Воно ґрунтується на поділі праці, тобто на закріпленні певної праці за певною робочою силою. Виробництво усвідомлює собою систему економічних відносин, де робоча сила створює товари для продажу іншим. Відносини утворюються при використанні фондів, розподілі доходів. Також для нього характерні непрямі зв'язки, завдяки ним утверджуються відносини між споживачами товарів чи послуг та виробниками. Тому для усвідомлення змісту виробництва потрібно пам'ятати про основні аспекти самого процесу виробництва: робота, речі праці та засоби праці.

Підсумовуючи усе вищезазначене можна зробити такі висновки.

Структура підприємства – це склад і співвідношення його внутрішніх ланок, що становлять єдиний господарський об'єкт. Розрізняють загальну, виробничу й організаційну структури. Під загальною структурою підприємства розуміється комплекс виробничих та обслуговуючих підрозділів, а також апарат управління підприємством. До виробничих підрозділів належать цехи, дільниці, лабораторії, в яких виготовляється, проходить контрольну перевірку й випробування основна продукція, що випускається підприємством. Організаційна структура управління – це сукупність пов'язаних між собою управлінських ланок, які характеризуються кількістю органів управління, порядком їхньої взаємодії та функціями.

Виробнича структура підприємства залежить від таких чинників: конструктивні і технологічні особливості продукції, обсяг випуску продукції, номенклатура продукції, рівень і форма спеціалізації та кооперування з іншими підприємствами.

При побудові виробничої структури підприємства слід дотримуватися наведених наступних основних принципів: принцип підпорядкованості приватних інтересів інтересам єдиного цілого, принцип пропорційності, принцип концентрації, принцип спеціалізації, принцип кооперування, принцип маневреності.

Література:

1. Виробнича структура підприємства. URL: <https://works.doklad.ru/view/ОН67taImukI.html>. (дата звернення: 06.11.2022).
2. Виробнича структура. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%B0_%D1%81%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BA%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0. (дата звернення: 06.11.2022).
3. Виробнича структура та її види. URL: <https://library.if.ua/book/106/7139.html>. (дата звернення: 06.11.2022).
4. Структуризація виробничої системи підприємства. URL: <https://library.if.ua/book/114/7656.html> (дата звернення: 06.11.2022).

УДК 658.5

ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

*Оксана Конончук, викладач-методист
Відокремленого структурного підрозділу
«Рівненського фахового коледжу Національного
університету біоресурсів і природокористування України»*

Організація виробництва – це діяльність, пов'язана з проектуванням, використанням і удосконаленням виробничих систем, на основі яких виробляються основна продукція або послуги підприємства. Організацію виробництва можна також розглядати як сукупність дій із планування, координації та виконання виробничо-технологічного циклу для створення продукції, надання послуг, торгівлі та сервісу. Організація виробництва охоплює всі складові виробничої системи та аспекти її виробничо-господарської діяльності та включає [1]:

- організацію праці робітників підприємства як процес установлення й удосконалення способів виконання й умов протікання процесів праці;

- організацію виробничих процесів у часі та просторі як процес функціонального, просторового і тимчасового поєднання і зв'язку речовинних та особистісних чинників виробництва;
- організацію потокових методів виробництва як процес предметного сполучення робочих місць на ділянці, що поєднує різні групи устаткування для закінченого циклу виробництва;
- організацію автоматичного і гнучкого автоматизованого виробництва як процес комплексної механізації й автоматизації не тільки технологічних операцій, а і допоміжних прийомів праці (настановних, контрольних, обслуговуючих, транспортних, командних, тобто управляючих);
- організацію допоміжних цехів і обслуговуючих господарств підприємства як процес комплексного обслуговування основних цехів підприємства за всіма функціями, що виходять за межі їх основної спеціалізації;
- організацію технічного контролю якості продукції як процес установлення якості продукції, що випускається на підприємстві, забезпечення конкурентоспроможності виробів і економії суспільної праці;
- організацію технічного нормування праці як процес установлення ступеня витрат праці на виготовлення одиниці продукції або виконання заданого обсягу роботи за визначений період часу;
- організацію і планування створення й освоєння нової техніки і нової технології як процес створення нової і поліпшення діючої техніки та технології з обліком технічних, організаційних, економічних і соціальних заходів;
- організацію управління як процес створення й удосконалювання систем управління і способів їх функціонування.

Раціональна організація виробництва полягає в тому, щоб інтегрувати всю сукупність різнорідних компонентів, що реалізують процес виробництва, у цілісну і високоефективну виробничу систему, всі

елементи якої ретельно узгоджені між собою за всіма аспектами їх функціонування. Організація виробництва й оптимальне управління ним є найважливішими чинниками прискорення науково-технічного прогресу. Вони забезпечують найбільш повне й ефективне використання трудових, матеріальних і фінансових ресурсів підприємства, зниження собівартості та підвищення якості продукції, зростання продуктивності праці й ефективності виробництва та істотне підвищення темпів відновлення продукції та технічного розвитку виробництва.

Успішне функціонування особистих селянських господарств значною мірою залежить від стану економіки великих сільськогосподарських підприємств. У зв'язку з цим в умовах загальної кризи і занепаду суспільного господарства завдання розробки основ більш ефективного функціонування особистих селянських господарств населення на базі розвитку інтеграційних зав'язків з іншими формами господарювання стає все більш очевидним [2].

Однією з характерних рис здійснення аграрної реформи і переходу до ринку є відродження сільськогосподарської кооперації, що безпосередньо в найбільш вираженій формі характеризує дійсний розвиток господарської демократії, економічної свободи і справжнього самоврядування. За умов, коли підприємства з переробки сільськогосподарської продукції, а також торгівлі є своєрідними монополістами, які забезпечують собі більш вигідні економічні умови порівняно з товаровиробниками, великі перспективи має створення збутових кооперативів.

Членами збутових кооперативів можуть бути виробники продукції – колективні і приватні підприємства, а також фізичні особи, які мають свій пай у кооперативі і беруть участь у його діяльності. Обов'язковою умовою членства є продаж сільськогосподарської продукції тільки даному кооперативу і жодному іншому підприємству. Збутові кооперативи в агропромисловому виробництві, по-перше, дають змогу протидіяти

переробним підприємствам у монопольному встановленні закупівельних цін. По-друге, дадуть можливість заощаджувати на транспортних витратах, оскільки, спеціалізуючись на певному виді діяльності, вони зможуть розробляти раціональні схеми і маршрути збирання продукції і максимально повно використовувати транспортні засоби. По-третє, будуть сприяти розвитку переробних підприємств, оскільки кооперативи зможуть більш ефективно контролювати якість сировини, забезпечувати її надходження на переробку великими партіями жорстко за графіком, раціонально завантажувати потужності переробних підприємств, яким буде більш вигідно мати справу з кооперативами, ніж займатися організацією системи збирання і транспортування сільськогосподарської сировини та створювати первинні пункти її переробки [2].

Створення збутових кооперативів буде стимулювати зростання виробництва і спеціалізації, позбавить сільських товаровиробників від обтяжливої функції збуту і спрямує їх діяльність на вдосконалення технологій виробництва самої сировини – підвищення продуктивності худоби і родючості землі, технічної оснащеності тваринництва і рослинництва, а також якості сільськогосподарської продукції.

У практичній діяльності доцільним є створення багатопрофільних кооперативів, що мають замкнутий цикл: виробництво-переробка-збут сільськогосподарської продукції.

Деякі фахівці вважають, що з початком війни посилилася тенденція до стагнації великих аграрних холдингів та інших компаній і зросла роль фермерських господарств. Стагнація агрохолдингів розпочалася задовго до війни. Як вважають в Інституті аграрної економіки, за останні кілька років у групі цих об'єднань в економічному плані активно приростали лише дві компанії — АСТ та «Епіцентр Агро». Тоді як більшість рухалася шляхом оптимізації, тобто відбувалося скорочення їхніх земельних банків. Війна лише прискорила цей процес [3].

Не сприяє розвитку агрохолдингів в Україні й те, що програми, які вже реалізують в Україні ФАО та інші донори, передбачають максимальний розмір земельного банку одержувачів на рівні 250-1000 га.

Відповідно до прогнозів Інституту аграрної економіки, цьогорічне виробництво зернових і зернобобових культур може знизитися до 30% порівняно з 2021 роком. Імовірно, зменшиться виробництво пшениці на 34%, ячменю – на 45%, кукурудзи – на 2 %. Але це ніяк не вплине на задоволення внутрішньої потреби населення у продуктах зернових та зернобобових культур. До речі, виробництво гречки за рахунок пересівання та зміни структури посівів дасть змогу повністю забезпечити потреби населення та отримати певні залишки.

Щодо технічних та інших сільськогосподарських культур прогнозують скорочення виробництва до 30%, а соняшнику до 34% [3].

Як реалії стану АПК України слід зазначити наявну розосередженість функціонування фінансового капіталу, що знаходиться в банках, виробничого капіталу, зосередженого на виробничих підприємствах, та товарного капіталу, що перебуває в обігу на підприємствах торгівлі, які реалізують вироблену продукцію.

Література:

1. URL:https://pidru4niki.com/80463/ekonomika/organizatsiya_efektivnoyi_virobnichoyi_diyalnosti_osnova_pidpriyemnitstva_silskomu_gospodarstvi (дата звернення: 15.11.2022).
2. URL:https://pidru4niki.com/80462/ekonomika/shlyahi_udoskonalennya_virobnichoyi_diyalnosti_pidsobnih_gospodarstvah_naselennya (дата звернення: 15.11.2022).
3. URL:<https://ukurier.gov.ua/uk/articles/silске-gospodarstvo-pid-chas-vijni-zmina-prioritet/> (дата звернення: 17.11.2022).

ПРИЙНЯТТЯ ЕФЕКТИВНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ З ВИКОРИСТАННЯМ ГЕОГРАФІЧНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

*Михайло Конончук,
здобувач освіти 4 курсу, групи ГЕО-41
спеціальності 193 «Геодезія і землеустрій»
Науковий керівник: Олександр Янчук, к.т.н., доцент
Національний університет водного господарства і
природокористування*

Географічна інформаційна система (ГІС) дозволяє нам візуалізувати, запитувати, аналізувати та інтерпретувати дані, щоб зрозуміти їх взаємини, закономірності та виявити тренди [1].

ГІС приносить користь організаціям будь-яких розмірів, від малих приватних підприємств до міжнародних концернів і практично у всіх сферах діяльності. В останні роки спостерігається зростаючий інтерес і розуміння економічної і стратегічної цінності ГІС [1].

Наприклад, ГІС широко використовується для оптимізації графіків технічного обслуговування і щоденних маршрутів технопарків. За даними досліджень – типове впровадження може призвести до економії від 10 до 30 відсотків експлуатаційних витрат за рахунок зниження споживання палива і витрат часу персоналу, поліпшення якості обслуговування клієнтів, а також більш ефективного планування [2].

ГІС – технологія, що сприяє прийняттю більш ефективних рішень, якщо питання стосується місця розташування. Типовими прикладами можуть послужити вибір локації при операціях з нерухомістю, вибір маршруту (коридору), планування евакуації, видобуток природних ресурсів і т.д. Ухвалення правильного рішення про місце розташування має вирішальне значення для успіху при вирішенні подібних завдань [3].

Розглянемо таку технологію на прикладі проектування та створення багатомільярдної ініціативи розвитку – Кувейтський університет – один із

найамбітніших проектів розвитку кампусу у світі. Величезне Університетське місто проектується та будується з нуля [4].

Уся інформація університету зберігається в базі геоданих і легко доступна за допомогою програми перегляду Flex. На додаток до викладання ГІС, Кувейтський університет вирішив застосувати геопросторові концепції, щоб підтримувати весь процес проектування, будівництва та експлуатації величезного нового університетського міста в кампусі Шададія.

Однією з головних проблем яку потрібно було розв'язати – це те, як моделювати та зберігати дані для всього кампусу – дані, що охоплюють приміщення, а також простір назовні та під землею. Процес, який слідував за цим, був серйозною спробою залучити міжнародних експертів до роботи для розробки унікальної моделі даних світового рівня для реалізації цього бачення в ГІС. Результатом цих зусиль є одна з найвидатніших всеохоплюючих моделей даних, які коли-небудь реалізовані, – та, яка підтримуватиме повний життєвий цикл Кувейтського університету та не тільки. Цілі проекту включали створення потужної ГІС-системи для нового університету на основі всеосяжної бази геоданих, яка об'єднує дані про проектування. Використовуючи ArcGIS як базову технологію, команда проекту створила ряд передових програм [4].

На піку будівництва понад 10 000 будівельників щодня працюватимуть на об'єкті, і незліченні поїздки транспортних засобів вимагатимуть доступу до будівельних майданчиків для доставки. Завдяки використанню ГІС тепер можна отримувати, оновлювати та аналізувати дані про логістику будівництва та планування, тимчасові місця розміщення та призначення, а також щоденні операції в усьому кампусі за допомогою простого веб-переглядача. Щоденні наради використовують цю інформацію через засіб перегляду Construction Management і дозволяють швидко створювати ескізи та розмітки, які друкуються та відправляються в поле (рисунок 1).

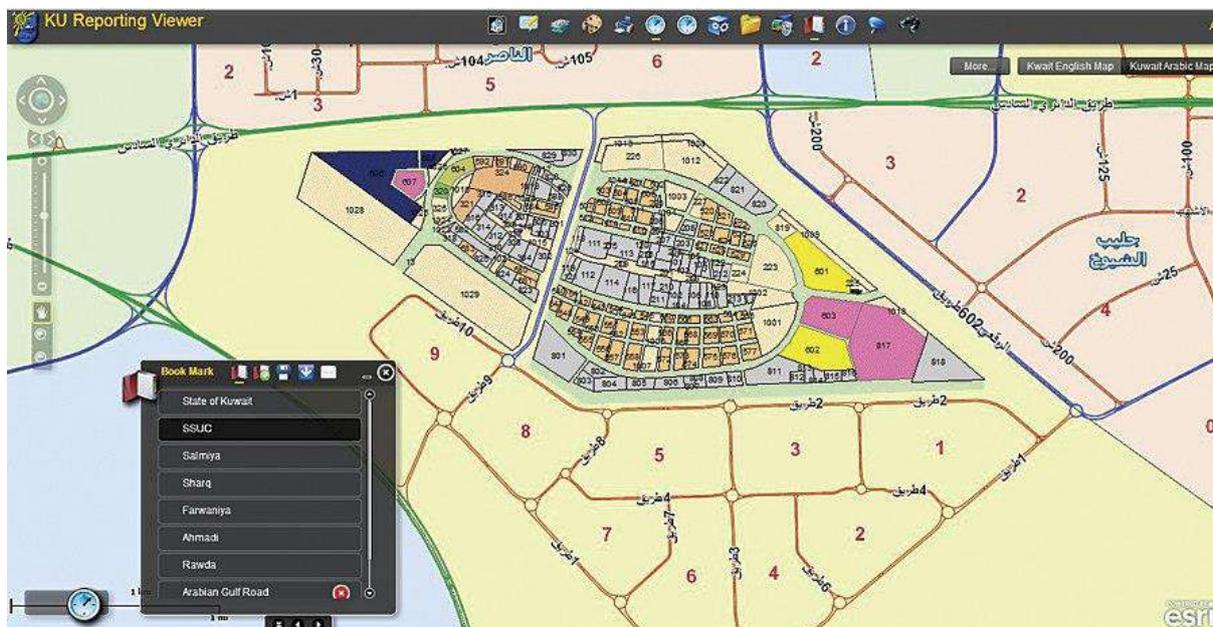


Рисунок 1. Засіб перегляду Construction Management

Оскільки реалізація будівництва рідко відбувається без необхідності змін проекту, процес GeoDesign включає адаптивний елемент управління, який дозволяє вносити зміни в проект і оцінювати вплив у середині впровадження, щоб переконатися, що цілі програми досягнуті, а зміна проекту не матиме непередбаченого впливу на інші елементи. Не менш важливою є візуалізація конструкції в часі (4D). Керівники будівництва та особи, які приймають рішення, можуть переглядати та виявляти просторово-часові конфлікти, проблеми з доступністю та інші логістичні проблеми, перш ніж вони виникнуть.

У міру реалізації проекту звітність і моніторинг розкладу є критично важливими аспектами контролю проекту. Оскільки так багато завдань залежить від інших критичних етапів, потрібен чіткий погляд на прогрес для всіх поточних дій. Веб-додаток GIS Reporting бере дані з табличного звіту про проект і відображає їх на карті, показуючи, де діяльність відстає та на які суміжні зусилля це може вплинути. Ще один спосіб візуалізації прогресу та ключових показників ефективності – це 3D-подання кампусу.

Також реалізовано плани поверхів у форматі бази геоданих. Це означає, що навіть до завершення будівництва співробітники університету

зможуть планувати сценарії з цими даними, призначаючи персонал і засоби для визначення оптимального простору. Це робиться для кожного поверху, по всій будівлі та в інших будівлях. Переваги використання процесів GeoDesign для підтримки управління життєвим циклом об'єкта численні. Використання ГІС зміцнює та оптимізує етапи проектування та будівництва кампусу та впроваджує ключові програми для підтримки управління операціями, одночасно створюючи інфраструктуру ГІС, яку можна розширити до інших передових областей застосування. Крім того, та сама технологія та велика частина даних можуть бути корисними для підтримки академічних програм, включаючи живу лабораторію, яку студенти можуть використовувати для розробки нових ідей щодо застосування [4].

Отож, застосування геоінформаційних систем, при прийнятті управлінських рішень в земельній сфері, сприятиме підвищенню впровадження та реалізації побудови ефективної загальнодержавної структури управління земельними ресурсами.

Література:

- 1) Що таке ГІС? // Esri Ukraine. URL: https://esri.ua/article.php?name=what_is_gis (дата звернення: 04.11.2022).
- 2) Зниження витрат за рахунок підвищення ефективності. URL: <https://www.esri.com/news/arcnews/fall11articles/city-of-woodland-refines-water-crew-dispatch.html> (дата звернення: 04.11.2022).
- 3) Ухвалення оптимальних рішень. URL: <https://www.esri.com/news/arcnews/fall11articles/disaster-decision-support-system.html> (дата звернення: 04.11.2022).
- 4) Управляти географічно. URL: <https://www.esri.com/news/arcnews/fall11articles/building-smart-from-the-ground-up.html> (дата звернення: 04.11.2022).

УДК 341.3

ПОЛОНЕНІ, ЩО ВАРТО ЗНАТИ ПРО ПРАВА ПОЛОНЕНИХ

ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ

*Віка Котелюк,
здобувач освіти 3 курсу, 31-О групи
спеціальності «Менеджмент»
Науковий керівник: Е.Обарчук, викладач-методист
ВСП «РФК НУБіП України»*

Окупанти полюють не лише на військових, а й на цивільних. Людину можуть взяти в полон за будь-що: тату, досвід служби в армії, якісь фото чи відео в телефоні.

Якщо ви чи ваші рідні потрапили у полон, варто дотримуватись певного алгоритму дій, щоб не зашкодити визволенню.

Що робити, якщо ви потрапили в полон?

✓ Якщо ви розумієте, що попереду фільтраційний табір, найперше – позбудьтесь мобільного телефону.

✓ Віддайте його комусь, оскільки вам не вистачить часу, щоб видаляти акаунти або чистити на них інформацію.

✓ "Фото, якісь контакти – це найбільша проблема для полонених", – говорить Ірина Баданова.

✓ Якщо ви потрапили в заручники, на всі запитання треба відповідати такими фразами:

- "Я нічого не знаю";
- "Я не причетний до Збройних Сил України";
- "Я не володію жодною секретною інформацією";
- "Я проста людина".

Якщо ворог намагається вивідати секретну інформацію, то найкраще, що можна робити в такій ситуації, це грати "простака".

Відповідайте, що ви звичайна людина, яка не має доступу до таємниць і нічого не знає. Що ви, якщо служили, то це було давно, ще в радянській армії, а працюєте звичайним продавцем, прибиральником, водієм. Розмовляйте впевнено, але повільно.

Правила, які зобов'язана виконувати держава, що утримує полоненого.

Конвенції про поводження із військовополоненими, станом на 1949 рік, містить низку правил, які зобов'язана виконувати держава, що утримує військовополоненого, декілька з них ми зараз переглянемо:

1. З полоненими необхідно завжди поводитися гуманно. Будь-який незаконний акт чи бездіяльність з боку держави, що тримає в полоні, які спричиняють смерть або створюють серйозну загрозу здоров'ю полоненого, що перебуває під її охороною, забороняються.

2. Так само полонені завжди повинні бути захищеними, зокрема від насильства чи залякування, а також від образ та зацікавленості публіки.

3. Із жінками необхідно поводитися з усією повагою, зумовленою їхньою статтю.

4. Держава, що тримає в полоні, зобов'язана забезпечувати безоплатне утримання їх, а також надавати їм безоплатну медичну допомогу, якої вимагає їхній стан здоров'я.

5. Держава, що тримає в полоні, повинна поводитися з усіма полоненими однаково, без будь-якої дискримінації за ознаками раси, національності, релігії чи віросповідання.

6. Кожний полонений під час допиту зобов'язаний повідомити лише своє прізвище, ім'я та військове звання(при потребі), дату народження та якщо є армійський, полковий, особовий чи серійний номер. Якщо він свідомо порушує це правило, то цим він може зумовити обмеження переваг, які надаються відповідно до його звання або статусу.

7. Допит полонених здійснюється мовою, яку вони розуміють.

8. Полонених після захоплення їх у полон евакуюють якомога скоріше до таборів, розміщених у зоні, що знаходиться на достатній відстані від зони бойових дій, для того щоб вони перебували в безпеці. Евакуація полонених завжди проводиться гуманно й в умовах, подібних до тих, які держава, що тримає в полоні, створює для своїх військ під час їхнього переміщення.

9. Приміщення, передбачені для того, щоб ними користувалися полонені індивідуально або колективно, повинні бути повністю захищеними від вологи, достатньо обігріватися й освітлюватися, зокрема між настанням темноти й вимкненням світла.

10. Основний добовий раціон харчування повинен бути достатнім за кількістю, якістю й різноманітністю для того, щоб підтримувати стан здоров'я полонених та запобігати втраті ваги або розвитку недостатності харчування.

11. Полонених забезпечують питною водою в достатній кількості. Дозволяється паління тютюну.

12. Одяг, білизна та взуття видаються полоненим у достатній кількості державою, що тримає в полоні, з урахуванням кліматичних умов місцевості, де вони перебувають.

13. Держава, що тримає в полоні, зобов'язана вживати всіх санітарно-профілактичних заходів, необхідних для забезпечення в таборах чистоти й умов, сприятливих для здоров'я, а також для запобігання епідеміям.

14. Медична допомога полоненим повинна надаватися переважно медичним персоналом держави, до якої вони належать, а також, по можливості, однієї з ними національності.

15. Особи зі складу медичного та духовного персоналу, затримані державою, що тримає в полоні, з метою надання допомоги полоненим, не вважаються військовополоненими. Вони продовжують виконувати свої медичні й духовні обов'язки щодо полонених.

16. Держава, що тримає в полоні, може використовувати працю полонених, які є працездатними, беручи до уваги їх вік, стать, військове звання та фізичну здатність виконувати певну роботу й маючи на меті, зокрема, підтримання їх у доброму фізичному та психічному стані.

17. Полоненим дозволено як надсилати, так й одержувати листи. Вводиться цензура листів.

18. Полонені мають право одержувати поштою чи будь-якими іншими способами посилки, індивідуальні та колективні, які містять, зокрема, продукти харчування, одяг, медикаменти й предмети релігійного, освітнього або розважального характеру.

19. Репатріація (повернення в країну походження) відбувається після закінчення війни.

20. До закінчення війни репатріації підлягають:

- невиліковні поранені та хворі, розумова чи фізична придатність яких видається такою, що суттєво погіршилась.
- поранені та хворі, які, на думку лікарів, імовірно, не одужають протягом року, стан яких потребує догляду та розумова чи фізична придатність яких видається такою, що суттєво погіршилась.
- поранені та хворі, які одужали, але розумова чи фізична придатність яких видається такою, що суттєво погіршилась надовго.

Література:

1. Якщо ви або ваші близькі в полоні: як діяти, щоб не зашкодити звільненню? [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://life.pravda.com.ua/society/2022/09/12/250420/>
2. Який захист мають військовополонені та що таке процедура обміну [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://vikna.tv/dlia-tebe/yakuj-zahyst-mayut-vijskovopoloneni-ta-shho-take-procdedura-obminu/>

АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОЇ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ ВОЄННОГО ТА ПОВОЄННОГО СТАНУ: ПРОБЛЕМИ, ЗАВДАННЯ, ПРІОРИТЕТИ

*Елліна Обарчук,
викладач-методист
ВСП «РФК НУБіП України»*

Повномасштабне військове вторгнення північних сусідів завдало потужного удару по всіх ланках економічної системи нашої держави

Від початку війни минуло 8 місяців, українці поступово звикли до нової реальності. Воєнний стан нас більше не пригнічує, а навпаки – відкриває колосальні резерви мужності, консолідує в рішеннях та зусиллях, відкриває нові виміри у підтримці один одного.

Ні для кого не секрет, що війна – це неймовірно дорого. І видатки нашої держави на комплексний захист та підтримку економіки, за інформацією від глави Уряду Дениса Шмигала, становлять близько 2 млрд. гривень щодня.

В умовах війни економіка України не лише втратила значну частку потенціалу створення доданої вартості, але й зазнала суттєвих структурних змін. Враховуючи проблематику - можна визначити наступні ключові проблеми для економіки України в умовах ВС:

- Суттєва зміна структури попиту та виробництва;
- Втрата ринків збуту;
- Втрата персоналу;
- Руйнування економічної зв'язності через порушення логістики та ланцюжків створення доданої вартості.

Ключова стратегічна ціль – перезапустити український бізнес

Поступово український бізнес повертається до життя. Сотні підприємств відновлюють роботу і держава цьому сприяє. Частина підприємств сьогодні отримала достатньо великі державні оборонні замовлення та працюють у три зміни лише на перемогу.

Ми можемо спостерігати, що уряд вже в екстреному порядку запровадив низку важливих регуляторних новацій, покликаних зменшити фіскальне навантаження на бізнес та стимулювати розвиток малого підприємництва. До того ж, відбулась певна лібералізація законодавства.

Пропозиції експертів щодо вирішення ключових проблем:

Загальні:

1. Розмежування економіки на період ВС - гібридна модель.

З одного боку - планова економіка в частині військових потреб та військових товарів, а також, за потреби - життєво важливих товарів та послуг у тих місцях, де їх постачання обмежене.

З іншого - акцент на лібералізацію роботи бізнесу, саме він має зараз забезпечити потреби населення. Забезпечення потреб населення є вагомим елементом сталості суспільства, що вкрай важливо під час ВС

2. Спрощення всіх регулювань, зокрема: а) суттєве спрощення Трудового законодавства (проект закону №5371 - прийняти в цілому) із додатковими тимчасовими положеннями про дистанційне звільнення та прийом на роботу (варіант - призупинка дії більшої частини статей КЗпПб) заміна фіскалізації всієї 2 та 3 груп ЄП на фіскалізацію виключно ризикових платників (зак-т Ради при ОП) (варіант - призупинка дії фіскалізації ФОП та товарного обліку ФОП на час ВС); в) суттєве спрощення ринкового нагляду (зак-т №5473) (варіант - призупинення ринкового нагляду на час ВС); г) прибрати державне регулювання цін, окрім товарів спеціального призначення за окремим переліком.

3. Розглянути можливість “регуляторної гільотини” на час ВС.

4. Повернення до роботи електронної системи адміністрування ПДВ із автоматичним відшкодуванням, без блокування ПН.

5. Скасувати ввізні мита на сировину, яка потрібна для виробництва українських товарів, спростити проходження митного контролю такими товарами.

6. Посилити відповідальність за ринкові змови та зловживання монопольним становищем, надто щодо товарів та послуг першої необхідності

7. Просування ідеї виділення ЄС та іншими партнерами (США, Канада, Японія) спеціальних додаткових квот для української продукції. Забезпечення просування тези «Купуй Українське у ЄС» з боку керівних органів ЄС.

8. Лібералізувати податкове законодавство - замінити податок на прибуток податком на виведений капітал (прибутків у підприємств все одно не буде, а бюджет наповнюватиметься за рахунок зовнішніх запозичень)

9. Обмежити можливість відстрочок платежів за харчові продукти, реалізовані у торговельних мережах України, відповідно до європейського законодавства (не більше 30 днів відстрочка).

10. Розширювати поступово перелік товарів критичного імпорту, в першу чергу додавши у нього будь-яку сировину, з якої виробляються українські товари.

11. Відтермінувати впровадження КІК на один рік. Зменшити бюрократію при роботі з КІК, зокрема: зменшити вимоги до підготовки звіту з КІК та обсяг інформації, яку потрібно надати разом зі звітом – замінити її зведеною консолідованою звітністю; обов'язок з подачі звіту зробити тільки для осіб, які володіють більше 25% частки в КІК; розширити та конкретизувати перелік винятків, за яких не сплачується податок на КІК, зокрема конкретизувати поняття економічної та фізичної присутності (substance) та збільшити рівень загального доходу всіх КІК, як критерію для виключення зі сплати податку на КІК.

12. Скоротити загальнодержавні видатки, в першу чергу за рахунок секторальних пільг та дотацій. Переглянути Держбюджет, збільшивши дефіцит та знайти джерела його покриття, перш за все за рахунок

підвищення рентних платежів шляхом прогресивного оподаткування надприбутків.

13. Створення двоконтурної грошової системи, в межах якої «гроші», спрямовані у ВПК, не перетікають на споживчі ринки. Це обмежує зростання споживчої інфляції через збільшення видатків на потреби оборони. Логіка розбудови такої фінансового механізму може полягати у впровадженні «цифрової оборонно промислової» гривні, яка залишає «цифровий» слід, або щонайменше акумулюється на спеціальних рахунках, та відповідно використовується лише у процесі створенні продукції ВПК.

Секторальні:

1. Аграрний сектор та металургія - терміново забезпечити можливість експортувати надлишки продукції залізницю, для цього розробити екстрений план забезпечення вагонами та коридорами до ЄС.

2. Експортні галузі. Врегулюванні питання призову до ЗСУ фахівців експортних галузей (в першу чергу, ІТ), з мобілізаційного та громадського резервів, тільки після повного закриття потреб ЗСУ з першої та другої черги оперативного резерву. На жаль, практика масового призову громадян з мобілізаційного та громадянських резервів широко застосовується переважно на Західній Україні стосовно ІТ фахівців, які переїхали з інших регіонів. Така ситуація створює загрозу для подальшого існування української експортної ІТ індустрії, а відповідно, зменшення обсягів валюти, яка продовжує надходити до бюджету країни прямо зараз, під час воєнних дій. Слід зазначити, що за 2021 рік ІТ галузь принесла майже 7 мільярдів доларів в економіку, та 23,5 мільярди гривень прямих податків, сплачених до держбюджету України.

3. Мікробізнес, роздрібна торгівля - передбачити певну суму (грант) для підприємців, які втратили в окупованих чи напівокупованих містах активи, товари, щоб вони могли розпочати свій бізнес на Західній Україні

Комунікації:

Створити комунікаційну платформу, на якій українські виробники та малі підприємці могли знайти один одного, відновити розірвані ланцюжки постачання. Створити міжнародну комунікаційну платформу, на підтримку інноваційного бізнесу України, зокрема ІТ, популяризація замовлень послуг в українських ІТ фахівців.

Не варто очікувати на допомогу для бізнесу з-за кордону. Інвестицій немає і найближчим часом не буде. Не треба себе тішити. Попереду нас чекають три важки роки.

У світі зараз велика криза. Такі країни, як США та Великобританія, ЄС борються з інфляцією. Роблять вони це за рахунок підняття облікової ставки та витягування грошей з ринку. Тоді попит зменшується, вартість товарів та інфляція балансуються. Найближчим часом в Америці та Європі будуть свої великі макроекономічні проблеми, і вони будуть думати, як їх вирішити. Зважаючи на те що вони нас весь час підтримують, для нас це великий виклик. Але ми це маємо розуміти і враховувати. Український бізнес трошки налаштований, що йому будуть безкоштовно допомагати, і чекає свого часу. Чекати нема чого. Найкращий час діяти прямо зараз.

У майбутньому найбільш привабливим бізнесом буде виробництво. Виробляти продукцію в Україні і постачати її по всьому світу буде вигідно. Нам треба відходити від сировинної моделі економіки. Промислове виробництво переробленої сільськогосподарської продукції - це майбутній тренд: світ збільшується, Китай і Індія ростуть, їжі на всіх не вистачає.

Література:

1. Щодо економічного становища в умовах воєнного стану та напрямів його покращення [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://economics.org.ua/index.php/blog/377-economika-vv>
2. Хивунка Т. Українська економіка під час війни. Що далі? [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/15/685810/>

ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ, ЯК ОДНА ІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЗАДОВОЛЕННЯ СПОЖИВАЧА

*Арсеній Панасюк,
здобувач освіти 3 курсу, 31-М групи
спеціальності «Менеджмент»
Науковий керівник: О. Конончук, викладач-методист
ВСП «РФК НУБіП України»*

Якість продукції – це сукупність особливостей, які відображають безпеку, новизну, довговічність, надійність, економічність, ергономічність, естетичність, екологічність продукції тощо, які надають їй здатність задовольняти споживача відповідно до її призначення.

У вітчизняній та зарубіжній економічній літературі достатньо глибоко вивчалися питання управління якістю продукції. Значний науковий внесок у розробку теоретико-методичних основ управління якістю продукції на підприємстві зробили присвячені цьому питанню наукові праці Захожай В. Б., Кириченко Л.С., Лойко Д. П., Момот О. І., Михеєвої Е. Н., Новицького Н. И., Салімової, Т.А., Шадріної А.Д., Шаповал М.І., Шуляр Р. В., Шубенкової Е. В. та інших науковців.

З метою впорядкування термінології у сфері якості Міжнародною організацією зі стандартизації (ISO) була проведена велика робота, яка завершилась створенням і виданням стандарту ISO 8402:1994. У подальшому цей стандарт був доопрацьований, включений у стандарт ISO 9000:2000, прийнятий в Україні як ДСТУ ISO 9000-2001. Згідно із ним, якість – сукупність характеристик об'єкту, що стосуються його здатності задовольняти встановлені та передбачувані потреби.

В Україні існують нормативні документи, які регламентують параметри та рівень якості продукції:

- державні стандарти України - ДСТУ. Їх розроблюють на основі міжнародних стандартів коли необхідно уточнити їх дію, а також при відсутності міжнародних стандартів;

- галузеві стандарти України - ГСТУ. Розроблюють при відсутності державних стандартів, або при потребі уточнити їх вимоги;
- стандарти науково-технічних і інженерних товариств і спілок України - СТТУ. Розроблюють, коли виникає потреба поширити та впровадити у практику результати фундаментальних і прикладних досліджень, що отримані в певних галузях знань чи сферах діяльності;
- стандарти підприємств (СТП) розроблюють самі підприємства на свою продукцію. СТП не повинні суперечити обов'язковим вимогам ДСТУ і ГСТУ.
- технічні умови України (ТУУ) регулюють відносини між постачальником (розробником, виробником) і споживачем (замовником) продукції, і встановлюють певні вимоги до якості продукції, порядку її здачі і приймання.[3]

Організація управління якістю передбачає, що вище керівництво підприємства встановлює відповідні процедури управління і контролю залежно від обраної стратегії.[2]

Управління якістю продукції є встановленням, забезпеченням та дотриманням відповідного рівня якості продукції при її розробці, виготовленні й експлуатації, що досягається шляхом систематичного контролю за якістю і цілеспрямованого впливу на умови й чинники, від яких вона залежить. Система управління якістю продукції має багаторівневий (галузь, об'єднання, підприємство, цех) комплексний (багатоаспектний) характер.

Для оцінки якості продукції використовується система показників, які групуються на узагальнюючі, комплексні та одиничні.

Узагальнюючі показники – це такі показники, що характеризують загальний рівень якості продукції: обсяг і частку прогресивних видів виробів у загальному випуску, сортність (марочність), економічний ефект і додаткові витрати, пов'язані з поліпшенням якості.

Комплексні показники – це показники, що характеризують кілька властивостей виробів, включаючи витрати, що пов'язані з розробкою, виробництвом і експлуатацією. У кожній галузі промисловості застосовуються свої специфічні комплексні показники (зокрема, комплексним показником якості електродвигуна є відношення кількості корисної механічної енергії, що виробляється двигуном за весь термін його служби, до сумарних витрат на виробництво та експлуатацію двигуна).

Одиничні показники – це показники якості, що характеризують одну з властивостей продукції (товарів) і класифікуються за різними групами. [1]

Процеси управління в системі якості продукції в загальному вигляді діляться на дві групи:

- ті, що переводять систему виробництва на високий рівень, забезпечують виробництво і засвоєння продукції більш високої якості;
- ті, що підтримують систему виробництва у стійкому стані, забезпечують випуск основної продукції запланованого рівня якості.

Методи оцінки якості продукції поділяються залежно від способу одержання інформації на: об'єктивний (вимірювальний і реєстраційний), органолептичний і розрахунковий.

Особливостями підходу до управління якістю є:

- орієнтація на постійне вдосконалення процесів і результатів праці в усіх підрозділах фірми, контроль якості процесів виробництва;
- ліквідування можливості припущення дефектів; дослідження і аналіз проблем, які виникають по «принципу потоку», що підіймається, тобто від попередньої операції до наступної;
- принцип «твій споживач – виконавець наступної виробничої операції»;
- відповідальність за якість результатів праці.

Для ефективного підвищення якості продукції на підприємстві необхідно втілити сім принципів якості:

- відповідність організації роботи в кожному підрозділі вимогам і правилам систем якості;
- чітке виконання процесів при організації та випуску продукції;
- виконання вимог споживачів продукції;
- постійна оцінка якості роботи всіх працівників;
- запобігання помилок в роботі на кожному робочому місці;
- ініціативна участь всіх підрозділів в удосконаленні всіх виробничих процесів;
- постійне вдосконалення якості – віра в те, що вдосконаленню немає краю.

Отже, якість продукції, організація оцінки та методів її контролю є необхідними складовими у характеристиці, вивченні та визначенні оцінки й рівня якості певних видів продукції, завдяки яким підвищуються рентабельність і ефективність підприємства, а також досягнення поставлених цілей разом з підвищенням якості продукції та послуг.

Література:

1. Гетьман О. О. Економіка підприємства [Текст] : навч. посіб. / О. О. Гетьман, В. М. Шаповал. – К. : Центр учб. літ-ри, 2010. – 488 с.
2. Гриньова В. М., Салун М. М. Організація виробництва: підручник. - К.: Знання, 2009. — 582 с.;
3. Ілляшенко С.М., Маркетингова товарна політика: Підручник. - Суми: ВТД “Університетська книга”, 2005. - 234 с.

ПРИМІТКИ
